

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Sacramentalis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

Liber III. De Poenitentia Et Extrema Vnctione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42272

DE EUCHARISTIA CAP.XII. 199

ralis. 3. Impotentiam spiritualem, ut si quis sit excommunicatus, vel interdictus 4. Obedientiam, ut dum famulus nequit Missam audire, & simul exequi quod ipsi ab herero suo præceptum est. 5. Consuetudinem in Ecclesia receptam & approbatam, ut dum mulier aliquot diebus à partu, ab ingressu Ecclesiae abstinet. 6. Charitatem, ut dum quis omittit sacrum, ut inserviat ægroto, quem sine incommodo deferere non potest. Plura videri possunt apud Summistas.

LIBER III.

DE POENITENTIA ET EXTREMA Vnctione.

CAPUT I.

De Sacramento Pœnitentia secundum se.

RESOLUTIO I. Pœnitentia est Sacramentum novæ legis, à Baptismo distinctum.] QUOD sit Sacramentum patet, tum ex Concilio Trident. sess. 14. can. 1. tum quia ad constituendum nouæ legis Sacramentum, duo sunt necessaria, & sufficiunt; nimis promissio gratiæ, & symbolum externum cui gratia annexa est. Hæc autem duo in pœnitentia reperiuntur, ut aperte colligitur ex verbis illis Christi Joan. 10. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: promissio enim gratiæ continetur in remissione peccatorum; eò quod peccata non remittuntur sine infusione gratiæ. Symbolum etiam externum aperte sub intelligitur, tum ex parte absolventis, quia homines non possunt intelligere sibi remitti peccata nisi signo aliquo externo ejusmodi remissio fiat,

tum ex parte pœnitentis, quia à peccato absolvī nequit, nisi qui signo aliquo se reum esse peccati testatur, & de illo dolere. Ergo nihil deest pœnitentiæ ad rationem sacramenti.

Quòd verò pœnitentia fit sacramentum distinctum à baptismo probatur, tum ex eodem Concilio sess. 14. can. 25. tum ratione: nam ea distincta sunt sacramenta, quæ habent partes essentiales, effectus, & fines distinctos: at qui pœnitentia habet partes essentiales, effectus, & finem distinctum à partibus essentialibus, effectu, & fine baptismi: ergo pœnitentia, & baptismus sunt sacramenta distincta. Major est indubitata: Minor suadetur quoad singulas partes, in primis Pœnitentiæ sacramentum constat ex actibus pœnitentis, & Sacerdotis absolutione, ut ex partibus essentialibus, ut postea ostendemus. At Baptismus essentialiter componitur ex ablutione, & verbis illis, Ego te baptizo, &c. Deinde Pœnitentia remittit tantum peccata actualia post baptismum commissa, & ut plurimum partem pœnæ duntaxat: Baptinus verò remittit tam peccatum originale, quam actualia ante illius susceptionem patrata, & præterea totam pœnam illis debitam. Hinc tertio Baptinus institutus est, ut nos primò in Christo generet: Pœnitentia verò ut nos, amissa gratia seu vita baptismali, spiritualiter regeneret: quæ propterea à Partibus merito appellatur, secunda post naufragium tabula.

Nota ex communi sententia, hoc sacramentum fuisse institutum, Joan. 20. quando Christus post Resurrectionem dedit Apostolis peccata remittendi, & retinendi potestatem, ut patet ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 1. ubi dicitur, tunc præcipue institutionem illam fuisse peractam; quo loquendi modo aperte indicatur, eam alias fuisse inceptam; nimirum quando Christus Matth. 18. dixit ad Apostolos. Quæcumque alli gaveritis super terram, &c. Et in nocte cœnæ, quo tempore illos de futuro Ecclesiæ statu, &

de

DE POENITENTIA CAP. I. 201
de sacramentis vel à se hactenus institutis, vel instruendis instruxit.

RESOLUTIO II. *Materia remota sacramenti Pœnitentia, sunt peccata actualia post baptismum commissa.]*
DICO primo, peccata actualia, ut comprehendam tum peccata mortalia, ad quæ præsertim tollenda institutum est hoc sacramentum, ex Concil. Trident. sess. 14. per varia capita, tum peccata venialia, quæ ut ait idem Concil. cap. 5. sess. citata recte utiliter, citra que omnem præsumptionem dici possunt in Confessione, ut patet ex priorum hominum usu; esto sine culpa tacere, & multis aliis remedii expiari queant. Tum denique peccata alias confessa, quæ et si non sint materia necessaria hujus sacramenti; sunt tamen materia sufficiens etiam per se sola, ut liquet ex præxi, de qua infra resol. 4.

Dico secundo, post baptismum commissa, ut excludam tum peccatum originale, quod cum propria voluntate commissum non sit, non est materia hujus sacramenti, utpote instituti per modum judicii, adeoque exigit materiam propriæ accusationis; tum peccata actualia ante baptismum patrata: cum enim non baptizatus ad Ecclesiæ jurisdictionem non pertineat, illius peccata clavibus Ecclesiæ subdi nequeunt: tum denique poenam temporalem ex remissione præcedentium delictorum relictam; accusatio enim fieri debet de culpa commissa, qualis non est poena illa.

Nota primò materiam proximam hujus sacramenti esse actus pœnitentis; videlicet contritionem confessionem, & satisfactionem, ut sumitur ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 3. *Ratio* idem ostendit: nam in primis cum in hoc sacramento peccata remittantur, ratio postulat ut ea displiceant, & cum dolore recitentur, non autem per modum cuiusdam historiæ. Item quia hic intervenit judicium voluntarium, institutum ad salutem peccatoris, requiritur ut ipsemet peccata per confessionem manifesteret.

fetet. Ettandem quia judicium non est undequaque perfectum, nisi à judice pena infligatur ob commissum delictum; idcirco imponitur satisfactionio.

Nota secundò ex communī sententia, contritionem aliquam & confessionem esse de essentia hujus sacramenti, non tamen satisfactionem: quia hæc interdum non imponitur, ut si moribundus absolvatur; & gratia confertur per absolutionem, et si nondum imposta sit satisfactio, vel executioni mandata. Verùm et si hinc probetur actualem injunctionem, aut executionem satisfactionis non esse de essentia hujus sacramenti: puto tamen ad illius essentiam spectare præparationem quandam animi, qua pœnitens paratus sit pœnam aliquam subire pro peccatis commissis; siquidem in hoc judicio non intervenit mera peccatorum indulgentia; sed quædam adjuncta est vindicatio, de cuius ratione est, ut reus paratus sit pœnam aliquam subire, si ipsi à judice imponatur.

RESOLUTIO III. Forma absolutionis sunt verba illa, *Ego te absolvo à peccatis tuis. &c.* Sufficiunt autem ad essentiam duæ illæ voces, *absolvo te, quia proferri debent circa præsentem, ut licita sit absolutio, immo & valida.*] PRIMA PARS constat tum ex Conciliis Florent. & Trident. tum ex usu Ecclesiae.

Seconda pars ostenditur, quia si verba illa non sufficiunt, idèo est quia verbum absolvo, non est satis determinatum, cùm possit significare absolutionem à censura, vel à culpa, vel à pœna. Verùm hæc ratio est parvi momenti, quia supposita confessione peccatorum, absolutio super illam cadens sufficienter intelligitur de peccatis confessis; neque opus est in ipsa absolutionis forma, expressam eorum mentionem fieri.

Nota verborum illorum, Ego te absolvo, &c. sensum esse, ego tibi confero gratiam sanctificantem, quæ ex se peccata remittit; quia videlicet remissio pecca-

DE POENITENTIA CAP. I. 203

peccatorum, quæ tribuitur in hoc sacramento, quæque explicitè per verba formæ significatur, non fit nisi per gratiam. Unde colligitur veram esse formam, et si accedens ad hoc sacramentum, à peccatis liber sit; quia sensus est, ego tibi confero gratiam sanctificantem, quæ ex se peccata, si quæ sunt in subiecto, remittit.

Tertia pars suadetur, ex definitione Clementis VIII. qui hanc propositionem, Licet per litteras aut internuncium, confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtainere; ad minus ut falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, & prohibuit sub poena excommunicationis ipso facto incurrienda, & sibi reservata, ne deinceps publicis, privatisve electionibus, concionibus, & congressibus doceatur; neve unquam tanquam aliquo casu probabilis defendantur, imprimatur, aut ad proxim quovis modo ducatur.

Quarta denique pars etsi non sit tam certa, ac præcedens, ea ratione probatur: quia ex communi sensu Ecclesiæ, & Theologorum verba propriè dicta ad essentiam hujus formæ requiruntur: verba autem non diriguntur ad absentes, sed ad præsentes, qui audire possint. Quod maximè verum est de verbis absolutionis, in quibus continetur particula, te, quæ personam præsentem denotat; ad eum modum quo alias diximus pronomen, hoc, in forma consecrationis, in absentia materiam cadere nō posse.

Idem etiam colligitur ex citata definitione Clement. VIII. qua etsi videantur damnari tantum illi, qui docent licere absentem absolvere, verissimile tamen est eam etiam procedere contra illos, qui dicunt absolutionem datam absenti, etsi illicet valere; quia si valida esset hujusmodi absolutione, non prohiberet Pontifex eam dari absenti, saltem in extrema necessitate. Quare cùm in nullo casu eam dari velit, manifestum est indicium ejusmo-

di absolutionem non habere , quicquid ad valorem illius necessarium est.

RESOLUTIO IV. *Hoc sacramentum iterari potest, quoties homo peccaverit; immo absolutione plures dari potest super idem peccatum; licet non super eandem illius confessionem.] PRIMA PARS PROBATUR.* tum ex Concil. Lateran. cap. i. de summa Trinit. & fide Catholica, & ex Trident. sess. 14. can. 1. tum quia regula generalis est, nulla peccata mortalia remitti post baptismum , nisi in ordine ad claves Ecclesiae , quod non magis de primo , quam de sequentibus peccatis intelligi potest; cum verba illa Joan. 20. Quorum remitteritis peccata remittuntur eis , ad omnia peccata se extendant.

Tum quia ante sacramentorum institutionem ; quoties homo peccabat , toties illi licebat ad virtutem poenitentiae , ut ad sacram anchoram configere. immo peccatorum remissio aliter obtineri non poterat , cum poenitentia nullam habeat vim ad obtainendam futurorum peccatorum remissionem ; sed ad eantum delenda quæ prius patrata fuerant. Ita ergo cum hoc sacramentum virtuti poenitentiae succederit; quoties homo peccat , toties ad illud accedere potest , ut peccatorum remissionem consequatur.

Secunda pars probatur: nam sicut homo sapiens dolere potest de eodem peccato , illudque confiteri, & pro eo satisfacere: ita potest semel & iterum. & sapientius absolutionem illius obtinere. Licet enim ex suppositione idem peccatum sit , non est tamen eadem illius confessio ; & sic plures formæ non cadunt in eandem materiam proximam , sed in diversas; quod non minus licitum est, quam eadem aqua numero plures homines baptizare. Et hanc assertiorem efficaciter confirmat Ecclesia praxis , qua videmus homines doctos & timoratos, idem peccatum sapientius confiteri , & confessarios eis semper absolutionem impetriri , qui maximus esset error

DE POENITENTIA CAP. II. 205
error, si nefas esset idem peccatum pluries Ecclesiae
clavibus subjecere.

Tertia pars ostenditur, quia absolutione semel valide
prolata circa unam confessionem, habet totum ef-
fectum quem habere potest. Quare sicut Sacerdos
post verba consecrationis semel rite prolata super
materiam presentem, perperam ageret, si iterum
eadem verba proferret; quia nimirum priora ver-
ba habuerant totum effectum ad quem sunt institu-
ta. Ita qui unicam confessionem pœnitentis audi-
vit, non debet nisi semel absolutionem illi impen-
dere; cum ea unica sit materia sacramenti pœniten-
tiae, cui unica tantum forma respondere debet.

C A P U T II.

*De prima parte Sacramenti Pœnitentiae, qua est
contritio.*

RESOLUTIO I. *Ad valorem sacramenti sufficit
contritio illa imperfecta, quæ dicitur attritio.* PRO-
BATUR 1. ex Concilio Trident. sess. 4. cap. 4. quatenus ait, per attritionem disponi hominem ad gratiam
in Sacramento Pœnitentiae obtainendam: non enim
ad hoc disposeret, si sacramentum ex ea constans non
esset validum. 2. *Ratione*, nam hoc sacramentum in-
stitutum est, ad primam gratiam conferendam per
se, & vi sua, seu ex opere operato. At nunquam con-
ferret primam gratiam, si ad valorem illius esset
prærequisita, ex parte pœnitentis, vera contritio:
quia ex communī sententia eodem instanti quo quis
conteritur, gratia sanctificans ipsi infunditur. Quare
cum confessio dolorosa semper præcedat absolutionem,
si dolor ille necessariò est contritio, aperte se-
quitur pœnitentem nunquam justificari per absolu-
tionem, sed per eam semper accipere augmentum
gratiae; quod à communī sensu alienum est.

Dices 1. Dolor requisitus ad valorem hujus sacra-
menti, est supernaturalis, ex dicendis; atqui attritio

non est dolor supernaturalis , cùm quis naturæ viribus de peccato commisso , ob illius fœditatem , aut metum pœnæ dolere possit. Ergo ut sacramentum valeat necessaria est contritio.

Respondeo nos posse habere attritionem aliquam naturalem de peccatis, ex motivo naturali. At verò præter illam , datur alia etiam imperfecta respectu contritionis, quæ tamen non concipitur , nisi ex motivo supernaturali. Unde Concilium Trident. de ea attritione agens loco citato, dicit, eam Dei donum esse, & Spiritus sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis. Et de hac posteriori nos tantum agimus.

Dices 2. Dolor necessarius ad valorem sacramenti, debet se extendere ad omnia peccata commissa, ut infrà probabitur; sola autem contritio se extendit ad omnia peccata, ex vi sui motivi; quia in eis considerationem aliquam communem , quod scilicet amicitiam divinam dissolvant. Attritio verò orta ex fœditate alicujus peccati , ex vi motivi non se extendit ad alia peccata, cùm non repugnet aliquem simul ebrietatem detestari; & de peccato avaritiae , aut luxuriæ minimè dolere. Ergo ejusmodi dolor est insufficiens ad valorem sacramenti.

Respondeo, hoc argumentum nihil concludere contra attritionem illam , quæ concipitur ex metu gehennæ, aut ex amore beatitudinis , vel ex fœditate peccati in genere. Cùm enim peccata omnia mortalia id habeant commune , ut singula æternis suppliciis hominem addicant, & privent beatitudine, & fœditatem quandam rationi fide illustratae repugnantem habeant; hinc fit ut qui ex metu gehennæ, aut ex amore beatitudinis, vel ex ipsa peccati fœditate in genere, unum peccatum detestatur, censeatur ex vi motivi illius detestari virtualiter omnia; & idem dic de aliis similibus motivis.

RESOLUTIO II. Ut sacramentum valeat , necessaria est coneritio seu attritio formalis , enique efficax, seu
conjuratio-

DE POENITENTIA CAP. II. 207

conjugatum habens propositum non peccandi de cetero.]
PRIOR PARS PROBATUS, quia Concilia expressè docent contritionem, confessionem, & satisfactionem esse partes hujus sacramenti, atqui actus virtualiter continens contritionem, non solet appellari contritio: Ergo id de formalis contritione accipiendum est: aliás dici posset sufficere confessionem virtualem, quod falsum est.

Accedit ratio: nam ille dolor necessarius est ad va-lore sacramenti, qui requiritur ad effectum illius: at non potest quis peccatorum suorum memor, qua-lis ille est qui ea confitetur, justificari sine dolore formalis: ergo neque hoc sacramentum sine tali do-lore validum est. Major tum ex dictis, tum ex dicen-dis satis intelligi potest. Minor suadetur: nam si quis actus præter dolorem formalem, sufficit ad justificationem peccatoris, ille sine dubio est actus amoris Dei super omnia, atqui memor suorum peccatorum non potest elicere actum amoris Dei super omnia, quin statim quadam veluti necessitate inductus, for-maliter peccata sua detestetur; quia actus ille cùm sit perfecta ad Deum conversio, eminenter conti-net formalem aversionem à peccato, & cùm efficax sit, statim atque peccatum memorix occurrit, vo-luntatem inclinat ad illud detestandum: sicut efficax intentio finis movet illam, ad media necessaria eli-genda.

Et sanè credi vix potest, eum diligere Deum super omnia, qui actu cogitans se eum graviter offendisse, non illico movetur actu aliquo formalis ad delendā, quantum fieri potest, ejusmodi offendam: amor enim si verus est, & efficax, ut hic supponitur, sine mora movet voluntatem ad destruendum id quod rei amata displaceat, ejusque amicitiam dissolvit. Hinc ergo evidens relinquitur, non posse hominem justifi-car in sacramento Pœnitentia, sine dolore aliquo formalis: atque adeò talem dolorem esse de essentia hujus sacramenti.

Postscriptum

*Posterior pars ostenditur, tum ex Concilio Trident.
sess. 14. cap. 4. tum quia dolor requisitus ad valorem
sacramenti, talis esse debet, ut sufficiat ad illius effe-
ctum, ut dictum est: at dolor qui non habet adjun-
ctum firmum propositum vi etiade cetero pecca-
ta: sed solam velleitatem, non est talis ut sufficiat ad
effectum hujus sacramenti, qui in reconciliatione
consistit: ergo non sufficit ad valorem illius. Proba-
tur minor, tum quia Concilium Trident. sess. 6. cap. 6.
inter dispositiones ad justificationem necessarias,
numerat propositum servandi divina præcepta, seu
non peccandi mortaliter: tum quia omnes docent
hominem non justificari, nisi prius ad Deum con-
vertatur: non dicitur autem converti per detestatio-
nem peccati præteriti, nisi ea adjunctum habeat
propositum emendandi vitam: siquidem conver-
sio propriè est mutatio continens terminum à quo,
& ad quem, quorum prior est recessus à in alio per de-
testationem, posterior verò accessus ad bonum,
per propositum servandi legem divinam. &c. pec-
cata cavendi: tum denique quia hoc Deus præci-
pue intendit in sacramento Pœnitentiæ, ut homo
in posterum vitam rectè instituat. Quare merito
in justificatione, ab illo exigit propositum novæ
vitæ.*

*Objicies, confessio quæ fit cum velleitate non pec-
candi, habet rationem accusationis dolorosæ: atqui
talis accusatio ad valorem sacramenti sufficit. Ergo,
&c. Resp ad valorem sacramenti nō sufficere quam-
cumque accusationem dolorosam: sed eam tantum
quæ tendit ad reconciliationem. Ea autem non verè
tendit ad reconciliationem, quæ cùm peccandi vo-
luntate, atque adeò cum actuali peccato mortali
conjuncta esse potest: cujus inodi est illa confessio,
quæ fit cum sola velleitate non peccandi.*

*RESOLUTIO III. Ut sacramentum valeat, re-
quiritur contritio seu attritio supernaturalis, quæque
verè, & non tantum quoad existimationem talis sit.]*

PRIOR

DE POENITENTIA. CAP. II. 209

PRIOR PARS probatur evidenter ex Concilio Trident. *sess. 14. cap. 4.* ubi in primis dicitur, hanc attritionem esse donum Dei, & Spiritus sancti impulsus: non quidem inhabitantis, sed tantum moventis. Secundo eam in sacramento disponere hominem, ut divinam gratiam consequatur: non disponeret autem ad gratiam, nisi esset supernaturalis, ut liquet ex dictis in tract. de grata.

Ratione etiam ostenditur; nam illud haud dubie requiritur ad valorem sacramenti, quod necessarium est ad veritatem formæ; atqui ad veritatem formæ sacramenti Pœnitentia requiritur, ut pœnitens effectum consequatur, ut patet ex supradictis: non potest autem via ordinaria illum recipere, qui habeat attritionem supernaturalem. Ergo de primo ad ultimum, ad valorem hujus sacramenti, necessaria est attrito supernaturalis.

Dices, in aliis sacramentis materia est res aliqua naturalis ordinis, ut inductione constat. Idem ergo dicendum de materia sacramenti Pœnitentia. Respondes non sequi, quia cum sacramenta liberè à Christo instituta sint, ex eo quod aliqua instituit in materia naturali, non potest inferri, idem sentiendum esse de sacramento Pœnitentia. Argumentum enim à simili non valet, in iis quæ pendent à voluntate alterius; alias dicendum esset, quod sicut in aliis sacramentis est materia quædam externa & sensibilis, omnino distincta ab actibus suscipientis; ita sacramentum Pœnitentia ex aliqua ejusmodi materia constare debet.

Posterior pars sequitur ex dictis: nam attritio requisita ad valorem sacramenti, est donum Spiritus sancti, quod dici non potest de attritione naturali, quæ falso existimatur supernaturalis, sed de ea tantum quæ verè talis est.

Deinde ut quis gratiam consequatur, necessaria ipsi est attritio, quæ sit verè supernaturalis, & non tantum

tantum quoad existimationem. Cùm ergo valere nequeat hoc sacramentum, nisi gratia per illud conferatur; perspicuum est ad valorem illius, attritio-
nem verè supernaturalem esse necessariam.

Objicies, esto dolor naturalis non sufficiat per se loquendo; negari tamen non debet, quin per acci-
dens sufficiat. Nimirum, si adhibita sufficienti dili-
gentia, existimetur supernaturalis & sufficiens, fal-
saque existimatio ex invincibili ignorantia oriatur.
Etenim qui ita dispositus ad sacramentum accedit,
non tenetur postea confessionem iterare; alias nun-
quam essemus securi de confessione ritè peracta, &
conscientia nostra continuò scrupulis agitaretur. Cù
ergo per talem confessionem satisfiat præcepto con-
fessionis, signum est eam ad valorem sacramenti suf-
ficere.

Respondeo, falsam illam existimationem excusare quidem à culpa, non tamen efficere, ut dolor qui ex se non sufficit ad valorem sacramenti, à parte rei ad illum sufficiat. Quemadmodum aqua non suffi-
cit ad calicis consecrationem, et si quis existimet es-
se vinum album. Unde qui cum tali dolore confi-
tetur, manet per se loquendo obligatus ad confes-
sionem iterandam. Verum si semper in bona i[n]a fi-
de permaneat; sicut non peccavit cum ea ad sacra-
mentum accedens, ita ab iteranda confessione ex-
cusabitur. Hocque sufficit ad pacandas conscientias;
præsertim cum peccata invalidè tunc confessa, per
sequentes confessiones, aut per contritionem tolli possint.

RESOLUTIO IV. Ut hac sacramentum valeat, ne-
cessere est ut dolor se extendat ad omnia peccata mortalia,
quaे in confessione proponuntur, & ad alia commissa, si
quaे inculpabiliter in confessione omittuntur.] RATIO
prioris partis sumenda est ex dictis: nam sacramentū
Poenitentiæ valere nequit, nisi forma illius sit vera:
adeoque nisi adsit sufficiens attritio ad justificatio-
nem obtainendam. Atqui ea attritio quaे non se ex-
tendit

DE POENITENTIA. CAP. II. 211

tendit ad omnia peccata mortalia confessa, non est dispositio sufficiens ad justificationem: siquidem nullum peccatum mortale remittitur ex lege ordinaria, nisi de eo quis doleat: uno autem peccato mortali non remisso, cetera de quibus habetur dolor, ex eadem lege remitti nequeunt. Quare sacramentum Poenitentiae stare nequit, nisi dolor se extendat, saltem virtualiter, ad omnia peccata mortalia confessa.

Ceterum in ista assertione loquimur tantum de peccatis mortalibus: nam quod spectat ad venialia, eorum confessio valida esse potest, etsi attritio ad ea omnia se non extendat, sed tantum ad aliqua: sicut enim unum remitti potest sine alio, ita attritio se extendens ad unum, non ad aliud, valere potest; ut vera sit forma sacramenti, quæ significat aqualem remissionem & collationem gratiarum. Si vero non habetur attritio, vel unius peccati venialis confessi, sacramentum est invalidum, & qui ita confitetur, per se loquendo, peccat mortaliter: quia etsi non teneatur absolute confiteri venialia; ex hypothesi tamen quod ea confitetur, debet apponere ex parte sua, quæ requiruntur ad valorem sacramenti.

Ratio posterioris partis eadem est ac praecedentis, quia nemo potest consequi remissionem peccati etiam inculpabiliter omisi, nisi de eo dolet; Ergo si talis dolor non adsit, forma sacramenti nequit esse vera, atque adeo sacramentum ipsum valere non potest.

Hinc collige, eum qui commisit adulterium, & furtum; & solum adulterium confitetur, ac de eo dolet, propter specialem fœditatem illius, non absolvit validè, etsi furtum inculpabiliter omittat. Cujus ratio est, quia dolor conceptus ex speciali turpitudine adulterii, non se extendit, etiam virtualiter ad peccatum furti: quoniam fieri potest ut quis detestetur adulterium, ratione specialis fœditatis quam secum trahit,

trahit, & tamen ad furtum affectus sit. Quare qui omissit aliquod peccatum mortale in confessione, ut sacramentum valeat, debet detestari peccata quæ confitetur, ex motivo aliquo generali, quod saltem virtualiter se extendat ad peccata etiam prætermissa.

RESOLUTIO V. *Confessio valeat, et si attritio eam tempore præcedat. Imo ut valeat, attritio debet eam præcedere, idque non modo natura, sed etiam tempore.] PRIMA PARS PROBATUR ex praxi: nam cum aliquis conscientiam examinat, & de peccatis commissis attteritur, in ordine ad confessionem instituendam; si postea contingat, ut dum peccata Sacerdoti recitat, aut ab eo absolvitur, nullum actum doloris eliciat; omnes existimant eum validè absolvi, eo quod dolor præcedens, cuius virtute fit confessio, censetur virtualiter perseverare, & confessio ipsa est verum illius signum. Quare sicut validè quis hodie absolvitur, et si hesterna die confessus fuerit; ita validè confessionem instituit, et si attritio ad valorem illius necessaria præcesserit: quia nimur in his moralibus, conjunctio moralis sufficit, ex communis sententia.*

Secunda pars ostenditur, quia ut valeat confessio, ea debet esse signum doloris interni, & vice versa dolor internus per eam significari debet. Confessio enim non est valida, nisi sit dolorosa, lachrymabilis, & ad reconciliationem tendens, quod non habet per seipsum, ut est nuda peccatorum narratio, sed quatenus conjungitur cum dolore interno, eumque exterius manifestat. Hoc autem fieri non potest, nisi dolor ipse confessionem præcedat: ut enim confessio sit interni doloris signum, ab eo procedere debet, quia si actus illi sint omnino disparati, nec attritio sit causa confessionis; non magis dici poterit, confessionem esse signum attritionis, quam cujusvis actus interni, cum quo nullam connexionem habet. Siquidem simplex & historica peccatorum narratio,

DE POENITENTIA. CAP. II. 213

narratio, ex se formaliter non magis dolorem, quam alium actum significat; si ergo dolorem significat, hoc habet quatenus ab eo procedit, quod fieri non potest, nisi dolor ipse aliqua ratione praecedat.

Tertia pars probatur ex jam dictis: nam ut valeat confessio, necesse est ut pœnitentia velit confiteri, non quavis ex causa, sed ex motivo attritionis. Hoc autem fieri non potest, nisi attritio praecedat saltem naturam voluntatem confitendi. Rursus, voluntas ista confessionis instituenda, est prior ipsa actuali confessione, non solum natura, sed etiam tempore: siquidem actus voluntatis elicetur in testanti, & confessio non potest fieri nisi in tempore. Cum igitur attritio sit prior voluntate confitendi, à fortiori ea debet esse prior actuali ipsa confessione.

Verum contra jam dicta arguitur, ex usu communi confessariorum, & pœnitentium qui post absolutam peccatorum confessionem, ad generalem eorum attritionem excitari solent: idque censetur ex hac parte sufficiens, ut ritè & rectè detur absolutio, sive dolor confessionem praecesserit, sive non.

Respondeo, ut praxis ista sit utilis, quando confessio sine sufficienti dolore facta est, non tantum curandum esse, ut pœnitens dolorem concipiat de peccatis anteà confessis, sed etiam ut saltem virtualiter ipsam confessionem repeatat; quod paucissimis verbis fieri potest: si verbi causa ex jam elicita attritione dicat, se dolere de peccatis confessis, & eorum absolutionem postulare: alias si attritionem tunc tantum eliciat cum confessio praecedens non fuerit illius signum, concipi non potest qua ratione absolutio super illam validè cadere possit. Quare cum sape contingat pœnitentem non esse sufficienter attritum, quamdiu peccata recitat, consultissimum est curare, ut ante absolutionem, non modo eliciat actum aliquem veræ attritionis, sed etiam generatim confessionem repeatat modo ante dicto.

RESOLUTIO VI. *Sacramentum Pœnitentia non potest*

poteſt eſſe valiđum, & ſimul iſforme, ſeu carens effectu.] RATIO petenda eſt ex ſuprā dictis : nam eò ipſo quòd hoc sacramentum caret effectu, forma illius vera eſſe nequit; forma autem falſa eſtante, sacramentum iſum non potest eſſe ſubſtantialiter valiđum, ut per ſe notum eſt. Ergo implicat quòd hoc sacramentum ſit valiđum ſubſtantialiter, & iſforme, ſeu carens effectu.

Dices 1. Cum nonnullis, ex noſtra ſententia ſequi magnam perturbationem animorum : ſi enim ut in ea ſupponitur, minor attritio non ſufficit ad valorem, quam ad effectum hujus sacramenti, ſicut nemo certus eſſe potest, an habeat attritionem ſufficientem ad gratiam : ita merito quique dubitare potest, an valide confeſſus ſit, & iteranda ſit confeſſio, nec ne.

Verium hæc ratio eſt parvi momenti: nam qui adhibita ſufficienti diligentia, accedit bona fide, & inculpabiliter ad hoc sacramentum ſine dolore, qui à parte rei ſit ſufficiens ad valorem illius : non tenetur quamdiu illa bona fides perfeverat, confeſſionem interare, quod ſufficit ad peccandas fidelium conſciencias: præſertim cùm peccata confeſſa per ſequentes confeſſiones indirecte tolli poſſint. Quòd ſi poſtead prædictus error iſi innotefcat; tenetur quidem tunc peccata iterum conſiteri, in quo nullum eſt inconveniens; ſicut neque eſſet, ſi conſtaret sacramentum fuiffe nullum, defectu jurisdictionis, aut intentionis ministri.

Dices 2. Cum aliis, ad effectum sacramenti requiri attritionem universalem de omnibus peccatis commiſſis, & non retractatis: aliunde verò confeſſionem valere, quando quis atteritur de peccatis confeſſis, etiā ea attritio, non ſe extendat ad peccata inculpabiliter prætermiſſa. Hinc autem ſequitur sacramentum eſſe valiđum, juxta posteriorem doctrinam, & iſforme, juxta priorem.

At neque hæc ratio urget; nam etiā concedi poſſit, in tali

DE POENITENTIA. CAP. III. 215

in tali confessione reperiri quicquid necessarium est, & sufficit ad valorem ipsius confessionis per se sumptae, in ratione partis: negatur tamen ibi inventari, quicquid necessarium est ut forma sit vera.

C A P U T III.

De secunda parte Sacramenti Pœnitentia, quæ est Confessio.

RESOLUTIO I. Non est de necessitate Sacramentum Pœnitentia, ut confessio fiat voce humana: est tamen de necessitate præcepti, ut qui loqui potest voce confiteatur.] PRIOR PARS sufficienter colligitur ex praxi Ecclesiæ. nam vide mus non tantum mutos, sed etiam illos qui vi morbi ita impediuntur, ut loqui nequeat, absolvit sacramentaliter à peccatis, si ea nutibus, aut aliis signis sufficienter declarant. Quod non fieret, si confessio quæ voce humana non fit, esset per se invalida: talis enim esset etiam in extrema necessitate, quemadmodum in simili casu invalida est consecratio facta in milio, vel alia simili materia; quæ non sit triticum.

Dices, Concilium Florent. in instructione Armenior. agens de materia hujus sacramenti, requiret oris confessionem. Respondeo eo loco agi de confessione prout communiter fieri solet & debet: non autem de eo prout absolute est necessaria, & sufficiens ad valorem sacramenti: quia ad hoc satis est, si ore, aut nutibus, vel aliis signis fiat.

Posterior pars ostenditur, quia etsi nullum extet præceptum positivum, sive divinum, sive Ecclesiasticum de hac re, tamen Ecclesiæ consuetudo invaluit, ut pœnitens si loqui potest, sine incommodo, non aliter quam ore peccata confiteatur contra quam consuetudinem sine gravi causa, agere, est peccatum mortale.

Dico, sine gravi causa: nam si verbi causa, contingat puellam præ nimia verecundia, nulla ratione adduci

adduci posse, ut peccatum aliquod ore confiteatur, quod tamen parata sit scribere in charta, & legendum offerre Sacerdoti, & ab eo absolutionem postulare; non dubito quin tunc puellæ liceat: ejusmodi peccatum scripto confiteri; quia consuetudo vocaliter confitendi, non censetur cum eo rigore admissa, & acceptata ab hominibus, ut nequidem ob prædictam, vel similem causam aliter confiteri liceat.

Ubi observandum est, quando præceptum confessionis urget, eum qui loqui non potest, teneri aliis signis confiteri: quia ejusmodi præceptum generale est, & eos obligat qui aliquo modo sufficienti possunt peccata sua Sacerdoti manifestare. Quod intellege, nisi adsit periculum evulgationis, ut si non aliter potes confiteri, quam scripto, & probabiliter putas Sacerdotem non redditurum chartam, si illi tradas, aut vi ablaturum, si eam præ manibus tenens, solum legendam illi offeras. Si tamen huic incommmodo, adhibita cautela aliqua, sufficienter occurrere potes, teneris confiteri scripto: quia talis confessio in ea hypothesi nimis gravis censeri non potest.

RESOLUTIO II. *Non est de necessitate sacramenti, ut confessio fiat secreto neque etiam de necessitate præcepti nisi per accidens.]* PRIOR PARS patet ex praxi: nam in primis et si nemo teneatur ex vi præcepti confessionis Sacerdoti confiteri per interpretem: nullus tamen dubitat, quin si id fiat valida sit confessio. Non esset autem valida, etiam in extrema necessitate, si secretum quod tunc non servatur, esset de essentia illius. Deinde in naufragio aliaque simili necessitate, multi simul peccata confitentur eidem Sacerdoti, idque alta voce, ita ut unus pœnitens distinctè confessionem alterius audiat. Nullus autem merito negare potest quin tunc sacramentum valeat, modo reliqua necessaria interveniant, esto secretum desit.

Ratio

Ratio idem suadet: nam nihil pertinet ad essentiam hujus sacramenti, nisi quod ex ejus institutione colligi potest: atqui non potest colligi ex institutio- ne sacramenti Pœnitentiaæ, confessionem secreto faciendam esse: ex ea enim tantum colligitur, pecca- ta esse manifestanda Sacerdoti, ut de iis judicium ferat. Porro hæc manifestatio fieri potest, sive quis peccata sua confiteatur Sacerdoti, aliis audientibus, sive nemine præter illum audiente: quare uterque modus confitendi ad valorem sacramenti sufficere potest.

Posterior pars ostenditur, quia in primis ex institu- tione præcisa sacramenti, nullum sequitur præceptū naturale divinum, instituendi confessionem secretò. Deinde neque ex Scriptura, aut traditione constat, hujus rei latum esse à Christo præceptum positi- vum. Tandem dici non potest, quod Ecclesia præ- ceperit, ut confessio non nisi secretò fiat, cùm nulli- bit tale præceptum reperiatur.

Dixi per se loquendo: nam interdum per accidens contingere potest, ut sit peccatum mortale publicè confiteri, quia est contra propriam charitatem sei- psum infamare; potest etiam grave scandalum na- sci, ex publica confessione quorumdam peccatorū. Unde extra gravem necessitatem, vix modus ille confitendi probari potest.

Objecies Concilium Trident. sess. 14. cap. 5. & can. 6. damnare hæreticos qui docent, confessionem se- cretam à divino mandato alienam, & humanum inventum esse. Porro si ea confessio non est aliena à divino mandato, debet illi esse conformis; atque adeò confessio debet fieri secretò, ex vi præcepti di- yni.

Respondeo sensum Concilii esse, confessionem se- cretam non esse contrariam præcepto divino; quia scilicet nullum reperitur præceptum divinum, de confessione publicè facienda: imò potius esse illi valde conformē, nō quod Christus positivè statueris

confessionem fieri secretò; sed quod conformius est iis quæ Christus instituit de hoc sacramento, ut confessio fiat secretò, quàm si fiat publicè. Christus enim hoc sacramentum instituit, ut omnino necessarium iis, qui post baptismum in peccatum mortale lapsi sunt: nemo autem potest per hoc medium salutem consequi, nisi peccata omnia mortalia confiteatur, etiam valde secreta. & gravia. Quare si tenerentur homines omnia ejusmodi peccata palam manifestare, illud onus esset certè gravissimum ipsi pœnitentiibus; & plerumque in magnum eorum detrimentum, aliorumque scandalum cederet: quod non contingit ex eo, quòd confessio secretò instituatur.

RESOLUTIO III. Si Titius det generalia signa doloris coram Sacerdote, neque aliter possit confiteri, talis confessio sufficit ad valorem sacramenti.] Est communis; cuius ratio est, quia Titius in eo casu confiteatur meliori modo quo potest, quod coram Deo sufficit. Confirmatur, nam ibi interyenit accusatio doloresa sui ipsius, ex qua Sacerdos statum pœnitentis sufficienter cognoscere potest, quantum requiritur ut judicet eum validè absolvī posse.

Dices 1. in Concilio Trident. sess. 14. cap. 5. statuitur, ut confessio fiat de peccatis in particulari. *Respondeo* ibi etiam præcipi, ut confessio fiat de omnibus peccatis mortalibus, sicut ergo interdum sufficit unicum peccatum confiteri, quando alia, adhibita sufficienti diligentia non occurunt memoriarum, aut quando post unius confessionem, homo sensibus destituitur; ita satis est ea confusè declarare per signa, quando aliter fieri nequit.

Dices 2. Judex non potest validè proferre sententiam, sine nova cognitione causæ: atqui ibi non intervenit nova cognitio causæ; quia Sacerdos ante sciebat Titium esse peccatorem. *Respondeo* negando minorem; nam anteà Sacerdos cognoscebat tantum in foro externo, ut homo particularis, Titium esse peccatorem; jam verò id cognoscit in foro animarum, ut judex

DE POENITENTIA. CAP III. 219
judex à Deo constitutus ad remissionem peccato-
rum.

Dices 3. Nunquam Titius damnabitur in foro ex-
tero tanquam homicida, nisi probetur aliquem ho-
minem in particulari ab eo fuisse occisum. Ergo ne-
que Sacerdos eum absolvere debet tanquam pecca-
torem, nisi ille declaret se peccatum aliquod in par-
ticulari perpetrasse. Respondeo non sequi: nam in
priori casu condemnatio non fit in favorem Titii, sed
in odium illius; odia autem sunt restringenda. In po-
steriori verò judicium fit in favorem illius: at favo-
res sunt ampliandi. Quare ad validitatem hujus ju-
dicii satis est, quòd se peccatorem modo possibili o-
stendat.

RESOLUTIO IV. Etsi Titius dederit generalia illæ
signa doloris, absente Sacerdote, potest Sacerdos deinde ac-
cedens, et si rationis usu destitutum, valide absolvere. Imo
in eo casu Titius licite absolvipotest, & debet.] PRIMA
PARS est communior apud recentiores, & hac ra-
tione probatur: nam hoc Sacramentum institutum
est per modum judicii: at judicium constare potest,
etsi accusatio non fiat coram judice; ergo idem di-
cendum de hoc sacramento. Confirmatur: nam con-
fessio facta modo prædicto sufficere potest, tum ad
declarandum pœnitentis statum, tum ut Sacerdos
sufficientem de eo statu cognitionem recipiat. Quid-
ni ergo ejusmodi confessio valebit ad constituendū
Sacramentum? Præsertim cum non requiratur ad va-
lorem confessionis, ut ea fiat in particulari de aliquo
peccato, sed sufficiat in necessitate, si dentur genera-
lia doloris signa, ut ante dictum est.

Secunda pars suadetur: tum ex Leone Mag. epist. 95.
rum ex Concil. Carthaginensi 4. cap. 67. & Araufica-
no 1. cap. 11. tum ex Rituali Romano Pauli V. qui-
bus locis apertè sententia nostra probatur. Ratio i-
dem ostendit; nam cùm ejusmodi confessio sit va-
lida, incredibile est quòd in illa extrema necessitate
sit illicita.

Dices Clementem VIII. damnasse propositionem illam qua afferitur licere per litteras vel internuncium confessario absenti sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.

Respond o Pontificem damnasse propositionem complexam, quæ dicit, licere confiteri absenti, & ab eo item absente absolutionem accipere. Nos autem hoc non dicimus, sed tantum, licere absenti confiteri & ab eo non quidem absente, sed praesente absolutionem recipere. Et ne quis hac in re superficie scrupulus, ipsemet Clemens VIII. dec' aravit coram Eminentissimo Cardinali Bellarmino. & Reverendiss. Archiepiscopo Armacano, se suo illo decreto non comprehendisse casum illum, de quo agimus, ut recentiores testantur. Et quamvis id Pontifex non declarasset, ita intelligendum esse ipsius decretum, satis constaret ex ante dictis: maximè vero ex Rituali Romano, quod à viris piis & doctis collectum est, & à Paulo V. approbatum, quem nefas est afferere in re tanti momenti errasse, eumque errorem universalis Ecclesiae sequendum proposuisse.

Tertia pars ostenditur: nam si in eo casu valida est, & licita absolutio, cum illa sit necessaria ad salutem agrotantis, profectò charitas postulat, ut Sacerdos ei tunc absolutionem impendat, ne forte illius defectu in æternum sit peritus. Eò vel maximè, quod etsi opposita sententia esset æquè probabilis ac nostra, in extrema necessitate, & periculo damni irreparabilis nostra sequenda esset, ut pote poenitenti multò favorabilior.

RESOLUTIO V. *Qui in confessione negat, se fecisse peccatum veniale quod fecit, aut affirmat se fecisse quod non fecit, non peccat mortaliter. Qui tamen negat se fecisse peccatum mortale quod fecit, aut affirmat se fecisse quod non fecit, peccat mortaliter.] RATIO PRIMÆ partis est, quia cum nemo teneatur confiteri peccatum veniale, non peccat contra integratem sacra-*

DE POENITENTIA. CAP. III. 121

sacramenti, qui negat se illud fecisse: si enim omnia peccata mortalia manifestentur, confessio erit materialiter, & formaliter integra. Aliunde vero cum res sit levis, incredibile est tale mendacium constitutere peccatum mortale. Etsi autem sit peccatum veniale, id non obstat effectui sacramenti, ut constat ex dictis de Eucharistia; ac proinde ex eo capite non destruit veritatem formae, que ad valorem sacramenti necessaria est.

Ratio secunda est, quia cum tali mendacio stare potest, ut poenitens omnia peccata mortalia confiteatur, quod sufficit ad valorem sacramenti, si aliunde nece saria adsint ut suppono. Nam quod confessarium decipiat, ea deceptio est exigui momenti, cum in peccata mortalia sententia validè proferri possit. Quod etiam falsam materiam apponat, hoc non obstat quo minus forma in veram materiam cadat; sicut forma consecrationis validè cadit in panem triticeum, cui aliquod granum milii, quod est materia falsa, appositum sit.

Si tamen poenitens nullam aliam apponeret materiam, præter illud peccatum veniale quod non fecit, peccaret mortaliter, & nullum esset sacramentum defectu materiæ, sicut peccaret mortaliter, & sacramentum non conficeret, qui verba consecrationis proferret supra panem hordeaceum.

Ratio tertia partis est, quia ad integratatem confessionis, sine qua sacramentum valere nequit, spectat ut poenitens confiteatur omnia peccata mortalia, nunquam alias confessa, quorum habet conscientiam. Ergo unum ex illis scienter, & sine rationabili causa omittens, peccat mortaliter, & nullum est sacramentum.

Ratio ultima partis est, quia sibi falso tribuens in confessione, peccatum mortale quod non fecit, Sacerdorem decipit in re gravi, pertinente ad essentiā ipsius judicii: judicat enim Sacerdos eum præcisè

ratione talis peccati, quamvis aliorum ratio habenda non esset, esse inimicum Dei, reuin æternæ pœnæ, hac vel illa curatione egere, ut ab eo peccato corrigatur, tantam vel talem illi imponendam satisfactionem, ut pro ea culpa satisfaciat, &c. quæ omnia falsa sunt. Quare cùm hæc sint magni momenti, ejusmodi deceptio est peccatum mortale, & contra valorem sacramenti.

Quod intellige, *per se loquendo*: nam ex accidenti contingere potest, ut quis bona fide & inculpabiliter existimet, sibi utile esse ad majorem gratiam cōsequendam, cum peccatis mortalibus commissis, alia nunquam patrata confiteri. In quo casu, cùm illa deceptio excusetur à peccato mortali, nihil obstat potest quin sacramentum sit validum.

RESOLUTIO VI. *Ad valorem sacramenti, species peccatorum mortalium declarandæ sunt in confessione, eorumque numerus.]* PRIOR PARS PROBATUR ex verbis illis Concilii Trident. sess. 14. cap. 5. Constat enim Sacerdotes judicium hoc incognita causa exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua in si peccata declarassent. In quibus verbis non tantum includitur prædicta assertio, sed etiam ratio illius; nimirum quia Sacerdos est judex à Deo in hoc foro constitutus, ut ex justitia & æquitate sententiam ferat, & juxta peccatorum gravitatem pœnas decernat: hoc autem observari non potest, nisi pœnitens peccatorum species manifestet: quia cùm aliæ aliis sint graviores, non idem de singulis judicium ferri debet, aut eadem pro omnibus pœna imponi.

Cæterum hoc intelligendum est de iis speciebus, quæ diversæ sunt in genere moris, et si in genere naturæ unica sit species, verbi causa, Titius peccavit contra castitatem, sciendum est an solutam, an nupiam, an consanguineam, &c. carnaliter cognoverit.

Contra

DE POENITENTIA. CAP. III. 223

Contra verò, si Titius occidit Fabricium, non inter-
est scire an illum occiderit gladio, an hasta, an vene-
no, & modis similibus: ista enim non mutant speciē
homicidii in genere moris: pensandæ tamen sunt
circumstantiæ homicidii, de quibus posteà.

Posterior pars sequitur ex dictis: nam Trident. do-
cet peccata esse declaranda quoad species & sigilla-
tim, seu quod numerum. Ratio etiam quam tradit 1-
dēm confirmat: nam aliter judicandum de eo qui u-
num tantum hominem, aliter de eo qui plures occi-
dit, ut per se notum est: posterior enim per se loquē-
do gravius offendit Deum, & majorem poenam me-
retur. Deinde praxis universalis Ecclesiæ non modo
priorem, sed etiam hanc posteriorem resolutionis
partem satis confirmat.

Hinc primò collige, plusquam falsam esse quoran-
dam Canonistarum sententiam, qui putant sufficere
ad confessionem, si quis peccatorum numerum
confuse declareret hoc modo, sèpius adulterium,
sèpius furtum commisi: tam enim ille qui tantum
decies furatus est, dicere potest sèpius furatus sum,
quam ille qui centies; & tamen longe diversum de
utriusque peccato judicium ferendum esse perspi-
cuum est.

Collige 2. Peccata merè interna esse constitenda,
juxta varias interruptiones quæ in iis accidunt: quia
tot sunt actus distincti à libera voluntate eliciti, &
consequenter tot peccata numero distincta, quot
sunt ejusmodi interruptiones. Porro quia vix illæ
interruptiones certò deprehendi possunt, ideo ut
plurimum satis est si poenitens dicat, se verbi causa,
per unam horam in prava aliqua cogitatione versa-
tum.

Collige 3. Idem dicendum de peccatis quæ exterius
prodeunt, quoties interrumpuntur quantum ad a-
&cum internum & externum: tales enim censentur
multiplicari quoad numerum. Quod si actio externa
non interrumpitur, censetur unum numero peccatum.

etsi actus internus voluntatis , vel ob distractiones occurrentes, vel alia ex causa interrupatur. Quia scilicet cùm actio externa excitata ab actuali voluntate perseveret, ipsamet actualis voluntas censetur permanere.

RESOLUTIO VII. Ea circumstantiae aperiende sunt in confessione, quæ aut speciem mutant, aut notabiliter aggravant , vel minuant.] PRIMA PAR^S sumitur ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 5. ubi ea ratio additur , quia aliàs peccata ipsa neque à pœnitentibus integrè exponuntur, neque judicibus innotescunt, adeò ut de eorum gravitate rectè censere non possint, neque pro illis pœnam debitam imponere.

Hinc si quis furatus est calicem consecratum, non sufficit si dicat , se furatum esse calicem, vel aurum, sed debet exprimere eum calicem esse consecratum; quia in tali actu est duplex malitia , furti & sacrilegii. Item si quis occidit clericum, non sufficit si dicat se hominem necasse , sed debet dicere se clericum occidisse. Unde si talis circumstantia invincibiliter prætermissa est , in sequenti confessione est declaranda , quod ut plurimum fieri non potest, nisi peccatum ipsum, cui adjuncta erat, iterum manifestetur.

Secunda pars sequitur ex dictis , quia nisi illæ circumstantiae patefiant , non potest Sacerdos cognoscere gravitatem peccati , & pœnam illi debitam. Interdum enim propter circumstantiam aggravantem, unum peccatum multis æquivalet , & æqualem pœnam meretur, ut patet exemplo illius qui una vice furatur decem nummos : ille enim non minus nocet, quam si una vice furaretur quinque nummos, & alia totidem : & prius illud furtum his posterioribus æquivalet, & æqualem pœnam meretur. Ut ergo valeat illius confessio , non satis est si dicat se furatum esse, sed dicere debet, se decem nummos furatum esse. Nam sicut longè aliud judicium ferendum est de

DE POENITENTIA. CAP. III. 225

est de eo, qui decem peccata commisit, quām de eo
qui unum; ita longē aliter judicandum est de illo,
qui peccatum commisit decies gravius, ut ita loquar,
quām alter.

*Tertia pars ostenditur, quia ad confessionem requiri-
tur ut sit vera: non est autem vera, nisi peccata ex-
plicantur ut sunt: at si quis circumstantias sive aggra-
vantes, sive minuentes reticeat, peccata non expli-
cantur ut sunt; quia significat aliquid esse quod non
est, videlicet peccatum esse aut magis, aut minus gra-
ve quām sit. Ergo id quantum fieri potest, vitan-
dum est.*

*Confirmatur: nam sicut circumstantiae aggravantes
mutant morale judicium confessarii, ita & minuen-
tes: sicut ergo priores sunt declarandae in confessio-
ne, saltem quando malitiam notabiliter augent, ita
& posteriores proponendae sunt, quando eam nota-
biliter minuunt.*

*Dices, non spectat ad pœnitentem se excusare, sed
accusare: ergo non modo necessarium non est confi-
teri circumstantias minuentes, quin id per se loquē-
do expediens non est. Confirmatur: nam non est grave
incommodum, quod Sacerdos judicet peccatum es-
se paulò gravius quām verè sit, aut si quod est, totum
vergit in gravamen pœnitentis, qui juri suo cedere
potest.*

*Respondeo spectare ad pœnitentem ut accuset se se-
cundum rei veritatem, non autem supra veritatem:
humilitas enim & quævis alia virtus veritati inniti
debet, cùm Deus non colatur falsitate, sed potius of-
fendatur: & inter conditiones confessionis veritas
primo loco constituitur.*

*Ad confirmationem dico, fallere in re gravi esse gra-
ve incommodum, in re verò levi, leve: sive autem
falsitas sit gravis, sive levis, ea non tantum vergit in
gravamen pœnitentis, sed etiam per illam sit quæ-
dam injuria confessioni, quæ debet esse vera, ita
ut factum non excedat, neque ab eo excedatur. Et*

k s similiter

similiter irrogatur injuria iudicio huic sacramentali, quod undequaque verum esse nequit, nisi vera sit confessio.

RESOLUTIO VIII. *Varia proponi solent casus, in quibus confessio censetur valida, et si integra non sit materialiter.*] **PRIMUS CASUS** est, quando ex **oblivione** inculpabili aliquid omittitur ut patet ex Trident. sess. 14. cap. 5. Idem autem de ignorantia, vel inadvertentia sentiendum est à paritate rationis. Quod si omissione est mortaliter culpabilis, non valet sacramentum; secus si tantum venialiter, ut si quis in disquisitione peccatorum adhibuit paulo minorem diligentiam quam debeat, & inde omissione oritur.

Secundus casus est, quando propter instantem mortem periculum est, ne pœnitens omnia confiteri possit: tunc enim danda est absolutio, et si confessio perfecta non sit. Quod si data absoluzione, superest satis vitae & virium ad perficiendam confessionem, ea perficienda est, & in fine danda absolutio, quia est confessio à priori distincta.

Terminus est, quando Sacerdos non potest integrè confiteri, nisi revelet aliquid peccatum in confessione auditum: multò enim major est obligatio sigilli, quā obligatio integritatis in confessione adhibenda; cū in nullo unquam casu, etiam impendentis mortis, licet frangere sigillum confessionis; variū tamen sunt casus, in quibus peccatum mortale in confessione prætermittere licet.

Quartus est, quando ex confessione alicujus peccati, probabiliter oriri potest grave aliquod dampnum, sive pœnitenti, sive cuicunque alteri, præcepta enim positiva et si divina, quale est præceptum de integritate confessionis, non obligant cum tanto dispendio, ex communi sententia. Caveat tamen pœnitens, ne ob leves aliquas conjecturas, ex confessione alicujus peccati, tale quid eventurum suspicetur.

Ubi

DE POENITENTIA. CAP. III. 227

Ubi nota in dicto casu, non differendam esse semper confessionem, donec integrè fieri possit: nam si instet præceptum confessionis, aut necessitas sumendi Eucharistiam, aut periculum mortis debet poenitens alia peccata mortalia, ex quorum confessione nullum grave periculum timeret, confiteri. Quod si non habet nisi venialia, non tenetur in prioribus casibus confiteri, sed tantum in ultimo, in quo ex charitate propria, tutiorem salutis viam eligere tenetur.

Quintus casus est, quando non potest integra confessio institui, nisi recensetur persona complicis, ut si quis matrem, aut sororem cognovit: tunc enim ex multorum sententia, peccatum illud in specie declarandum non est; sed satis est si poenitens dicat se matrem, aut sororem concipiisse, aut simpliciter fornicatum. Quod intellige quando tam poenitens, quam complex sunt noti confessario, neque aliis adiri potest; nam si sit copia alterius, ei confessio integrè facienda est, ut omnes sentiunt. Intellige etiam, quando complex ea confessione graviter infamatur, spectata conditione confessarii, qualitate criminis, aliisque circumstantiis quæ prudenter pensari debent.

Ratio autem cur in hoc casu confessio sit valida, et si peccatum aliquod modo prædicto raseatur, sumenda est ex dictis: nam si ex communis sententia, integritas confessionis non ita obligat, ut liceat manifestare. Sacerdoti illud peccatum, ex quo grave aliquod damnum proximo obventurum est; certè cōcipi vix potest, integritatem confessionis esse necessariam, quando non potest declarari aliquod peccatum, nisi persona complicis detegatur, & eatenus apud confessarium graviter infametur: siquidem graviter hominem infamare, est grave detrimentum illi inferre, omnium iudicio.

Dices, revelare peccatum complicis in confessione, non est illum infamare, quia confessarius non

minus tenetur sub sigillo celare peccatum complicis, notum ex confessione, quam ipsius pœnitentis. Respondet sigillum secreti non impedire, quin complex infametur apud ipsum confessarium; alias extra confessionem grave peccatum proximi inculpatè possem revelare homini prudenti, qui secretum fideliter servaturus sit: in ipsa etiam confessione possem sine necessitate, alterius peccatum detegere, eò quod confessarius tale peccatum revelare nequit, quæ tamen falsa & absurdâ sunt.

Sextum casum addunt aliqui, quando pœnitens habet casus reservatos, cum non reservatis: tunc enim dicunt, posse illum confiteri solos casus reservatos, superiori reservanti, & ab iis absolvit; reliquos vero posse confiteri alteri Sacerdoti, eorumque absolutionem ab eo recipere.

Verum doctrina ista non placet, quia cum integritas confessionis sit ex jure divino, Sacerdos non potest nisi ex gravi causa absolutionem proferre in confessionem non integrum. Quod autem superior quædam sibi peccata reservaverit, ea ut liquet, non est causa legitima & gravis, ut absolution ab eo possit proferri in confessionem non integrum: Quare non licet pœnitenti dimidiare confessionem, ea solum ex causa, quia cum non reservatis habet quædam peccata reservata.

RESOLUTIO IX. *Confessio necessaria est ad saltem necessitate medii ius qui post baptismum in peccatum mortale lapsi sunt.] PROBATUS I. ex loco illo Joan. 20. Quorum remiseritis peccata, &c. In quibus verbis continentur duæ illæ propositiones conditionales; altera, si vos peccata non remiseritis, remissa erunt: altera, si vos peccata non remiseritis, remissa non erunt. Hoc autem posterius non esset verum, si sacramentum Pœnitentiae non esset medium necessarium, ad peccatorum remissionem obtinendam; quia sine illo obtineri posset remissio per solam contritionem, quantumcunque vellent Sacerdotes retinere, seu non remittere peccata.*

Secunda

DE POENITENTIA. CAP.III. 229

Secundò eadem minor propositio ostenditur ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 2. ubi dicitur in primis, quod Christus baptizatos in crimen lapsos, non jam repetito baptismo ablui; sed ante hoc tribunal tanquam reos sibi voluit; ut à peccatis suis per Sacerdotum sententiam possint liberari. Quo loco verba illa, sibi voluit, indicant necessitatem medii. Deinde ibidem dicitur, hoc sacramentum eo modo lapsis post baptismum esse necessarium quo baptismus nondum regeneratis; at baptismus est medium necessarium ad salutem, nondum regeneratis, ergo, &c.

Quo loco duo observanda sunt, primò non esse semper necessarium ad justificationem, ut hoc sacramentum realiter suscipiatur, sed interdum sufficere votum illius: quia peccator potest ad Deum verè & ex animo converti, etsi actu hoc sacramentum non suscipiat, sed proponat tempore statuto ad illud accedere: pertalem autem conversionem remissio peccatorum illico obtinetur, in voto ipsius sacramenti, seu cum obligatione postea subjiciendi peccata illa clavibus Ecclesiae.

Secundò observandum, votum explicitum hujus sacramenti non esse necessarium ad salutem, sed implicitum sufficere, ut colligitur ex Concilio Trident. cap. 2. citato, ubi æquiparat hoc sacramentum cum baptismo, quoad necessitatem, at votum implicitum baptismi sufficit, ut dictum est alibi. Qui tamen est memor necessitatis hujus sacramentii, non potest ut par est conteri, nisi elicit votum, seu propositum illud, suo tempore suscipiendi; sicut supra diximus in memore suorum peccatorum, non dari poenitentiam virtualem, sine formali.

Dices, si ad justificationem sufficit votum implicitum, seu virtuale propositum hujus sacramenti, sequitur peccata remitti sine ordine ad claves, quod falsum est. Sequela patet: nam sicut contritio includit virtualiter propositum peccata confitendi, ita &

reliqua omnia mandata servandi. Ergo sicut qui iustificatur per nudam contritionem sine sacramento, dicitur consequi gratiam sine ordine ad observationem aliorum præceptorum, ita & sine ordine ad confessionem sacramentalem.

Respondeo non esse parem rationem: nam dum quis post baptismum versatur in peccato mortali, non potest per se loquendo, ab eo absolvī, nisi assumat hoc sacramentum, tanquam medium necessarium ad illius expulsionem. At verò non opus est, ut assumat observationem aliorum mandatorum, ad eundem effectum; quia porrectio, verbi causa, eleemosynæ, aut honor erga parentes, & reliqua ejusmodi præcepta, non sunt à Deo instituta, ut media necessaria ad remissionem illam peccati. Quare dum quis per contritionem iustificatur, ea iustificatio non sit nisi per ordinem ad claves, & contritio ipsa censetur gerere vices sacramenti; non autem observantia aliorum præceptorum, quæ eatenus est necessaria ad salutem, quatenus per eam homo peccatum vitat; non autem quod illa sit remedium, pro expulsione peccati jam commissi.

R E S O L U T I O X. *Confessio sacramentalis necessaria est ad salutem, ex præcepto divino.*] Sequitur ex dictis; nam cùm sacramentum Pœnitentia à Christo institutum sit, ut medium ad salutem necessarium; hinc manifestè sequitur, ejusdem sacramenti usum ab eo præceptum esse, sicut præcepti sunt actus fidei, spei & charitatis, ac baptismi usus; eò quod hæc sunt media, sine quibus homo salvari nequit.

Deinde, qui per contritionem iustificatur, sine sacramento Pœnitentia realiter suscep̄to, tenetur posteā tempore constituto, ad illud sacramentum accedere, si potest; & secūs faciens, peccat mortaliter, ex communis sententia. Quod evidens signum est, hoc sacramentum non tantum esse necessarium necessitate medii, sed etiam necessitate præcepti.

His

DE POENITENTIA CAP. III. 231

His adde authoritatem Concilii Trident. *sess. 14.*
cap. 5. docentis, ex institutione sacramenti Pœnitentia, universam Ecclesiam semper intellectissimam, integrum peccatorum confessionem omnibus post baptismum lapsis, jure divino necessariam existere. *Etc. can. 6.* fertur anathema in eos qui docent, confessionem non esse ad salutem necessariam jure divino, aut modum secretè confitendi alienum esse, ab institutione & mandato Christi, & inventum esse humanum.

Denique iste semper fuit sensus SS. Patrum, qui passim loquuntur de necessitate hujus sacramenti, ad remissionem peccatorum obtainendam, ad vitandos cruciatus inferni, &c. Et cum plerique eorum sint antiquissimi, ex eorum testimonij aperte colligitur, usum confessionis sacramentalis semper in Ecclesia viguisse. Quare cum notarē non possit tempus, quo inter fideles ejusmodi consuetudo introducta primum fuit, consequens est ut confessionis institutio, & necessitas ad Christum referatur, juxta communem Theologorum regulam.

Verum contra jam dicta, *objicies factum Nectarii Archiepiscopi Constantiopolitani, quem* autores historiarum Ecclesiasticarum narrant, occasione suborti cuiusdam scandali, confessionis usum abstulisse. *Respondeo* Nectarium abstulisse confessionem illam, cuius occasione ortum fuerat scandalum: at illa erat confessio publica, non secreta, ut constat ex iisdem authoribus. Narrant enim matronam quandam nobilem, à Diacono fuisse construprata, eamque ex Sacerdotis praescripto crimen illud prodidisse; quæ causa fuit cur plebs graviter ferret eam contumeliam Ecclesiarum illatam, & Sacerdotes acerbissimis convitiis & maledictis insectaretur. Cui malo volens occurrere Nectarius, quorundam consilio Diaconum ab officio deturbavit, confessarium exauthoravit, & confessionem dimovit. Quod haud dubie de publica accipiendo.

LIBER III.

232. dum est , cùm ea sola fuerit occasio exorti scandali.

Nota 1. Prædicta intelligi de iis omnibus & solis, qui post baptismum in peccatum mortale lapsi sunt: nam verba sunt generalia , & ad eos omnes se extendunt, ut constat ex sensu & praxi Ecclesiæ , atque ex Tridentino citato. Quòd verò de iis solis intelligantur, patet: nam qui peccant mortaliter ante baptismum , possunt sufficienter justificari per ipsum baptismum , & peccata illa non possunt validè subjici clavibus Ecclesiæ ; eò quòd homo nondum baptizatus , non spectat ad illius forum. Qui verò suscepto baptismo non peccant mortaliter , cùm gratiam baptismalem conservent, ii non indigent sacramento Pœnitentiaz; sed sine illo salvati possunt, ut colligitur ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 1.

Nota 2. Præceptum divinum confessionis obligare saltem in periculo mortis , qui enim pér contritionem justificatur, obtinet gratiam in voto confessionis alias instituendæ , ac proinde remanet obligatio confitendi ante mortem,cùm post illam præceptum illud servari nequeat : ergo ille confiteri debet ex præcepto divino, saltem in mortis periculo. Eò vel maximè , quòd cum præceptum illud aliquando in hac vita impleri debeat , nullum tempus congruentius assignari potest , in quo ejus obligatio vigeat, quàm periculum mortis,cum nunquam alias peccator tantopere indigeat reconciliatione cum Deo, quàm tunc.

RESOLUTIO XI. *Ex vi præcepti Ecclesiastici , tenentur fideles omnes ratione utentes , confiteri peccata sua semel in anno.]* Est communis Theologorum. & apertè sumitur ex cap. Omnis utriusque sexus, De pœnitentiis & remissionibus ; ubi præceptum confessionis annuæ imponitur omnibus fidelibus utriusque sexus, postquam ad annos discretionis pervenerint. Quo statuto comprehenduntur omnes baptizati,sive sint viri,sive fœminæ,modo inter bonum & malum

malum discernere possint, quod non tam ex anno-
rum numero, quam ex judicii maturitate pensandum
est.

Observandum autem 1. cùm Ecclesia non præcipiat confessionem, quoad ipsam actus substantiam, sed tantum determinet tempus quo præceptum divini-
num confessionis obligat; eos omnes & solos teneri ad confessionem annuam, qui post baptismum in peccatum mortale inciderunt, ut liquet ex supra-
dictis.

Observandum 2. Ex probabiliori sententia, illum annum intra quem tenentur confiteri, qui mortali-
te peccaverunt, computandum esse à prima die Ja-
nuarii, usque ad diem ultimam Decembris, ita ut
quovis anni die huic præcepto satisfieri possit. Nam
quemadmodum satisfacerem præcepto jejunii, jeju-
nando quovis die mensis, si præceptum esset, ut se-
mel saltem in mense jejunare in ita cum Ecclesia sta-
tuerit, ut fideles semel saltem in anno confiteantur,
huic legi obtemperat, qui aliquo anni die, quicum-
que sit, confitetur.

Dices, consuetudine videri introductum, ut con-
fessio fiat in Paschate, seu in Quadragesima. *Respon-*
do tunc fideles confiteri, non quod præceptum
confessionis per se tunc obliget: sed quia debent ac-
cedere ad Eucharistiam, cui præmittenda est con-
fessio, si sint in peccato mortali. Differunt autem
plerique confessionem usque ad illud tempus,
ut utriusque obligationi unica confessione satisfaci-
ant.

Observandum 3. Eum qui non confitetur nisi pec-
cata venialia, si postmodum incidat in mortale, te-
neri eo ipso anno confessionem instituere de ejus-
modi peccato mortali: cum enim confessio venia-
lium præcepta non sit, qui venialia sola confiterit,
non potest censeri servare præceptum confessionis;
unde si post venialium confessionem in mortale la-
bitur, illud confiteri debet, ut præcepto satisfaciat.

Contrà

Contrà verò si quis initio anni peccatum mortale confessus est, & iterum incidat in aliud mortale, non tenetur per se loquendo, hoc posterius confiteri ante finem anni.

Observandum 4. Eum qui non implevit præceptum confessionis uno anno, teneri statim initio sequentis anni illud exequi, si commodè potest, quia dum Pontifex statuit, ut fideles semel in anno confiteantur, eum terminum non præscribit, ut terminet obligationem confitendi ad unum annum. ita ut coelapso obligatio desinat; sed ut præcepti executio differri possit per integrum annum, quo elapsa, obligatio perseveret. Unde sicut ille qui tenetur solvere pecunias uno anno, non liberatur ab obligatione solvendi, et si terminum illum prætergrediatur, sed prima data occasione solvere debet. Ita qui uno anno non est confessus, tenetur confiteri statim initio sequentis anni; & quo magis, sine justa causa, confessionem differt, eò gravius peccat.

Observandum 5. Ut satisfiat præcepto Ecclesiastico confessionis, requiri ut confessio sit formaliter integra, & conjuncta cum legitimo dolore, ac proposito peccata cavendi in futurum: ac denique ut absolutione sacramentali informietur. *Ratio est,* quia ut huic præcepto satisfiat, verum sacramentum Pœnitentia sumi debet, quale non esset, si aliqua ex dictis conditionibus deesset; cum omnes ad illius essentiam specent, ut ex præcedentibus resolutionibus intelligi potest.

CAPUT IV.

De tertia parte Sacramenti Pœnitentiae, qua est satisfactio.

RESOLUTIO I. Possunt homines in hac vita satisfacere, idque de condigno, propœnis remissa culpa restantibus.] PRIMA PARS PROBATUR, ex Concilio Trident. sess. 4. can. 3. ubi definitur his verbis. Si quis dixerit, pro peccatis quoad pœnam temporalem,

DÈ POENITENTIA CAP. IV. 235

lem, minimè Deo per Christi merita satisfieri, poenis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel à Sacerdote injunctis; sed neque sponte suscep̄tis, ut jejunis & orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam poenitentiam esse tantum novam vitam, anathema sit.

Ex quibus verbis pater, nos tribus modis satisfacere posse pro poenis, quæ post remissionem culpæ remanent. Primo patienter sustinendo poenas à Deo inflictas: quod intellige, sive poenæ illæ in eum finem à Deo sint immisæ, sive ex quacumque alia causa proveniant. Secundo exequendo quæ à Confessario in satisfactionem imponuntur. Tertio opera poenalia sponte suscipiendo.

Secunda pars ostenditur, quia ut patet extract. de gratia, potest homo mereri de condigno vitam æternam: ergo à fortiori pro poenis restantibus de condigno satisfacere potest. Et hoc indicat Concilium Trident. sess. 4. cap. 8. dicens: ita non habet homo unde glorierur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos poenitentiarum: in quibus verbis non obscurè innuitur, vim merendi. & satisfaciendi eodem modo virtute Christi nobis communicari: sicut ergo meremur de condigno, ita & de condigno satisfacimus.

Quid autem necessarium sit, ut satisfactio nostra sit de condigno, hic breviter explicandum est. In primis requiritur ut satisfaciens sit viator, seu in hac vita constitutus, nam qui sunt in purgatorio, possunt satisfaci, non autem satisfacere, sicut neque mereri, ut dictum est in tract. citato. Requiritur etiam ut sit in statu gratiæ, nam opera quæ fiunt in peccato mortali, sicut neque ad meritum, ita neque ad condignam satisfactionem prodesse possunt: saltem ex opere operantis.

Secundò necesse est ut opus per quod satisfit, sit aliquo modo liberum; ita scilicet ut à voluntate cli-

te eliciatur, aut ab ea imperetur, aut saltem voluntas liberè accepit pœnam ab extrinseco infictam: idque per actum moraliter bonum, & honestum, eumque vel in se supernaturalem, vel ad finem supernaturalem relatum. Quamquam non requiratur voluntas formalis satisfaciendi, sed virtualis sufficiat; qualis continetur in voluntate aliquid agendi ex amore Dei, aut ex studio salutis æternæ, & similibus. Non requiritur autem ad satisfaciendum, ut sit opus consilii: nam sicut præcepta servando meremur vitam æternam, ita per opera quæ præcepta sunt, possimus pro peccatis nostris satisfacere. Neque per solum actum internum, aut per solum externum satisfacimus, sed per utrumque; ita ut major sit satisfactio, ceteris paribus, in utroque simul sumpto, quam in eorum altero.

Tertio ad satisfactionem de condigno, requiritur promissio Dei: nam etsi opera hominis justi, quatenus à gratia procedunt, habeant ex se citra ullam promissionem Dei, condignitatem aliquam ad satisfaciendum; ut tamen per ea infallibiliter remittantur pœnae purgatorii, requiritur promissio Dei, quae obstrinxerit ad remittendam pœnam illam, pro altera in hoc mundo liberè assumpta: sine tali enim promissione nulla est ratio, cur Deus teneatur ex iustitia, remittere pœnam purgatorii justè impositam, pro pœna hujus vitæ, quæ est alterius omnino rationis, & multò remissior.

R E S O L U T I O II. Confessarius tenetur per se loquendo, satisfactionem aliquam pœnitenti imponere: in variis ramen casibus ab ea obligatione est liber.] PRIOR PAR sumitur ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. eaque ratione ostenditur: quia licet actualis satisfactio non pertineat ad essentiam sacramenti Pœnitentiaz est tamen de illius integritate. Confessarius autem tenetur integrum confidere sacramentum; quare tenetur non modo reum absolvere, sed etiam ipſi pœnitentiam injungere.

Con-

DE POENITENTIA CAP. IV. 137

Confirmatur: nam postquam Confessarius peccata audivit in confessione, si pœnitens sit ritè dispositus ad gratiam con'equendam, tenetur illum absolvere à peccatis, & in amicitiam cum Deo restituere. Aliunde verò quia pœnitens Deum offendit, tenetur Confessarius illi satisfactionem aliquam imponere, ut inæqualitas iila quæ inter Deum, & peccatorem constituta fuerat per peccatum, tollatur quantum fieri potest; alias non servaret æquitatem in judicio ferendo.

Ratio posterioris partis est, quia contingere potest ut pœnitens dum absolvitur, omni sensu privatus sit, & & nihil percipere queat, in quo casu supervacaneum esset illi pœnitentiā aliquam imponere. In o si pœnitens ante confessionem sufficienter, arbitrio Sacerdotis satisfecerit, non est necesse illi novam satisfactionem imponere, quia jam solvit quod debebat. Denique tanta esse potest pœnitentis contritio, ut ea sufficiat ad totius pœnæ debitæ remissionem. Verùm quia non facile constare potest, an talis sit contritio, aut satisfactio præcedens, ut totam pœnam deleveri: , ideo ut plurimum injungenda est in iis casibus, satisfactio aliqua saltem levis. Quòd si ægrotus auditu omnino privatus non est, curet Sacerdos ut ter nomen Jesu, aut Mariæ, voce, vel solùm corde profert, aut aliam ejusmodi levem pœnitentiam, pro qualitate virium, illi injungat.

R E S O L U T I O III. *Confessarius tenetur satisfactionem aliquo modo proportionatam peccatis imponere, nisi ex rationabili causa inducatur ad leviorē injungendam.] RATIO PRIORIS PARTIS EST , quia hoc sacramentum institutum est per modum judicii, in quo Sacerdos sententiam profert; debet ergo ponderare gravitatem peccatorum , & juxta illam pœnam imponere : alias si pro gravissimis peccatis levissimas pœnas imponeret, non servaret æquitatem: sicut vice versa esset injuriosus pœnitenti, si propter culpas levissimas pœnas ei gravissimas injungeret.*

Ratio

Ratio posterioris partis est, quia pœnitentiæ non tantum imponuntur ad vindictam, & castigationem præteriorum peccatorum ; verùm etiam ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, ut liquet ex loco citato Concilli Trident. Interdum autem contingere potest, ut si Sacerdos pœnas valde graves imponat, terreatur peccator, & præ fragilitate eas subire nolit, indeque occasionem sumat similia peccata alias in confessione reticendi. Quare Sacerdos prudenter spectare debet, non modo gravitatem peccati sed etiam fervorem pœnitentis, & conditionem illius; ut omnibus diligenter perspectis, eam pœnitentiam injungat, quam judicat esse magis accommodata utilitati pœnitentis.

Nota, communiter pœnitentibus imponi debere opera externa, & ad quæ ex præcepto non obligantur. Interduim tamen imponi possunt actus interni, & opera quæ aliunde sub præceptum cadunt. Primum patet, quia talia opera facilius impleri possunt, maximè à rudibus qui orationi mentali, elevationibus cordis, aliisque operationibus internis minimè sunt assueti. Secundum constat, quia pœnitentia imponi debet in vindictam & gravamen: qui autem tenetur, verbi causa, aliquo die audire Missam, non gravatur de novo, si Confessarius ei præcipiat, ut tali die Missæ sacrificio intersit: quare ut plurimum, opus non præceptum ei imponi debet. Tertium patet: nam opus internum potest multum adjumenti afferre pœnitenti, ut eum à peccatis retrahat. Cur ergo non licebit tale opus ei injungere; præsertim cùm pœnitentia non solum sit punitiva, sed etiam medicinalis & sanativa? Nec refert quòd actus internus per se sensibilis non sit: talis enim est per aliud, nempe per iussionem Sacerdotis, & acceptationem pœnitentis. Quartum denique ostenditur: nam cum homo satisfacere possit per opera alias præcepta, ut suprà dictum est; nulla ratio est, cur talia opera in confessione imponi non possint.

RE.

DE POENITENTIA CAP. VI. 239

RESOLUTIO IV. Pœnitens tenetur pœnitentiam impositam acceptare, etiam pro peccatis alias confessus, eamque per se exequi.] PRIMA PARS PROBATUR, tum quia in Concilio Florent. inter pœnitentis actus ponitur satisfactio operis, ad arbitrium Sacerdotis: tum quia ibidem statuitur, ad integratatem sacramen- ti Pœnitentiae, requiri ex institutione divina contri- tionem, confessionem, atque satisfactionem: tum quia in Concilio Trid. sess. 14. cap. 8. docetur claves Sa- cerdotum, non tantum ad solvendum, sed etiam ad ligandum, scilicet per impositionem pœnitentiae, concessas esse: non essent autem concessæ ad ligan- dum, nisi pœnitens iis ligari posset: atque adeò nisi teneretur pœnitentiam impositam implere.

Notandum autem hæc intelligi, de pœnitentia pru- denter imponenda: nam si ea manifestè iniqua sit, aut facultatem pœnitentis superet, ut si valde infirmo imponeretur jejunium plurimum dierum, aut quid simile, non tenetur eam ille acceptare. Quare Sacer- does curare debent, ut quantum fieri potest se ac- commodent infirmitati pœnitentium; & in dubio potius in partem mitiorem vergant, ut quod remissior est pœnitentia, eo pœnitentes eam libentius ample- ctantur quod non parum conducet ad perfectionem satisfactionis: quia sicut Deus hilarem datorem dili- git, ita & hilarem satisfactorem. Dixi, manifestè ini- qua: nam in dubio, authores docent standum esse Sa- cerdotis judicio.

Secunda pars colligitur ex dictis: nam Sacerdos te- netur etiam illi qui peccata alias confessa iterum confitetur, pœnitentiam injungere, tum ad integri- tatem sacramenti, tum ad servandam æquitatem ju- dicii, &c. Ergo etiam pœnitens tenetur pœnitentiam acceptare; maximè quia æquum est, ut quoties ali- quis vult gaudere beneficio sacramenti, circa eadem peccata, toties ille ponat ex parte sua, quicquid re- quiritur ad integratatem sacramenti, sicut etiam to- ties peccata confitetur, &c de iis conteritur.

Dices,

Dices, hoc ad summum verum esse in eo, qui non satisfecit: at supponimus pœnitentem, qui secundò peccata confitetur, aliàs pro iis satisfecisse. Cur ergo tenebitur iterum satisfacere? *Respondeo teneri iterum acceptare pœnitentiam aliquam, ut integrum sit sacramentum Pœnitentiæ: nam satisfactio aliàs exhibita pertinebat ad integratatem sacramenti eo tempore suscepiti; non potest autem eadem integrate sacramentum quod nunc sumitur: quia sicut sacramentum istud numero à præcedenti distinguitur, ita materiam numero distinctam postulat.*

Tertia pars ostenditur, quia satisfactio imponitur in pœnam, & ultionem peccati; ille autem qui peccavit, debet pœnam sustinere, ut sicut culpa est personalis, ita sit & pœna. Quod intellige nisi res præcepta talis sit, ut nihil referat, etsi per alium eam exequaris. Et sic, verbi causa, si Sacerdos præcipit ut des elemosynam, satisfacis illius præcepto, si eam per servum tuum eroges: secus autem dicendum est, si jubeat ut jeunes, aut sacrum audias, vel rosarium recites; ea enim & similia per te ipsum exequi debes, si fieri potest. Quod si contingat te, vel ob supervenientem infirmitatem, vel alia ex causa rationabili, pœnitentiam posterioris generis implere non posse, non teneris eam implere per alium, aut aliud opus facere.

RESOLUTIO V. *Pœnitentiam immutare possit, tum ille qui eam imposuit, tum aliis quivis confessarius, sive illius superior, sive æqualis, sive etiam inferior.] Quod idem possit patet, quia nihil obstat quin idem judex possit causam ante judicatam, iterum judicare, cum eandem retineat potestatem, & pœnam impositam ratione habita variarum circumstantiarum, quæ ante non occurserant, mutare: maximè in foro conscientiæ, quod in favorem rei institutum est.*

Quod etiam quivis aliis immutare possit, probatur, quia

DE POENITENTIA CAP. IV. 24

Quod etiam quisvis alius immutare possit, probatur, quia in munere absolvendi à peccatis, Sacerdotes omnes sunt pares, eò quod illud spectat ad potestatem ordinis, quam exercent in persona Christi, in quo unus Sacerdos non est altero superior: licet quoad jurisdictionem, quæ ad solvendum & ligandum requiritur, sint impares. Si ergo idem Sacerdos potest suam sententiam mutare, eandem poterit mutare & alius, cum omnes & qualem in hoc potestatem habeant.

Confirmatur: nam certum est posse Titium, peccata prius confessa iterum confiteri, & ab iis absolutiōnem petere, ut superius dictum est; non tenetur autem ea confiterie eidem Sacerdoti, sed potest alium adire si vult; & vicissim ille alius potest eum absolvēre, à peccatis alias confessis, quæ de novo ad ipsum defert, ac si ea amplius Ecclesiæ clavibus subjecta non fuissent. Idem ergo poterit ipsi injungere pœnitentiam peccatis illis debitam, juxta præsentem statutum & dispositionem illius, ac si nulla alia satisfactio pro iisdem unquam ipsi imposita fuisset. Et ex consequenti non tenebitur pœnitens priori judicio stare, cum æquum non sit, ut pro iisdem peccatis bis puniatur. Atque hæc tandem confirmat communis Ecclesiæ usus, qui prudenter damnari non potest.

Debet, non potest judex aliquis revocare sententiam alterius, qui ipsi non est subordinatus: atqui unus Sacerdos non est alteri subordinatus, quoad potestatem ordinis, ergo nullus potest sententiam alterius revocare. *Respondeo* secundum confessarium non revocare sententiam prioris, si propriè loquamur; sed tantum sententiam suam proferre, sicut prior suam protulit, causa eadem ad ipsum delata: ea enim non datur per modum appellationis, ut sit in judiciis externis, sed per modum novi judicii, quod æquale est præcedenti, utpote fluens ab æquali autoritate; unde sicut prior sententia per posteriorem

non irritatur, ita potest pœnitens, cui ex duabus voluntatibus se conformare.

Nota probabile esse, prædicta etiam habere locum, quando peccata pro quibus imposita est pœnitentia, erant reservata ei qui absolvit. Ratio est, quia si ejusmodi peccata non fuissent reservata, posset inferior pœnitentiam pro iis impositam immutare, ut patet ex dictis. Ergo & quæ potest pœnitentiam immutare etsi reservata fuerint. Sequela patet: nam post confessionem superiori factam, jam amplius non sunt reservata, & perinde est ac si reservata nunquam fuissent. Ergo nihil obstat, quin inferior Sacerdos possit, satisfactionem pro iis impositam, immutare.

Confirmatur: nam negari non potest, quin inferior Sacerdos possit pœnitentem, qui peccata superiori reservata legitimè confessus est; ab illis absolvere, & consequenter debitam satisfactionem ei imponere. Ergo etiam ipse pœnitens poterit pœnitentiam ab eo impositam implere; atque adeò non tenebitur subire pœnam à superiore indictam, cum Deus bis non puniat in idipsum.

Dices, si hoc ita est, frustratur intentio Superiorum, casus aliquos sibi reservantium; quia ideo eos reseruant, ut eorum subditi, pœnarum metu ab ipsis imponendarum, cautè vivant, & à gravioribus peccatis abstineant. Respondco id non sequi; nam præterquam quod multi abstinent à peccatis reservatis, non tam propter metum gravoris alicujus pœnæ imponendæ, quam ne cogantur comparere coram superiore, apud quem male audire nolunt: certè Sacerdos inferior si officio suo rite; ut pars est defungi velit, debet pœnam culpæ attemperare, neque sine rationabili causa eam mitigare potest.

RESOLUTIO VI. *Satisfactione facta in peccato mortali sufficit ad integratem sacramenti, & etiam probabiliter ad illius effectum ex opere operato.] PRIOR PARS PROBATUR, I. quia ex communi Doctorum consensu,*

DE POENITENTIA CAP. IV. 243

sensu, confessarius potest exigere interdum à pœnitente, ut pœnitentiam impleat, antequam ei absolutionem impertiat: imò ex probabili sententia, potest confessarius approbare satisfactionem, à pœnitente sponte exhibitam, antequam confiteretur. In quibus casibus satisfactionio valet ad integratatem sacramenti, & tamen non supponit gratiam in subjecto, cùm præcedat absolutionem, cuius beneficio infunditur gratia.

Probatur 2. Nam satisfactionio facta, juxta præceptum à confessario impositum, sufficit ad integratatem sacramenti: nihil enim aliud meritò ad valorem satisfactionis, exigi potest. At qui confessarius non jubet, ut pœnitens impositam pœnitentiam exequatur, in statu gratiæ, sed tantum ut faciat opus injunctum, quantum ad substantiam: ad eum modum quo Ecclesia jejunium indicens, non præcipit ut jejunus in statu gratiæ, sed simpliciter ut jejunium serves: quia substantia tantum operis, & non illius modus cadit sub præcepto, ut ajunt, & latius dicitur in Idea Theologia Moralis. Ergo satisfactionio sufficit ad integratatem sacramenti, et si impleta non sit in statu gratiæ.

Posterior pars persuadetur: nam pœnitens qui implet pœnitentiam in statu peccati mortalis, non peccat, sive contra præceptum confessarii, sive contra reverentiam sacramento debitam, ut est communis sententia. Ergo signum est, ejusmodi pœnitentiam non carere effectu suo; quia si eo careret, pœnitentiam in eo statu implens peccaret, eo quod poneret obicem effectui sacramenti. Et hoc maximè urgeri potest, adversus eos qui docent, satisfactionem sacramentalē producere gratiam sanctificantem, ex opere operato.

Deinde satisfactionio à confessario imposta, non est opus hominis, sed Christi, quod ex se vivum est, & effectum conferit non ponenti obicem: at qui peccatum mortale, et si sit obex gratiæ, non tamen est obex

remissionis poenæ : nulla enim ratio afferri potest, cur ille qui versatur in peccato lethali , non possit solvere poenam debitam pro peccato, quod alias remissum est quoad culpam; et si pro peccato quo nunc afficitur, poenæ aeternæ, quæ à priori distincta est, sit obnoxius ; ad eum modum quo potest solvere censem, qui aliunde debet mille.

Dices, nos suprà docuisse, inter conditiones ad satisfactionem necessarias, requiri statum gratiæ, non ergo ea quæ fit in peccato mortali, producere potest ad solutionem poenæ. *Respondeo* nos ibi egisse de satisfactione, quæ fit extra sacramentum; jam verò de ea disputare, quæ imponitur in sacramento. Licet autem ad priorem requiratur status gratiæ, non sequitur quod ad posteriorem necessarius sit, propter rationem allatam; quia scilicet illa est opus hominis, hæc verò opus Christi, quatenus per eam illius satisfactiones nobis applicantur.

R E S O L U T I O V I I . *Satisfactione* sacramentalis habet vim remittendi ex opere operato, panas temporales peccatis remissis debitas, non autem producendi gratiam sanctificantem.] **P R I M A P A R S P R O B A T U R**, quia certum est ejusmodi satisfactionem habere vim, producendi aliquem effectum ex opere operato , alias non haberet majorem efficaciam quam satisfactione, quæ fit extra sacramentum, quod dici non potest; cum sit pars sacramenti, ac proinde sacramentalem significationem habeat, & quod inde sit, effectum quem significat producere debeat, juxta regulam assignatam, ubi de sacramentis in genere. Quod si habet effectum aliquem ex opere operato , nullus ei commodius assignari potest, quam remissio poenæ temporalis, eam enim maximè significat, cum sit punitio peccati , & quædam commutatio poenæ debitæ, in eam quæ ex præcepto confessarii assumuntur.

Secunda pars ostenditur, quia duo sunt in peccato, scatus culpæ, & poenæ; prior perfectè tollitur per absolu-

DE POENITENTIA CAP. V 245

absolutionem sacramentalem, ergo satisfactio quæ subsequitur, non habet nisi vim remittendi poenam. Sequela patet: nam potentia illa est superflua, quæ tribuitur ad effectum, qui perfectè ab alia causa producitur, & productus supponitur.

Præterea sacramentum Pœnitentia per se institutum est, ad conferendam primam gratiam, non autem ad conferendam secundam, nisi per accidens, quatenus homo qui ad illud accedit, gratia sanctificante prædictus est. At si satisfactio confert gratiam, confert per se secundam; quia supponit primam gratiam in absolutione collatam, & dum postea impletur, necessario secundam producit: quia non potuit concurrere ad productionem primæ, cum nondum existeret. Dicendum ergo erit, sacramentum Pœnitentia per se duplēm gratiam producere; primam quidem per partes essentiales, secundam verò per partem sui integrantem, quæ est satisfactio actualis.

Dices, satisfactio sacramentalis non est tantum in vindictam præcedentium peccatorum, sed etiam in curationem & medicinam; ad quem effectum maxime necessaria est gratia. Respondeo, ad hoc posse sufficere gratias actuales, quas non opus est conferri dum impletur satisfactio; sed quando aliqua necessitas ingruit, idque vi sacramenti præteriti. Unde constat satisfactionem sacramentalem, non modo non producere gratiam habitualem, sed neque etiam auxilia actualia.

Hęc porrò intellige de actuali satisfactione: nam quod spectat ad propositum illud satisfaciendi, quod alias diximus pertinere ad essentiam hujus sacramenti, non dubito quin illud, ut sic, ad dictos effectus suo modo concurrat.

De Ministro Sacramenti Pœnitentias.

RESOLUTIO I. Nullus potest validè conferre hoc sacramentum, nisi sit Sacerdos, habeatque jurisdictionem in foro interno.] PRIOR PAR SE est de fide, definita in variis Conciliis, ac speciatim in Trident. sess. 14. can. 10. Potestque sufficienter probari ex verbis illis Joan. 20. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, &c. ea enim intelliguntur de potestate remittendi peccata in Sacramento Pœnitentiae, idque non tantum quoad poenam, sed etiam quoad culpam; fueruntque dicta Apostolis, solisque eorum in Sacerdotio successoribus, ut constat ex communi sensu Ecclesie, quæ idem in ordinatione solius Sacerdotis dicit, Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis, &c. Congruum etiam fuit, ut ille solus qui haberet potestatem in corpus Christi verum, haberet potestatem quoad forum internum in corpus Christi mysticum.

Hinc autem sequitur, hominem in mortis periculo constitutum, deficiente Sacerdote, non teneri inferioribus clericis, aut laicis confiteri: nam cum talis confessio non possit esse sacramentalis, neque illum effectum habeat ex opere operato, nemo tenetur eo modo confiteri: quia confessio sola quæ ordinatur ad absolutionem sacramentalem, est pracepta.

Contra hanc partem *objici* solet cap. Fures, de furtis, ubi præcipitur, ut fur communione non privat, si presbytero, vel diacono fuerit confessus. *Respondeo*, hunc locum non esse ita intelligendum, ut fur possit sacramentaliter à diacono absolvi, sicut potest à presbytero, sed ita ut diaconus teneatur furi Eucharistiam administrare, si ille dederit signa pœnitentiae, quod est aliquo modo se peccatorem confiteri.

Posterior pars evidenter colligitur ex Concilio Trident.

DÈ POENITENTIA CAP. V. 247

Trident. sess. 14. cap. 7. ibi enim docetur, nullam esse absolutionem, quæ profertur à Sacerdote qui nullam habet jurisdictionem. Unde necessariò sequitur, ut quis validè absolvat, non sufficere quod sit Sacerdos, sed præterea requiri, ut jurisdictionem habeat in pœnitentem: sive ea sit ordinaria, qualis est in summo Pontifice, Episcopis, & Parochis, sive ea sit delegata, qualis requiritur in Religiosis.

Rationem etiam Concilium indicat ibidem, cum ait; *Quia natura & ratio judicii exigit, ut sententia in subditos tantum feratur, supposito quod in præcedenti capite dixerit, absolutionem sacramentalem esse ad instar actus judicialis quo à Sacerdote velut à judice sententia pronunciatur: ex his enim manifestè sequitur, necessariam esse jurisdictionem ad hoc iudicium. Imò cùm absolutio instituta sit à Christo per modum judicii, consequens est ad valorem hujus sacramenti, jurisdictionem ex jure divino necessariam esse.*

Ista autem intelliguntur cum dupli exceptione, quarum prima est de articulo, seu periculo mortis: in eo enim quilibet Sacerdos, etiam jurisdictionem aliunde non habens, validè absolvere potest à quibuslibet peccatis & censuris: imò hoc verum esse de Sacerdote excommunicato, suspenso, & non tolerato ab Ecclesia, dictum est ubi de sacramentis in genere.

Secunda exceptio est de peccatis venialibus, item de mortalibus aliàs ritè confessis, & directè remissis: ab iis enim simplex Sacerdos id est, qui non habet jurisdictionem ordinariam, aut aliàs delegatam, absolvere potest: ut patet ex praxi Ecclesiarum, & communium Theologorum sensu.

Ex dictis collige, ut quis remittat alicui peccatum, in sacramento Pœnitentiarum, duplē potestatem requiri; unam ordinis, quæ nihil aliud est quam character Sacerdotalis, quo quis à Deo deputatur,

ut possit hominem judicare in foro conscientiæ; aliam jurisdictionis, quæ confertur vel per collationem alicujus beneficij Ecclesiastici, quo quis aliorum superior fit; vel per concessionem Ecclesiæ, quæ scilicet potestatem habens ordinariam, dat alicui facultatem suos subditos absolvendi.

RESOLUTIO II. *Jurisdictione ordinaria in hoc foro, competit summo Pontifici, Episcopo, & Parochio.*] HOC paucis declarandum. In primis summus Pontifex, electus ab hominibus eligatur, jurisdictionem ordinariam immediatè accipit à Christo, juxta illud Matth. 16. *Tibi dabo claves regnicælorum, &c.* id enim non tantum pro Petro, sed etiam pro reliquis summis Pontificibus dictum est, ut docent Theologi.

Ea autem jurisdictione, sicut non datur ab hominibus, ita non dependet ab ulla alia hominum jurisdictione, sed potius omnes ab ea pendent, estque universalis, extendens se ad omnes fideles, quos Pontifex sive per se, sive per alios, tanquam oves Christi pascere debet, ut intelligitur ex verbis illis Christi Jean. 11. *Pasce oves meas;* quæ etsi dicta fuerint Petro, ad ipsius successores extenduntur: cùm Ecclesia non minùs egeat pastore post mortem Petri, quam eo vivente.

Secundò Episcopus habet jurisdictionem ordinariæ in foro conscientiæ: ea enim annexa est ejus officio; siquidem eò ipso quod quis alicujus loci Episcopus efficitur, accipit jurisdictionem in omnes fideles suæ diœcesis. Est autem *observandum* institutionem Episcoporum esse de jure divino, quatenus Christus ordinavit ut in Ecclesia essent Episcopi, tum ad conferenda quædam sacramenta, quæ solum ab ipsis administrari voluit, tum ad regendas particulares Ecclesiæ, quas Romana vocaret in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Ceterum an eorum etiam jurisdictione oriatur immediate à Christo, an verò à summo Pontifice aliis expendendum relinquimus.

Tertio

Tertio, iurisdictio ordinaria in foro conscientiae, competit Parochio, ut omnes communiter sentiunt; sicut enim eò ipso quod aliquis creatur Episcopus alicujus dioecesis, accipit potestatem in omnes qui in ea habitant; ita eò ipso quod aliquis constituitur Parochus, habet jurisdictionem in eos omnes, qui in tali Parochia commorantur. Quod intellige, nisi quis ab illius jurisdictione legitimè exemptus sit.

Ubi notandum est Parochum posse absolvere à peccatis suum subditum, in aliena Parochia: quia cum persona judicanda sit, datur iurisdictio in illam, ubicumque sit, dummodo habeat domicilium firmum in Parochia absolvantis: hoc enim suppono. Similiter etiam Episcopus absolvere potest suum subditum, in aliena dioecesi. Eò vel maximè, quia cum judicium istud sit voluntarium, sit sine strepitu, atque adeò extra proprii loci terminos legitimè exerceri potest.

Caterum ad tres illos jurisdictionis ordines, jurisdictiones omnes ordinariæ reduci possunt. Jurisdictione quidem summi Pœnitentiarii Papæ, & Legati à latere ad primum: ad secundum verò reducuntur Vicarii Generales Episcoporum, Abbates, qui à jurisdictione Episcoporum sunt liberi; Generales, & Provinciales inter Religiosos: ad tertium verò Vicarius perpetuus Parochi, Archipresbyter, Piores religiorum, & Guardiani, aliique immediatè habentes curam animarum.

RESOLUTIO III. Ut valida sit confessio, sufficie licentia Parochi, sine licentia Episcopi, aut summi Pontificis; & econtra sufficit licentia summi Pontificis, sine licentia Episcopi, aut Parochi. **PRIOR PARS PROBATORUM:** nam fideles tenentur tantum confiteri proprio Sacerdoti, aut de licentia illius. Ergo sicut quis satisfacit precepto Ecclesie, dum confitetur proprio Parochio, sine licentia alterius, quia ille censetur proprius Sacerdos: ita dum ex licentia Parochi,

alteri confitetur; dummodo tamen ille sit approbas-
tus ab Episcopo: hoc enim ita intelligendum esse,
juxta decretum Concilii Trident. sess. 23. cap. 15. de re-
format. jam suprà cap. 21. monuimus.

*Poſterior pars probatur ex dictis: nam si sola Parochi
licentia ſufficit ad valorem confeſſionis, ſine licentia
Pontificis Maximi, aut Episcopi; cur non ſufficiet li-
centia ſummi Pontificis, ſine licentia Episcopi, vel
Parochi? Nonne Pontifex potest audire per ſeipſum,
confeſſionem cuiuslibet fidelis, ſine licentia ullius
Episcopi, aut Parochi? Quā igitur ratio eſt, cur po-
tentiam illam non poſlit alteri delegare; ita
ut confeſſio valeat, ſine licentia Episcopi, aut Pa-
rochi? Quod autem dicimus de ſummo Pontifice
reſpectu omnium fidelium, proportione ſervata
ſentiendum eſt de Episcopo, reſpectu eorum
qui in ipſius diocesi habitant: ita ut ad confeſſionis
valorem ſufficiat illius licentia, ſine licentia Pa-
rochi.*

*Notandum autem, eum qui in Paschate confeſſus
eſt Religioso, habenti privilegium à ſummo Pon-
tifice, audiendi fidelium confeſſiones, non teneri
iterum confiteri proprio Parocco, ut præcepto Ec-
clesiæ ſatisfaciat, ſed per confeſſionem factam,
tali præcepto ſatisficeretur. Ita tradunt communiter
Theologi, probantque ex variis Bullis Romano-
rum Pontificum, quā in gratiam Regularium latet
funt. Pater etiam ex uſu inter Catholicos ubique lo-
corum recepto, qui ſine temeritate dānnari non
poſt.*

*Dicēſ primò, privilegium non dari alicui in præ-
judicium alterius, daretur autem, ſi fideles confeſſi
Religiosis, non tenerentur confiteri proprio Paro-
cco; tum propter alias rationes, tum quia Parochus
non poſſet agnoscere vultum pecoris ſui, & judica-
re, an fideles digni eſſent, quibus Eucharistia admi-
niſtraretur. Respondeo nullam fieri injuriam Pa-
rocho, quod Papa, vel Episcopus quibus ipſius juris-
dictio*

DE POENITENTIA CAP. V. 251

dictio aliquo modo est subordinata, per se fidelium sibi subditorum confessiones audiant: Ergo neque quod id praestent, per alios ab ipsis deputatos, cum non minus hoc, quam illud agere possint. Et satis est quod ipsi hunc, aut illum judicaverint idoneum ad Eucharistiam recipiendam: eorum enim sententia Parochus stare debet, & tatus est in conscientia.

Dices secundum in cap. Omissis utriusque sexus, præcipi, ut quilibet semel in anno, confiteatur proprio Sacerdoti, aut alicui de illius licentia. Respondeo, per proprium Sacerdotem ibi non ita intelligi Parochum, ut superiores excludantur: si enim hoc ita esset, sequeretur nullum posse in Paschate confiteri Episcopo, aut etiam summō Pontifici, sine Parochi licentia, quod absurdissimum est. Per proprium ergo Sacerdotem intelligendus est omnis ille qui non est alienus, id est, omnis ille qui habet jurisdictionem ordinariam in hoc foro, cuiusmodi sunt summus Pontifex, & Episcopus. Quare satis est confiteri illis, aut de eorum licentia, quæ pœnitentibus concessa censeretur, eò ipso quod aliquos, ad confessiones eorum audiendas deputaverint. Porro quamvis haec ita se habeant, debent aliquando Regulares, ob bonam pacis, juri suo sponte cedere, præsertim in iis locis ubi inter ipsis, & Parochos, occasione confessionis Paschalis, graves turbæ excitari solent. Imò libenter ipsis author esse, ut à confessionibus secularium audiendis omnino abstinerent, saltem quando supererit copia aliorum Sacerdotum; qui eo officio ritè, & cum animarum fructu defungi possunt. Verum unusquisque in suo sensu abundant.

RESOLUTIO V. Jurisdiction non confertur per ratificationem defuturo, neque per consuetudinem propriogendo.] PRIOR PARS probatur, quia ad valorem absolutionis requiritur, ut Sacerdos dum absolutus habeat jurisdictionem: atque dum Pastor ratificat

absolutionem anteà prolatam, non efficit ut absolvens haberet jurisdictionem, quando de facto absolvit. Ergo non efficit ut absolutio præterita sit valida.

Confirmatur: nam qui absolvit sub spe ratihabitionis futuræ, absolvit conditionatè, si nimis talis consenserit; absolutio autem prolatæ sub conditione de futuro contingent, est invalida, ut diximus ubi de sacramentis in genere: quia dum profertur absolutio, conditio non adest: quando autem postea conditio existit, non iteratur absolutio. Ergo talis absolutio confertur omnino invalidè.

Dices, in jure ratihabitione retrotrahi, & mandato de præsenti comparari. Unde sequitur perinde esse, si absolutio præterita rata habeatur ab ordinario Pastore, ac si daretur ex illius mandato. *Respondeo* regulam illam habere locum in iis, quæ possunt pendere à conditione aliqua de futuro; quales sunt contractus humani: at verò absolutio non pendet ab aliqua ejusmodi conditione, ut dictum est.

Secunda pars declaratur, & probatur: nam duobus modis introduci potest consuetudo audiendi confessiones, primò scientibus, & repugnantibus superioribus: secundò iis scientibus, & non contradicentibus, cùm facile possint. Priori modo clarum est jurisdictionem non dari, quia superior non consentit ad quem solum spectat eam conferre; & idem dic si consuetudo usurpetur, superiore prorsus inscio. Posteriori autem modo jurisdictione conferatur, non quidem ab ipsa consuetudine: siquidem consuetudo est inferiorum, qui jurisdictionem dare non possunt. Datur ergo jurisdictione ab ipsis superioribus per consensum tacitum, & consuetudo est indicium sufficiens talis consensus: quia eò ipso quod iis videntibus, nec reclamantibus jurisdictione usurpatur, prudenter existimari potest, eos consentire, ut ita fiat.

RE.

DE POENITENTIA. CAP. V. 253

RESOLUTIO V. *Ad valorem absolutionis requiriatur, ut iurisdictio Sacerdotis non sit impedita, per censuras Ecclesiasticas.] De hoc non est difficultas, quia non posse uti jurisdictione, perinde est moraliter loquendo, ac ea carere: sicut idem est non posse è vagina ensem educere, & eo carere. Ut autem hæc resolutio clarius evadat,*

Notandum est jurisdictionis usum impediri per censuras Ecclesiasticas, nimirum per excommunicationem, suspensionem, & interdictum: non quidem in omnibus casibus, sed tantum in duobus, quia à Concilio Constantiensi designati fuerunt. Quando scilicet quis nominatim, & publicè est excommunicatus, aut alia censura ligatus, & quando censura incurritur ob percussionem clerici, adeò notoriam, ut nulla tergiversatione celari possit, aut juris suffragio excusari.

Porrò ut quis dicatur talem incurrisse censuram, ob quam in participatione sacramentorum vitari debet, requiritur primo ut nominatim, id est, expresso ipsius nomine, aut certè appositis variis signis, illum certò de montrantibus, declaretur excommunicatus, aut suspensus ab omni usu Ecclesiastici officii, vel speciatim administrationis sacramentorum. Unde si Iudex excommunicet Sempronium, & fautores suos: Sempronius vitandus erit, non illius fautores, donec nominati publicè declarentur excommunicati.

Secundò requiritur, ut ejusmodi denunciatio fiat publicè: Concilium enim exigit, ut sententia à Judge publicetur, quod non habet locum, quando aliquis privatim declaratur excommunicatus, aliave censura ligatus: talis enim declaratio rationē publicationis habere non potest. Publica autem illa denunciatio fieri potest, vel in Ecclesia tempore sacrificii, vel litteris loco publico affixis, juxta consuetudinem loci.

Tertio; ut talis vitari debeat, necesse est ut proba-

biliter constet eum fuisse denunciatum, sive per famam publicam, sive per virum aliquem probum, & fide dignum id sciatur. Quod si verisimiliter constet, famam esse falsam, aut ubi renunciantem fuisse deceptum, aut certe eum qui excommunicatus fuerat, jam esse absolutum, tunc non teneris illum vitare.

Quarto, ut quis ob percussionem clerici vitari debat, duo requiruntur; primo, ut ea percussio adeo sit notoria majori parti vicinorum, ut nulla tergiversatione celari possit. Secundo, ut percussor clerici nullio juris suffragio se excusare valeat. Quæ duæ conditiones non semper concurrunt: nam plerumque aut factum pluribus non innotescit, aut percutienti jus vel verè, vel apparenter suffragari potest.

Itaque, si Sacerdos habens jurisdictionem, sive ordinariam, sive delegatam, sit modo prædicto excommunicatus, aut percussor clerici, absolutio ab illo data, extra periculum mortis, nullius est valoris. Secundus vero, si non sit nominatim, aut publicè denunciatus, aut percussio clerici non sit notoria, vel aliqua ratione excusari possit: talis enim est toleratus ab Ecclesia, quæ jurisdictionis illi concessæ usum non impedit.

RESOLUTIO VI. Requiritur etiam ad valorem *absolutionis*, ut *jurisdictio* non sit impedita, vel *limitata per casuum reservationem*.] Ut hoc intelligas. *Nota 1.* Eos qui jurisdictionem habent ordinariam, posse sibi peccata reservare. Quod non tantum verum est de summo Pontifice, & Episcopo, sed etiam de Parocho; cum enim ipse possit suam jurisdictionem alicui delegare, potest id facere, vel sine limitatione, vel cum limitatione aliqua, certos videlicet casus sibi reservando.

Nota 2. Pastores ordinarios posse sibi reservare peccata mortalia, etiamsi censuram adjunctam non habeant: quia cum necessaria sit *jurisdictio*, etiam ad absolvendum à culpa quæ censuram adjunctam non habet,

DE POENITENTIA. CAP. V. 255

habet, certè ea limitari, vel extendi potest, juxta beneplacitum illius qui jurisdictionem confert.

Nota 3. Reservari posse peccata mortalia merè interna, cùm non minus ad eorum absolutionem, jurisdictione requiratur quam externorum: ea tamen de facto reservari non solent, eò quod eorum reservatio ad regimen extēnum Ecclesiæ, quod maximè spectari debet, parūm conducat. Quod spectat ad peccata venialia certum est ea non posse ita reservari, ut teneatur quis ea confiteri tali Sacerdoti, sicut mortalia reservata: absolutè enim nemo tenetur ejusmodi peccata confiteri, cum aliis modis eorum, absolutionem obtinere queat.

Nota 4. Peccata reservata directè remitti posse: tū à reservante, tum ab eo qui est superior reservantibus, quoad jurisdictionem istius fori: tum denique ab eo qui ab illis potestatem habet, quoad hoc delegatam, sive talis facultas directè concessa fuerit ipsi confessario, sive tantum indirectè, per facultatem alicui concessam, eligendi confessorem à quo à reservatis absolvatur.

Nota 5. Superiorem teneri inferiori petenti facultatem, ut ab alio absolvī possit à casibus reservatis, eam concedere: tum quando inferior iusta de causa non vult confiteri suo superiori, tum quando renuit ei confiteri ex gravi verecundia, & periculum est ne peccatum aliquod scienter prætermittat: tum quando verisimile est concessionem illius facultatis magis profuturam inferiori, quam negationem ejusdem, quia nimis casus reservari debent in utilitatem subditorum, non autem in eorum detrimentum. Imò superior graviter peccat, si à confessario inquirat, quis sit ille qui peccatum perpetravit, aut aliis indirectis interrogationibus dregere tentet alias circumstantias, per quas in notitiam illius veniat: hoc enim est procurare, ut sigillum sacramentale frangatur, quod sine gravi peccato fieri requirit.

No 16

Nota 6. Onus se præsentandi superiori, ab eo imponendum non esse, quando aliquis petit facultatē ab ipso, ut ab alio absolvi possit à casibus reservatis antea commissis. Nam vel ipse qui peccatum patravit, petit facultatē per seipsum, vel per alium; si per se, satis se præsentat; si per alium, signum est eum nolle præsentari suo superiori, atque adeò ad fugiendum tale onus velle alteri confiteri: frustrà igitur superior tale onus ei imponeret, quia mallet non confiteri, quam talem conditionem acceptare.

RESOLUTIO VII. Ut quis valide absolvatur à peccatis mortalibus nunquam confessis, præter jurisdictionē, requiritur approbatio Episcops.] Ita statuitur in Concil. Trident. sess. 23. cap. 15. de Reformat. quod intelligendum est cum nonnullis limitationibus, quæ ibidem adducuntur. Primo, ut decretum non intelligatur de iis, qui audiunt confessiones Regulium: non enim necesse est, ut tales sint approbati ab Episcopo. Secundo, nec de iis qui habent beneficium Parochiale: illi enim eò ipso censentur approbati.

Ubi nota 1. Approbationem ad confessiones audiendas necessariam, dandam esse ab Ordinario Cōfessarii. Ita bis declaratum fuit à Cardinalibus sacræ Congregationis, quorum responsones referuntur, post caput citatum Concilii Trident. Cujus rei ea ratio afferri potest, quia approbatio est actus jurisdictionis; quare cum confessarius approbetur, approbatio dari debet ab habente jurisdictionem in eum; atque adeò ab Ordinario illius, cui tantum est subditus. Accedit quod approbatio est testimonium authenticum de sufficientia confessarii, quod proferri non debet, nisi à judice ordinario illius.

Unde cùm Episcopus, in cuius diœcesi Regulares habitant, censeatur eorum Ordinarius, sicut ex antiquo jure ei tenebantur præsentari, ad audiendas cōfessiones secularium, ita ex novo, ab eo approbanti sunt. Nec sufficit approbatio petita, si obtenta nō sit:

nam

nam Concilium absolutè dicit, nullum etiam Regularem, posse confessiones secularium audire, nisi approbatus sit ab Episcopo, quod autem perita sit approbatio, hoc non satis, ut quis approbatus sit, sed tantum ut approbari voluerit.

Nota 2. Episcopum non debere, sine justa causa, approbationem denegare, sive Regulari, sive non Regulari eam petenti: quia hoc non est opus gratiæ & favoris, sed justitiæ; est enim justum judicium, quo alius declaratur idoneus ad confessiones audiendas: in quo approbatio distinguitur à delegatione jurisdictionis, quæ est quædam gratia liberaliter facta à delegante. Quo sit ut possit Episcopus non delegare suam jurisdictionem, ad confessiones audiendas; ei, quem idoneum declarat ad hoc munus obeundum. Sicut autem tenetur Ordinarius approbationem concedere subdito petenti, si conditiones requisitas habeat; ita semel concessam non potest, sine justa causa, revocare: & secus faciens, peccat. Cæterum approbatio semel concessa durat, quamdiu non revocatur: unde etsi moriatur Episcopus, qui confessarium approbavit, non propterea cessat approbatio.

Nota 3. Ex probabili sententia, absolutè approbatū à suo Ordinario, censeri approbatum pro omnibus Ecclesiis, ita ut in aliena diœcesi possit deputari ad confessiones audiendas, sine nova approbatione. Ita tenent nonnulli recentiores viri pii & docti, præter illos qui generatim docent, approbatum ab uno Episcopo, sive sit Ordinarius, sive non, censeri approbatum pro tota Ecclesia. *Ratio est,* quia Concilium Trident. in suo decreto exigit tantum approbationē Ordinarii ipsius confessarii, non autem pœnitentis. Quod verò ea sola sufficiat, colligitur ex subjectis declarationibus Cardinalium, quia cum ibi dicatur, posse Episcopum eligere sibi non subditum, qui à suo Ordinario approbatus sit: Itemque Regularem tempore Jubilæi, posse eligere Sacerdotem à suo Ordina-

Ordinario approbatum, & non alias; aperte supponere videntur, ut jurisdictione Sacerdoti extraneo delegetur, satis esse quod approbatus sit a suo Ordinario. Si tamen alia sit mens sacre Congregationis Cardinalium, ei accurate statudum est. Et integrum praedicta sententia ita limitanda est, ut non licet Sacerdotibus alicubi confessiones audire, renuente illius loci Episcopo, et si a suo Ordinario approbati sint. Imo, Episcopo non prohibente, ut facultate illa utantur cantè, & tantum occurrente aliqua necessitate, ut si verbi causa, aliquo die festo multi accederent ad sacramentum Pœnitentiaz, neque esset opportunitas petendi approbationem ab Ordinario loci. Quanquam fateor turius esse, ea facultate omnino non uti.

RESOLUTIO VIII. *In Confessorio requiritur bonitas, scientia & prudentia.]* Hæc ita explicò. In primis ut sacramentum illud validè perficiatur, necesse est ut Minister illius ea prædictus sit bonitatem, quæ necessaria est ut sine fictione, & cuin intentione debita absolutionem conferat. Ut autem absolutionio non modo validè, sed etiam sanctè, ex parte Ministri conferatur, necesse est ut ille gratia habituali prædictus sit, ut patet ex dictis, ubi de Sacramentis in genere.

Hinc colligo, ut quis dignè eligatur ad hoc ministerium, necesse esse per se loquendo, ut sit vir probus, & bona fama; nisi enim talis sit, non potest sanctè, & sine scandalo exercere tale ministerium: quare nec ab alio eligi potest ut illud exerceat. Si tamen eligatur, valebit sacramentum ab eo collatum: quia ejusmodi bonitas non requiritur ad valorem, & substantiam sacramenti, sed tantum ad rectum illum usum. Dixi per se loquendo: nam in gravi necessitate, ille eligi potest, qui peccatis se contaminare solet.

Requiritur etiam scientia aliqua, ut quis dignè hoc sacramentum administret, quia cum se habeat per

DE POENITENTIA. CAP. V. 259

per modum judicij, ea scientia requiritur quæ necessaria est, ut sententia justè & debitè in hoc foro fera-
tur: quod valde operosum est, cum agatur de con-
scientia hominis, & de peccatis in ea latentibus, quæ
diligenter examinanda sunt, & ponderanda juxta cu-
jusque speciem, & circumstantias aggravantes, ut
justa pro iis satisfactio imponi possit. Quare necesse
est, ut confessarius possit discernere, an peccatum a-
liquod cuius sit confessio, sit mortale an tantum ve-
niale; quænam sint peccati species, & circumstantiæ
aggravantes, vel minuentes; quænam sint peccata
reservata, à quibus absolvere nequit; quænam ex illis
censuram adjunctam habeant, & similia, quæ sigilla-
tim summistæ prosequuntur.

Ex quo collige superiorum exponentem subditū,
qui caret scientia requisita ad confessiones audiendās, eique suam jurisdictionem delegantem: itemque
confessarium qui sine ejusmodi scientia, tale mini-
sterium exequitur, peccare graviter: eo quod grave
peccatum est, committere sacrum ministerium in-
digno, & indignè illud exequi. Poterit tamen inter-
duim inferior ex obedientia, licet illud munus susci-
pere, credens suo superiori judicanti eum esse ido-
neum, ad confessiones audiendas.

Notandum tamen est Sacerdotem ignarum, con-
fessiones audientem, à peccato excusari in tribus ca-
sibus, primò quando quis versatur in articulo, aut
probabili periculo mortis, neque aliis adest, à
quo poslit absolvī. Secundò quando novit eum, cu-
jus confessionem excipit, esse virum doctum, qui
probè scit species, numerum, & circumstantias pec-
catorum explicare; quique illius ignorantiam sup-
plere potest. Tertiò quando audit personas spiritua-
lēs, quæ non nisi venialiter, ut plurimum, peccare
solent.

Eget tandem confessarius magna prudentia, quia
cum Medici personam gerat, diligenter curare de-
bet, ut ea remedia ægrotō adhibeantur, quæ ad illius
animam

animam sanandam, & in posterum contra morbi vim
muniendam, aptiora esse videbuntur, ut monet Ca-
techisimus Romanus, de confessione num. 57.

RESOLUTIO IX. Quando confessarius probabili-
ter credit, pœnitentem, ex negligentia, aliquid necessa-
rium ad integratatem confessionis omittere, tenetur cum
interrogare, circa id quod prætermittere existimatur, il-
lumque, non præmissa ejusmodi interrogatione, absolvens
peccat mortaliter.] **RATIO** est, quia eo modo absolvens,
applicat formam absolutionis insufficienti ma-
teriæ, nimis confessioni non integræ formaliter,
quod est sacrilegum. Ex inadvertentia tamen invin-
cibili, illam interrogationem omittens, non peccat,
quod si hoc fiat ex negligentia levi, peccatum erit
veniale.

Quo loco observandum est 1. Confessarium non de-
bere esse nimis scrupulosum, in interrogationibus
faciendis, sed debere tantum ea interrogare, quæ
probabiliter credit à pœnitente, spectata illius con-
ditione, commissa fuisse. Quod si absque ulla proba-
bilitate, & ex scrupulo tantum putet, à pœnitente a-
liquid omissum esse, eum interrogare non debet; &
idem dic, si bona fide existimet illum integre con-
fessum fuisse. Non debet autem omnes interrogare
æqualiter, sed quemlibet juxta statum & conditio-
nem illius, ac peccata confessa. In quibus interroga-
tionibus faciendis, adeò prudenter confessarius se-
gerere debet, ut non det occasionem pœnitentibus
postea ridendi, neque eos doceat, quæ fortè ignorat;
quod diligenter in peccatis quæ castitati adversan-
tur, observandum est.

Observandum 2. Quando confessarius scit, exalte-
rius tantum relatione, pœnitentem aliquid peccatum
perpetrasse: ipse tamen interrogatus, negat se illud
commisisse, illius dicto standum esse: vel existimandum
alteri confessum esse, & propterea peccatum
reticere. Quod si confessarius ipse vidi peccatum
aliquid mortale à pœnitente committi, quod ipse
postea

DE POENITENTIA. CAP V. 261

postea reticet in confessione: tunc si probabiliter judicare potest, eum alteri confessum esse, debet illū absolvere. Si vero certo constet, pœnitentem nemini confessum esse, & ipse etiam interrogatus neget, se prædictum peccatum perpetrasse, absolvendus non est, utpote nolens integrè confiteri: ad eum modum quo ille absolvi non debet, quem constat sufficienter de peccatis non dolere. Licet enim in judicio externo, quod publicum est, requiratur scientia publica, ad convincendum reum, nec privata sufficiat, in interno tamen, quod ordinatum est ad bonum privatum pœnitentis, & fit secreto, confessarius uti potest privata scientia, ad arguendum pœnitentem.

RESOLUTIO V. Confessarius debet pœnitenti absolutionem negare, quando constat eum legitimè non esse dispositum.] RATIO EST, quia cum exerceat officium judicis, debet justam sententiam proferre: sententia autem non esset justa, si absolutione indignum absolveret. Accedit quod dispositio pœnitentis necessaria ad effectum hujus sacramenti, requiritur etiam ad valorem absolutionis: quare si Sacerdos absolvere tentaret pœnitentem non rite dispositum ad gratiam consequendam, absolutionem proferret supra indebitam materiam, & sacrilegium perpetraret,

Hinc sequitur confessarium, antequam absolucionem proferat, debere probabiliter existimare pœnitentem sufficienter esse dispositum, tum respectu temporis præteriti, si nimis satis fecit obligationi, quatenubatur aliquid exequi sub mortali; tum respectu presentis, si sufficienter dolet de peccatis à se commissis, quod ordinariè confessarius ex modo narrandi peccata, aut ex aliis signis externis deprehendere potest; iis autem deficientibus, pœnitenti dicenti, se ex animo dolere, credere debet. Tum denique respectu futuri, si pœnitens firmiter proponat in posterum peccata, & eorum occasiones vitare, et si confessarius

fessarius probabiliter judicet, eum diu non servatum ejusmodi propositum.

Porrò sicut non debet confessarius absolvere pœnitentem non dispositum, ita ritè dispositum absolvere tenetur: cum enim sit *judex*, auditâ integrâ causâ, reum qui *absolutione dignus est*, absolvere debet; eò vel maximè, quod Deus cuius vices gerit, ejusmodi pœnitentem vult à peccatis absolvî, cum ab eo nihil aliud exigat, quam legitimam *dispositionem*.

Hoc autem procedit, etiam de confessario delegato: nam et si ille non teneatur confessionem aliquis audire; si tamen audiatur, tenetur pœnitentem, integrè, & cum debito dolore, ac *proposito nō peccandi confessum absolvere*; hoc enim a *quitas iudicij postulat*. Censeri autem debet pœnitens ritè dispositus, et si sequatur opinionem in praxi probabilem, cuius oppositam confessarius probabilitatem existimat, quia tuta conscientia sequi possumus id quod probabile est, ut suppono ex dicendis in *Theologia Morali*. Unde peccaret, confessarius, si *absolutione negaret pœnitenti*; qui opinioni illius, quantumvis probabiliori, se conformare nequit.

RESOLUTIO XI. Tanta est obligatio servandi *sigillum sacramentale*, ut non liceat quacunque ex causa, sive directe, sive indirecte illud violare, ut omnes communiter tradunt.] In primis quod sit *grave obligatio servandi sigillum sacramentale*, seu non revelandi peccata, quæ in confessione audiuntur, patet. Cum enim Christus sacramentum Pœnitentiarum instituerit, tanquam medium necessarium, quo homines uti tenentur, ad obtinendam veniam peccatorum, etiam occultorum & gravissimorum; consequenter instituisse censetur ea omnia, sine quibus commodè hoc sacramentum administrari non potest, tale autem est *sigillum secreti*: nam si fas esset Sacerdoti ea detegere, quæ in confessione audivit, confessio valde odiosa omnibus redderetur. Quod maxi-

DE POENITENTIA. CAP. V. 263

maximum esset inconveniens, tum quia gravis fieret
inuria sacramento: tum quia homines non auderent
peccata gravia detegere, & ita periret præcipius
confessionis fructus, qui in eo confitit. quod per il-
lani ejusmodi peccatis, remedia convenientia adhi-
beantur.

Deinde, quod tanta sit vis prædictæ obligationis
ut ex nulla unquam causa, verbi causa, ad impedien-
dum aliquod malum, sive privatum, sive publicum,
etiam gravissimum, sigillum sacramentale infringe-
re liceat. Probatur eadem ratione, quia cum hoc fa-
cramentum à Christo institutum sit, tanquam se-
cunda post naufragium tabula, sine qua homines ad
portum salutis vehi nequeunt, seu tanquam medium
ad salutem necessarium, iis qui post baptísum in
peccatum mortale lapsi sunt, multò minus ma-
lum est quodcumque nocumentum temporale, si-
ve privatum, sive publicum, quam occasio data ho-
minibus, non utendi hoc sacramento: ab eo autem
usu averterentur, & exosa omnibus fieret confessio,
si fas esset Sacerdoti, sigillum sacramentale infrin-
gere.

Tertio, quod nefas sit hoc sigillum violare, sive di-
rectè, sive etiam indirectè, probatur, quia moraliter
perinde est, quovis modo confessionem prodas; cū
ex quacumque revelatione idem sequatur effectus,
nimis quod pœnitentia confessio exosa reddatur,
& fiat injuria sacramento.

Hinc, si superior per solam confessionem cogno-
seat, aliquem ex suis subditis esse indignum officio
quod exercet, aut quod prosequitur: non debet illū à
tali officio amovere, aut ei suffragium negare, si hoc
fieri nequit, sine revelatione indirecta sigilli sacra-
mentaloris. Imò etsi non sit periculum aliquod reve-
lationis respectu aliorum; & tamen pœnitens suspi-
caturus sit, se privari officio quod possidet, aut à con-
sequendo repelliri, propter peccatum in confessione
manifestatum; superior non potest tunc uti scientia
acquisita.

acquisita per confessionem, & inferiorem amovere ab officio, aut ei suffragium denegare: tum quia haec esset tacita exprobratio peccati in confessione auditum, quæ extra confessionem illicita est, sive fiat verbis, sive factis: tum quia hoc modo confessio redderetur valde onerosa: siquidem inferiores non auderent consideri suis superioribus ea peccata, propter quæ ab officiis suis merito possent amoveri.

Quæres, an possit superior amovere ab officio, quæ per solam illius confessionem eo indignum novit, si nullum sit periculum exprobationis, vel revelationis sigilli. Respondeo negative, quia cùm Clemens VIII. in decreto de casibus reservatis, pro Religiosis edito, statuat ut superiores Regularium caveant diligenter, ne ea notitia quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur; ideo ejusmodi superiores in nullo casu, ad regimen externum, cognitione per confessio-

nem habita, uti debent.
Nota, non modo esse contra hoc sigillum revelare peccata sed etiam detegere circumstantias, & objecta peccatorum interiorum, quæ aliquis confessus est: item alia multa quæ communiter afferri solent, ad explicationem peccatorum, licet vel parum, vel nihil omnino ad id conducant, immo nonnunquam imprudenter dicantur. Si enim fas esset ea revelare, multi retraherentur à confessione, aut certè ad eam cum fiducia non accederent, quod accurate vitandum est. Quare confessorii valde solliciti sint, nō modo ea omnia alto silentio premere, ex quorum revelatione confessio posset redi odiosa viris sapientibus, & qui acriter judicio pollent; sed illa etiam quorum revelatio simplices, & imprudentes ab hoc sacramento retrahere posset: Græcis enim ac Barbaris, sapientibus, & insipientibus debitorum sumus.

CA-

DE POENITENTIA, CAP. VI. 265

C A P U T VI.

De effectu Pœnitentie quoad mortalium remissionem.

RESOLUTIO I. Peccata mortalia remitti possunt, tum per sacramentum Pœnitentia; tum per pœnitentiam quæ est virtus.] PRIOR PAR^S sequitur ex dictis cap. 27. ubi ostendimus, hoc sacramentum esse à Christo eo fine institutum, ut per illud homo, qui post baptismum mortaliter peccavit, in gratiam cum Deo redeat, quæ ratio est, cur passim à Patribus dicitur, secunda post naufragium tabula. Item materiam hujus sacramenti remotam quidem, esse peccata mortalia post baptismum commissa, proximam verò eorumdem confessionem contritionem, & satisfactionem; ac tandem per formam hujus sacramenti, significari collationem gratiæ, ex se peccatorum remissivæ. Ex quibus omnibus, aliisque similibus manifestum relinquitur, in sacramento Pœnitentie esse sufficientem vim, ad remittenda peccata mortalia.

Posterior pars probatur, tum ex Hierem. 18. Ezech. 18. aliisque Scripturæ locis, quæ passim occurruunt; tum quia pertinet ad misericordiam divinam illius misereri, qui spectata humana fragilitate, facit quod potest, ut remissionem peccatorum obtineat; quique ad eum verè, & ex animo convertitur, per pœnitentiam. Spectat ad divinam justitiam, homini verè pœnitenti peccatorum veniam concedere, intuitu passionis Christi, qui est propitiatio pro peccatis nostris; nec pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi: quiique nobis abundatissimam redemptionem promeruit. Spectat denique ad providentiam divinam, providere homini, quamdiu est in via, de aliquo medio, quo possit ad terminum æternæ fœlicitatis pervenire, atque adeò amovere peccata, quæ obstant, quominus ad terminum illum possit pertingere.

m

Dices,

Dices, hæc sufficenter præstari in nova lege, per sacramentum Pœnitentiæ. Respondeo, institutionem hujs sacramenti non derogare efficacia, & perfectioni virtutis pœnitentiæ: quare sicut in lege natura, & veteri homines per illam à peccatis verè justificabantur; ita in nova lege, illius vi peccatorum remissionem consequuntur, in voto tamen sacramenti, ut etiam definitum fuit à duobus summis Pontificibus, contra Michaëlem Bayum.

Neque his obstat primò, quod Paulus ad Hebr. 6. docet, impossibile esse eos qui semel illuminati sunt, gustaverunt donum cœleste, & participes facti sunt Spiritus sancti, & prolapſi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam; ibi enim impossibile sumitur, pro eo quod est valde arduum, & difficile.

Neque obstat secundò, quod Scriptura iudicare videatur, blasphemiam in spiritum sanctum, & peccatum ad mortem esse irremissibilia: per blasphemiam enim tunc intelligitur peccatum illud, quo quis ex mera malitia tribuit dæmoni, operationes spiritus sancti; dicitur autem ejusmodi peccatum irremissibile; non quod remitti non possit, sed quia ob duritiam cordis, difficile pœnitentia de eo concipitur. Per peccatum autem ad mortem, commode intelligi potest impenitentia finalis, qua quis vult in peccato suo mori; pro quo certum est orandum non esse, si constet de prava illius finali voluntate.

RESOLUTIO II. Nullus actus pœnitentia, prater contritionem, sufficit ordinariè ad remissionem peccati mortali, extra sacramentum obtinendam.] PROBatur, quia quilibet actus inferior est attritio; atqui attritio non sufficit, ut peccatorem extra sacramentum ad justificationem perducat ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 4. Ergo id soli contritioni tribuendum est. Sequela patet ex dictis: nam cum dictum fuerit, peccatum mortale extra sacramentum per pœnitentiā deleri posse, id autem non competit attritioni, manifeste

DE POENITENTIA. CAP. VI. 267

nifeste sequitur, eam vim contritioni, eique soli, inter actus poenitentiae tribuendam esse. Quod etiam aperte docet Concil. Ibidem.

Idem ostenditur ratione à priori: nam et si hoc totū pendeat ex voluntate Dei qui si vellat, posset hominibus tantum attritis, quæcumque peccata remittere extra sacramentum; congruum tamen fuit, ut nobiliorem dispositionem ad tales effectum exigeret. Remissio enim peccati mortalis, est excellentissimum quoddam donum, quo homo ad amicitiam divinam acceperatur, per infusionem gratia sanctorum. Quare aquum est, ut ad illud se disponat extra sacramentum, per nobilissimum poenitentiae actum, qui est contritus, qua homo peccatum suum detestatur, ut summè repugnans amicitia divinæ, eamque penitus destruens, nosque Dei inimicos constituens; quatenus hoc totum spectatur ut malum quoddam Dei, ipsique valde displicens.

Dixi ordinariè: nam in casu Martyrii, potest interdum sufficere attritus, ad consequendam, sine sacramento, remissionem peccatorum mortalium; quando nimis qui ad martyrium trahitur, bona fide existimat se verè esse contritum, cum tamen non sit nisi attritus.

RESOLUTIO III. Ad remissionem peccate mortalis, necessaria est, per se loquendo, poenitentia formalis: interdum tamen sine ea effectus ille obtineri potest. **PRIOR PARS PROBATUR**, tum quia quæ passim in Scriptura, & Patribus habentur, de necessitate poenitentiae ad remissionem peccatorum, intelliguntur de poenitentia formalis, non minùs quam ea quæ in Conciliis traduntur de poenitentia, quæ est pars essentialis sacramenti; tum quia congruum est ut homo, per se loquendo, non accipiat remissionem peccati, nisi de eo doleat. & ab illo animum formiter avertat; quod non fit nisi per formalem poenitentiam.

Seconda pars shadetur: nam amor Dei super omnia
m 2 est dis-

est dispositio sufficiens extra sacramentum, ad obtinendam remissionem peccatorum mortalium: ea enim est perfecta ad Deum conversio, per quam homo ex congruo meretur, ut Deus vicissim ad ipsum per gratiam sanctificantem convertatur, juxta illud Zachar. i. Convertimini ad me, & ego convertar ad vos. Unde Joan. 14. dicitur, Deum diligere eum à quo diligitur, ad eum venire, & apud eum mansionem facere, quod fit per collationem gratiæ habitualis. Et Luc. 7. dicitur, Peccata multa fuisse remissa Magdalena, eo quod dilexisse et multum. Potest ergo remissio peccati mortalis obtineri, sine formali pœnitentia.

Confirmatur: nam nulla haberi potest connaturalior dispositio ad habitum charitatis, quam actus amoris Dei super omnia. Ergo posito tali actu, infunditur habitus charitatis, qui etsi in nostra sententia, à gratia habituali distinguitur, cum ea tamen infallibiliter conjunctus est. Rursus cùm remissio peccati mortalis sit effectus formalis gratiæ sanctificantis, sequitur de primo ad ultimum, amorem Dei super omnia, esse optimam dispositiōnem ad remissionem peccati mortalis; ac proinde eam remissionem obtineri posse, sine formali pœnitentia.

Nota 1. Eum quidem non censeri diligere Deum super omnia, qui cogitans de peccato suo practicè ut detestando, non fertur in illud per actum quendam formalem doloris, aut detestationis. At verò fieri potest, ut peccator divino auxilio adjutus adeò intentus sit cogitationi divinæ bonitatis, ut nequaquam sui status recordetur; divina enim bonitas, & peccatum sunt duo objecta toto cælo distincta, ut mirum non sit, quod homo eorum unum animo verset, etsi de alio non cogitet. Hinc autem sequitur, posse peccatoris voluntatem excitari ad amandum Deum, etsi nullum actum detestationis circa peccatum eliciat; & sic dicimus amorem Dei super omnia, sufficere ad obtinen-

DE POENITENTIA. CAP. VI. 269
obtinendam remissionem peccati mortalis, sine pœnitentia formalis.

Nota 2. Etiā in casu illo oblivionis, vel actualis inconsiderationis peccati, virtualem pœnitentiam includi in amore Dei super omnia: atque adeo eam saltem esse necessariam, ad remissionem peccati mortalis Cujus ratio est, quia amor Dei super omnia adeo perfectus & efficax est, ut illius vi moveretur peccator ad formalem detestationem peccati, si hoc illius menti occurreret. *Quia* scilicet, qui aliquem efficaciter & perfectè amat, ex vi ipsius amoris nititur quantum potest, destruere id omne quod ei displicere novit: qui ergo ita affectus non est, non potest dici quod amet Deum super omnia; ac proinde remissionem peccatorum, sine pœnitentia virtuali obtinere nequit.

Nota 3. Ex quorundam sententia, quod sicut amor Dei super omnia virtualiter includit contritionem: ita vice versa, contritio includit virtualiter amorem Dei super omnia: quatenus ille qui peccatum detestatur, ut summè repugnans divinæ bonitati, ita comparatus est, ut si Deus ut amandus illius menti occurreret, statim exciaretur ad amorem illius, ex vi detestationis, quia fertur in peccatum. Ad eum modum quo, odium illud quo quis peccatum detestatur, ut excludens à beatitudine, ita includit virtualiter amorem propriæ beatitudinis; ut si ea menti proponeretur, ad amorem formalem propriæ beatitudinis excitaret.

RESOLUTIO IV. *Potest peccator per contritionem justificari, et si non eliciat actu formalem amoris Dei super omnia.]* RATIO EST, quia vera contritio resperiri potest sine actu formalis amoris Dei: peccatum enim est objectum à Deo omnino distinctum, & contritio circa illud versatur per modum fugæ; amor vero in Deum tendit, per modum prosequuntur. *Quisquis autem facilè experiri potest, se interdū elicere actu fugæ, et si nullum actu prosequuntur is*

eliciat. Item potest sibi objicere peccatum, ut summè detestandum, et si non cogitet formaliter de Deo, ut summè diligendo: & consequenter voluntas potest formaliter detestari peccatum, et si formaliter Deum non diligit. Quod cùm ita sit, negari non potest, quin contritio sufficiat ad remissionem peccati mortalis, et si cum actu formali amoris Dei conjuncta non sit. Cùm enim Scriptura, Concilia, & Patres tribuant contritioni vim obtainendi remissionem peccatorum, eam illi tribuunt, et si non sit conjuncta cum actu formali, sine quo reperiri potest; præsertim cum agant de ultima dispositione, qua posita statim gratia infunditur. Et aliunde ipse actus contritionis virtualiter includat, modo prædicto, amorem Dei super omnia, & sit perfectissima dispositio ad destructionem peccati, quæ haberi possit per modum fugæ.

Dices primò, contritio est detestatio de peccato, propter Deum summè dilectum. Ergo necessariò presupponit formalem Dei amorem super omnia; atque adeò remissio peccati mortalis obtaineri non potest per contritionem, quæ cum formali Dei amore conjuncta non sit. *Respondeo*, contritionem dici posse detestationem de peccato propter Deum summè dilectum, non quod necessario formalem actum amoris Dei supponat, sed quia talis amorem virtualiter includit, modo ante explicato.

Dices secundò, nemo potest attenè inspectam habere gravitatem peccati mortalis, ut summè repugnantis divinæ bonitati, nisi prius ponderet bonitatem, & majestatem infinitam Dei. Ergo non potest elici actus odii seu detestationis circa peccatum, ut per illud divina bonitas offenditur, quin prius voluntas in formalem Dei amorem prorumpat. *Negatur consequentia*. Requiritur quidem, ut consideratio bonitatis divinæ præcedat detestationem peccati; at vero postquam intellectus in ea contemplatione aliquam-

DE POENITENTIA. CAP. VI. 271

aliquamdiu commoratus est , potestfacile , reliqua consideratione directa bonitatis divinæ , gravitatem & malitiam peccati voluntati proponere , & eam tamdiu versare donec voluntas supernaturali auxilio adjuta , in actum detestationis erumpat : etsi nondum ullum formalem amoris actum erga Deum directè elicuerit .

RESOLUTIO V. *Ad veram contritionem non opus est, ut ea sit absolute summa quoad intensionem, aut etiam comparativè, ita ut homo intensius peccarum detestetur, quam quocunque aliud malum: sed sufficit intensio ad actus substantiam requisita.*] PRIMA PARS PROBATUR in primis, quia Scriptura ex qua maximè desumenda est necessitas contritionis, jubet tantam ut ad Deum convertamur, & avertamur à peccato, nulla facta mentione conversionis, vel averfioni; summè intensæ: *Zachar. 1. Convertimini ad me, ait Dominus exercituum, & convertar ad vos Isa. 55.* Derelinquit impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus.

Nec refert quòd interdum exigat, ut homo ad Deū convertatur ex toto corde : hoc enim fit, quando ad illum convertitur, ut ad ultimum finem; & avertitur à creatura, ut ab ultimo fine: seu quando ita affectus est, ut creature omnes Deo postponat, & paratus sit nuncium iis remittere, potius quam Deum offendere; ad quod non requiritur summa actus intensio.

Aliaratio est, quia cùm detestatio peccati, de qua agimus, sit actus supernaturalis ab auxilio divino procedens, & ejusmodi auxilium majus, & majus conferri possit; nulla detestatio peccati adeo intensa est, quin intensior haberi possit.

Secunda pars offenditur, quia si intensio illa comparativa ad contritionem esset necessaria, sequeretur peccatorem qui actu nullius rei temporalis dolore tangitur, se disponere ad justificationem, &

gratiam recipere, per dolorem peccatorum intensum tantum ad unum gradum; alium vero qui ob parentis, vel filii mortem affectus esset dolore intenso ut decem, non posse justificari, nisi eliceret actum contritionis intensum ad undecim gradus: quod sine ulla probabilitate afferitur. Praesertim cum iste sine peccato, immo & cum laude, eo modo ob filii necem tristari possit, ut si, verbi causa, sciat eum interemptum fuisse, dum actu peccatum mortale perpetraret, & nullum superfuisse locum poenitentiae, merito pertimescat.

Deinde, videmus interdum viros sanctissimos, majori dolore affici ob damnum aliquod temporale, quam propter peccata ab ipsis commissa, verbi causa, David 2. Reg. 29. tot signa doloris ostendit, ob mortem filii sui Absalonis, ut meritò videatur intensius doluisse quam ob peccata adulterii, & homicidii a se patrata. *Quis autem dicat, eum peccatorum suorum remissionem non obtinuisse?*

Tertia pars colligitur ex dictis; nam Scriptura exigit tantum veram detestationem peccati, & dolorem de illo, est autem vera detestatio peccati, etsi non habeat ullum certum intensum gradum: quemadmodum est talis, etsi non sit summe intensa, sive absolute, sive comparativè. Persuam enim entitatem substantialem, ut ita loquar, est actus supernaturalis per se sufficienter proportionatus, ad obtinendam gratiam habitualem; & praeterea efficaciter separat cor a peccato, illudque convertit ad Deum, ut ad ultimum finem super omnia dilectum; quare nihil illi dicitur, ad veram & substantialem contritionem.

RESOLUTIO VI. *Ad veram contritionem requiriatur quod sit summa appetitivè.*] Ut hoc intelligas, nota dolorem de peccatis conceptum, esse posse summum duobus modis, nimirum intensivè, & appetitivè. Dicitur *summus intensivè*, quando fit cum maximo conatu voluntatis, divino auxilio preventæ & adjutæ;

adjutæ, *summus verò appretiativè*, quando eadem voluntas magis detestatur peccatum, quām reliqua omnia mala: ita ut paratior sit quodcunque malum subire, quam Deum offendere. Hic autem dolor à priori separari potest: nam sicut videmus fœminam interdum acrius dolere ob mortem filii, quam ob mortem mariti, quem tamen pluris æstimat; ita fieri potest, ut quis vehementius tristetur, ob malum aliquod temporale, quam ob peccatum mortale: & tamen sit paratus mortem subire, & quæcunque alia mala perpeti, potius quām Deum offendere; quia videlicet pluris æstimat amicitiam diuinam, quæ peccato violatur, quām quæcunque bona creata.

Quare autem magis intensè doleamus, ob malum quod minoris æstimamus, & vice versa causa est, quia bonum quo nos privat, magis afficit partem inferiorem, & imaginatio apprehendit illud ut valde sibi consentaneum: quare voluntatem moveret ut propter illius amissionem vehementer doleat. Contrà verò, quia interdum id quod secundum rectum iudicium rationis, majus & præstantius bonum æstimatur, minùs sensum afficit, ideo voluntas remissius de illius amissione tristatur, utpote quæ à parte sensitiva, ad vehementius dolendum minimè impellitur.

Hoc posito, probatur *resolutio* iis Scripturæ locis, quibus poenitentia præcipitur ex toto corde. *Deuteronom. 4.* Cūm quæsieris Dominum, invenies eum, si toto corde quæsieris eum, & tota tribulatione animæ tuæ. *Hierem. 29.* Quæretis & invenietis me, cūm quæsieritis me, in toto corde vestro. *Joel. 2.* Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio & fletu, & planctu. Ex iis enim aliisque similibus sic argumentor. Eodem modo præcipitur in Scriptura contritio, quo amor Dei, ut nimirum tam hic, quām illa fit super omnia; atqui ad satisfaciendum præcepto amoris Dei, necesse est, ut homo Deum amet super omnia

omnia appretiativè, seu ut tanti faciat amicitiam di-
vinam, ut potius rebus omnibus creatis, quām illā
privari velit. Ergo etiam ut quis præceptra pœnitentia
satisfaciat, debet detestari peccatum super omnia
appretiativè, ita ut malit potius quamcunque
pœnam subire, quām Deum offendere. Imò unum
ex alio necessariò sequitur: nam non possumus Deum
amare super omnia, nisi peccatum super omnia de-
testemur; siquidem peccatum directè adversatur vo-
luntati divinæ, & illius nobiscum amicitiam fundi-
tus destruit.

RESOLUTIO VII. *Vera contritio ad justificatio-*
nem sufficiens, in momento, sine ulla temporis continua-
tione haberi potest.] PROBATUR 1. ex Scriptura quæ
gratiam promittit ei, qui ad eum per veram pœni-
tentiam convertitur: ille autem ad Deum dicitur
converti, qui ex toto corde detestatur peccatum,
quod in instanti fieri potest, absque ulla continua-
tione temporis. Confirmatur, nam sicut Scriptura non
exigit in pœnitentia intensionem aliam actus, quām
eam quæ ad substantiam illius requiritur; ita non
postulat aliam actus extensionem, seu durationem,
præter eam, quæ ad illius substantiam & entitatem
sufficit. Potest autem contritio, cùm sit actus à poten-
tia spirituali elicitus, quicquid ad entitatem illius, &
rationem substantialem pertinet, habere in instanti:
quare in unico instanti habere potest statum & per-
fectionem contritionis, qualis ad justificationem
requiritur.

Probatur 2. Nam et si continuatio libera actus boni
sit honesta, & laudabilis, non tamen mutat speciem
& substantiam actus; sed est quid illi accidentarium
& extrinsecum. Quare contritio in eodem instanti
quo elicetur, habet speciem, substantiam, & ratio-
nen contritionis, & consequenter nihil illi deest ad
veram pœnitentiam, qualis ad justificationem re-
quiritur.

Objicies primò, perfecta contritio est dispositio ad
gratiam

DE POENITENTIA. CAP VI. 275

gratiam sanctificantem : dispositio autem præcedit formam, ad quam sujectum præparat. Ergo contritio gratiam præcedere debet, & consequenter dura-re donec illa infundatur. *Respondeo* duplicem esse dispositionem ad formam aliquam , nimirum remotam , & proximam : inter quas illud est discri-men, quod remota ut sic tempore præcedit formam, proxima vero naturâ dumtaxat. Cæterum contritio est proxima dispositio ad gratiam, ut patet ex di-citis: quare non præcedit illam tempore, sed tantum natura.

Oj̄ eies secundò si eodem temporis momento quo actus contritionis elicetur, infunditur gratia, qui conteritur potest esse certus se habere gratiam. Respondeo idem inconveniens sequi ex opposita sententia: nam si duratio aliqua est in præcepto, assi-gnet quanta illa sit, & tum qui per tantum tempo-ris contritionis actum protraxerit, certus erit de sua gratia: sicut ergo dicere debet, non ideo aliquem es-se certum se esse in gratia, quod per aliquam tem-poris moram eliceret actum contritionis, sine ulla interruptione: quia non propterea novit, an actus ab eo elicitus sit supernaturalis, & qualis ad justi-tiam requiritur: ita propterea eandem rationem, di-cemus nos eum qui justificatur, eodem momento temporis quo conteritur, non esse certum se acce-pisse gratiam.

RESOLUTIO VIII. *Ad veram contritionem non opus est, ut de singulis peccatis singuli doloris actus han-beantur, sed sufficit unus doloris actus, qui generatim feratur in omnia peccata.] Sequitur ex præcedentibus ostensum enim est veram contritionem, quæ sufficit ad peccatorum remissionem, haberi posse in mo-mento. At si quot peccata mortalia fuere patrata, tot eliciendi essent actus doloris, cùm illa innumera esse possint, longo tempore opus esset ad dolendum de singulis, tantum abest ut dolor in unico instanti haberri posset.*

Deinde non sunt multiplicanda præcepta sine necessitate: at nulla est necessitas dicendi, ejusmodi distinctos doloris actus esse præceptos iis, qui plura commiserunt peccata: nam Scriptura simpliciter exigit pœnitentiam & conversionem cordis, quæ sicut sine intensione, & duratione; ita sine multiplicazione actuū probè intelligi, & subsistere potest. Maximè cùm unicus detestationis actus, ad innumera peccata extendi queat, sub ea ratione universalis, quam supra diximus in contritione spectandam esse; nimirum ut sunt contraria bono divino, & illius amicitiae adversantia.

Objicit aliquis, quodlibet peccatum est particularis, & distincta aversio à Deo: ergo ad cuiuslibet remissionem necessaria est particularis, & distincta ad Deum conversio; quod non nisi per distinctos contritionis actus fieri potest. Respondeo ad remissionem peccatorum requiri, vel particulares & distinctas conversiones, quæ distinctis aversionibus respondeant, vel unam generalem quæ particulares eminenter complectatur, aut illis æquivaleat; qualis est unica & simplex detestatione peccatorum omnium, propter Deum summè dilectum. Imò si res attente inspiciatur, utilius est & securius actum aliquem detestationis, circa omnia peccata generalim elicere, quam velle tantum de singulis, per singulos actus conteri: in illa enim detestatione generali peccata omnia includuntur; at vero si quæ oblivioni tradita sunt, quod ut plurimum contingit, ea in singularibus aliorum detestationibus non comprehenduntur.

RESOLUTIO IX. *Præceptum contritionis non obligat, cum primum homo advertit se esse in peccato mortali, nec in diebus festis, per se loquendo.] PRIOR PARS PROBATUR, quia si ejusmodi obligatio haberet locum, sequeretur hominem toties peccare mortaliter, quoties peccata recolens de iis non diceret, quod incredibile videtur; cum fideles ejusmodi omisijs-*

DE POENITENTIA CAP. VI. 277

missionem non soleant confiteri , neque ipsi confessari quantumvis pii & docti , moneant in ea committi peccatum.

Sed possunt hic nonnulla objici Primo illud Eccl. 5.
Non tardes converti ad Dominum , nec differas de die in dieni: sibito enim veniet hora ejus. In quibus verbis videtur contineri præceptum statim pœnitentiam agendi. *Respondeo* hoc loco non agi contra eos , qui post peccatum commissum , prima data occasione de eo non conteruntur , sed contra illos qui ex proposito , aut culpabili animi tepiditate differunt pœnitentiam de mense in mensem , aut de anno in annum , qui vix à gravi divinæ bonitatis . & gratiæ contemptu excusari possunt juxta illud Pauli ad Romanos 2. An divitias bonitatis ejus , & patientiæ , & longanimitatis contemnitis , &c.

Rursus objicitur , nos teneri succurrere proximo , statim atque percepimus eum in gravi aliqua necessitate corporali versari : unde sequitur à fortiori , nos teneri consulere propriæ saluti , & incolumitati spirituali statim atque ea nobis innotescit. *Respondeo* , neganda est consequentia: Et ratio discriminis est , quia si semel amittatur vita corporalis , ea nunquam recuperari potest: vita autem spiritualis potest recuperari , quandiu homo vivit. Quare eis homo statim teneatur proximo opem ferre , quando videt eum in proximo vita discrimine versati ; non ideo sequitur eum qui est in peccato mortali , teneri statim contradictionis actum elicere : sicut non teneretur statim auxiliari proximo , si remedium sine periculo differri posset.

Præterea objicitur , qui aliquid alteri debet , teneatur statim restituere , & damnum resarcire. Ergo peccator tenetur statim Deo facere satis , & restituere ei honorem , quem peccando abstulit. *Respondeo* pariter negando hanc consequentiam ; nam per dilationem restitutionis augetur damnum proximo illatum , quare non mirum est si debitor teneatur

statim restituere? sicut autem per peccatum nullum Deo damnum infertur, ita per dilationem poenitentiae nullum ejusmodi damnum augetur: quare non opus est, ut statim fiat satisfactio, sed suo tempore.

Posterior pars suadetur: nam si præceptum contritionis diebus festis obligaret, ea obligatio deduceretur, vel ex re iis diebus præcepta, vel ex fine præcepti. Non ex re præcepta: nam duo præcipiuntur diebus festis, nemirum ut Missam cum attentione audiamus, & ab operibus servilibus abstineamus: Possimus autem ritè ea præcepta exequi sine contritione, ut perspicuum est. Non etiam ex fine præcepti, quia ut ajunt communiter Theologi, finis præcepti non cadit sub præceptum. Quare licet observatio festorum sit eo fine instituta, ut sanctificeamus animas nostras Domino, eaque sanctificatio fieri non possit extra sacramentum, nisi per veram contritionem, vel amorem Dei super omnia: non propterea contritio vi illius præcepti est necessaria; quod similiter de amore illo Dei sentiendum est.

Dices, Deum non rectè coli, per actus ipsi minimè gratos, quales illi sunt qui sunt in peccato mortali, ac proinde opus esse ad legitimam festorum observantiam, ut peccator se ad contritionem excitet. Respondeo, quod et si per ejusmodi actus non colatur Deus, quantum quidem necesse est, ut homo gratiam divinam sibi comparet: colitur tamen per illos, quantum opus est ut peccatum vitetur, & præcepto satisfiat.

R E S O L U T I O X. *Præceptum contritionis obligat, saltens in articulo mortis.*] **RATIO EST**, quia præcepta non imponuntur hominibus, nisi pro hac vita. Ergo si quis ante articulum mortis, non implementavit præceptum contritionis, in eo illud exequi debet; alioqui in æternum damnabitur, cùm in futuro sæculo nullus sit locus poenitentiae,

Dico,

DE POENITENTIA CAP. VI. 279

Dico, si antè illud non implevit: nam si aliàs de peccato verè contritus fuit, non tenetur tunc de illo iterum conteri; non enim datur præceptum de iteranda pœnitentia, sed de agenda: quamquam non parum unile sit eam repetere. Imò si quis per sacramentum cum attritione justificatus fuit, probabilius mihi est, cum non teneri de novo ad contritionem eliciendam, quia contritio non præcipitur, nisi existenti in peccato mortali, qui verò quavis ratione justificatus fuit, jam non est in peccato: quare ille non tenetur conteri. Hinc *Luc. 15.* dicitur, *Justos non egere pœnitentia.*

Sed adversus duplicem hanc limitationem resolutionis nostræ, nonnulla possunt objici. *Adversus primam dici potest*, verum quidem esse, unico actu contritionis peccata remitti: hoc tamen non obstat, quominus homo aliquando, & saltem in articulo mortis, teneatur conteri de peccatis remissis: quia cùm satisfactio per unicam contritionem exhibita, non sit integra, per alium actum perfici debet.

Verò licet unica contritio non sit æqualis iniuria, est tamen talis, qualem Deus exigit ab homine, ut ipse veniam tribuat, ac debitum integrè quoad culpam remittat, quare nulla alia ad hunc effectum est necessaria: aliàs si æqualitas spectetur, sexcentæ non sufficient.

Adversus secundam limitationem sic argui potest. Ideò impositum est homini præceptum contritionis, ut pro culpa commissa Deo satisfaciat quantum potest; at quando justificatur in sacramento cum sola attritione, non satisfacit quantum potest. Ergo adhuc implendum illi superest præceptum contritionis. *Respondes* hominem teneri Deo sufficienter satisfacere pro culpa commissa: at extra sacramentum, vel actum formalem amoris, non satisfacit sufficienter, nisi per actum contritionis; in sacramento verò per solam attritionem sufficienter satisfacit, quia Deus ob merita Christi in sacramento applicata,

suppleret

supplet defectum hominis, & ei simpliciter remittit injuriam, ac si integrè solvisset. Unde attritio cum sacramento æquivaleret contritioni.

RESOLUTIO XI. Quando peccatum mortale remittitur quoad culpam, pœna æterna etiam illi remittitur: non tamen semper tota pœna temporalis tollitur.] PRIMA PARS PROBATUR, quia de lege ordinaria, non remittitur peccatum mortale nisi in justificatione, quæ fit per gratiam sanctificantem; hæc autem gratia reddit hominem justum, & filium Dei, ac heredem gloriæ æternæ, quæ directè opponitur pœnæ æternæ. Quare eo ipso quod peccatum mortale alicui remittitur, reatus etiam pœna æternæ censetur auferri. Et ita determinat Concilium Trident. sess. 6. cap. 14.

Secunda pars probatur 1. Ex eodem Concilio Trident. sess. 6. cap. 14. ubi hoc disserimen constituitur, inter sacramenta Pœnitentiæ, & Baptismi, quod in illo non semper tota pœna temporalis, sicut in hoc, remittitur. & sess. 14. can. 12. de sacramento Pœnitentiæ, hoc statuitur. Si quis dixerit, totam pœnam simul cum culpa remitti semper à Deo satisfactionemque pœnitentium non esse aliam, quam fidem qua apprehendunt Christū pro eis satisfecisse, anathema sit.

Probatur 2. Ratione tum à priori, tum à posteriori. A priori quidem ex ordine justitiae qui exigit, ut qui Deum offendit ipsi satisfaciat; at quamvis homo non possit Deo satisfacere pro pœna æterna, potest tamen pro temporali: quare ad justitiam pertinet, ut pro illa satisfaciat; sicut ad misericordiam spectat, ut æterna pœna gratis illi condonetur. A posteriori vero eadem veritas evidenter colligitur ex triplici capite. Primo ex pœnitentiis quæ in confessione imponi solent. Secundo ex indulgentiis quas interdum summus Pontifex concedit. Tertio ex pœnis quas animæ in purgatorio patiuntur. Ratio enim postulat, ut nisi remittatur pœna, quod fit per indulgentias, satisfactio fiat in hac vita, quod fit per opera à confessario injuncta.

DE POENITENTIA CAP. VII. 281

inuncta, aut certe ut in alia, poena à Deo statuta sustineatur, quod sit in purgatorio.

Dices cum Novatoribus, Scripturam afferere, Deum non amplius recordari peccatorum quæ remissa sunt; item avertere faciem suam ab illis, eaque non imputare & similia, quæ non recte dicerentur, si Deus pro peccatis illis pœnam aliquam imponeret. *Respondeo, Deum eatenus obliisci peccatorum quæ remissa sunt, quatenus ea non punit pœna æterna, quæ ipsis debebatur, néque propter illa respicit amplius hominem, ut inimicum & odio dignum: sed eum diligit ut amicum, inquit ut filium, ac hæredem regni cœlestis, & ut talem leviter punit, eo modo quo parentes corripiunt filios suos, quos impensè diligunt.*

Nota; quod etsi non semper dum remittitur peccatum mortale, remittatur tota pœna temporalis illis debita: interdum tamen contingere potest, proportione contritionis, ut integra pœna penitus deleatur. Sicut enim quod perfectior est hominis contritio, eō major, ceteris paribus, illi gratia infunditur; ita etiam eō major pœna temporalis illi remittitur. Unde contritio ad tantam perfectionem pertingere potest, ut intuitu illius tota pœna deleatur.

C A P U T VII.

De quibusdam aliis effectibus Pœnitentiae.

RÈSOLUTIO I. Peccatum veniale remitti potest, tam per sacramentum, quam per virtutem Pœnitentie. PRIMUM patet ex verbis illis Joan. 20. Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. ea enim generalia sunt, & ad peccata omnia actualia extenduntur. Quare cum per illa detur potestas absolvendi à peccatis in sacramento Pœnitentie, dubitari non debet, quin ea facultas etiam ad remissionem venialium extendatur.

Confirmatur; nam non tantum peccata mortalia, sed

sed etiam venialia sunt materia sufficiens sacramenti Pœnitentiae, ut suprà diximus. Unde rectè & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dici possunt, ut tradit Concilium Trident. *sess. 14.* *cap. 3.* Quare absolutio sacramentalis non cadit tantum in peccata mortalia, sed etiam in venialia.

Secundum suadetur nam si extra sacramentum, per pœnitentiam remittitur peccatum mortale, quis negare potest, per eamdem remitti veniale, si ad illud se extendat? imò cùm contrito virtualis sufficiat extra sacramentum, ad remissionem peccati mortalis: nulla ratio est, cur etiam non sufficiat ad expunctionem venialis. Ceterum talis contritus includitur in eo actu amoris Dei quo homo ita Deum diligit, ut non tantum detestetur actu ea, quæ ipsius amicitia direcè repugnant, eamque dissolvunt, sed etiam ea quæ eum offendunt, eique displicant, salva tamen illius amicitia, si illi veniant in mentem, ut practicè detestanda, aut si non occurront, ex vi actualis amoris ita affectus est, ut explicitè ea detestaretur, si ejus animo obserarentur. An autem illa contritus necessaria sit ad remissionem peccati venialis, jam examinandum est, quare sit

RESOLUTIO II. Ut peccatum veniale remittatur justo extra sacramentum, sufficit illius attritio.] LOQUOR de justo, ut vides: nam si sermo sit de peccatore, qui cum peccato mortali venialia conjuncta habet, dicendum est venialia in eo non remitti extra sacramentum, nisi per veram contritionem, quia nimis ea non remittuntur, nisi mortale deleatur. Hoc autem de lege ordinaria, deleri non potest extra sacramentum, nisi per contritionem aut formalē, aut virtualem. Ergo idem de venialibus dicendum est.

Probatur ergo resolutio, quia cum peccatum veniale non dissolvat amicitiam divinam, neque gratiam expellat, qui illud committit, manet Deo gratus,

DE POENITENTIA, CAP.VII. 283

tus, illiusque amicus, & filius adoptivus, ac hæres gloriæ æternæ : multoque minus Deum offendit, quam qui impingit in peccatum lethale, quod gratiam expellit, & amicitiam divinam violat. *Quis autem sibi persuadeat, Deum tam perfectam exigere dispositionem ab ipsis amico, & filio adoptivo, id que pro levi offensa, quam exigit ab ipsis hoste, & mancipio diaboli pro offensa gravissima?* Hoc sane divinæ misericordiæ, & æquitati parum videtur consentaneum. Cùm ergo Deus à peccatore non postulet nisi veram contritionem, ut illi peccatum mortale remittat extra sacramentum, fatendum est eum minori aliqua dispositione, atque adeò attritione contentum esse, ut peccatum veniale justo remittat.

Dices 1. Si attritio sufficit ad remissionem peccati venialis extra sacramentum, sequitur peccatum illud nunquam remitti in sacramento ex opere operato, quod absurdum est. Sequela patet: nam ad valorem sacramenti necessaria est attritio, ergo per illam semper remittitur peccatum veniale, antequam accedit absolutio. *Respondeo* hoc argumentum non habere locum in peccatore, qui accedit ad hoc sacramentum cum peccato mortali & veniali, & cum sola attritione: tunc enim remissio venialis non sit per illam attritionem, sed per sacramentum ut dictum est. Et hoc sufficit ut dicamus, ejusmodi peccatum interdum remitti ex opere operato.

Dices 2. Ex communi Theologorum placito, minor requiritur dispositio ad obtainendam peccati remissionem in sacramento, quam extra sacramentum: atqui in sacramento ad remissionem venialis, requiritur ut minimum attritio. Ergo extra sacramentum necessaria est contritio. *Respondeo* majorem propositionem intelligendam esse, de remissione peccati venialis, quod cum mortali conjunctum est. Utrumque enim remittitur extra sacramentum per solam contritionem: in sacra-

sacramento autem attritio ad eorum remissionem sufficit.

RESOLUTIO III. Ut peccatum veniale remittatur justo, extra sacramentum, sufficit virtualis attritio.] DICO extra sacramentum: nam cum formalis dolor sit de essentia sacramenti Pœnitentiae, perspicuum est non posse per illud peccatum deleri cum dolore virtuali, ut supra cap. 26. ostensum est.

Probatur ergo resolutio, de remissione venialis; extra sacramentum; nam non magis est necessaria attritio formalis, ad remissionem peccati venialis, extra sacramentum, quam contritio formalis, ad remissionem peccati mortalis. Atque contritio formalis non est necessaria, extra sacramentum, ut mortale remittatur, sed virtualis sufficit ex cap. præcedenti. Ergo & peccatum veniale, cum attritione virtuali remitti potest.

Hinc collige, non tantum remitti veniale, quando justus de eo dolet, propter poenas quas meretur, aut quia retardat ab ascensione æternæ beatitudinis, vel quia aliqua ratione virtuti adversatur: sed etiam quando ita afficitur erga virtutem aliquam, ut ex vi ejusmodi affectus actualis, detestaretur peccatum veniale, si ipsi ut practicè detestandum occurreret. Sicut peccatum mortale deletur, quando homo ita Deum diligit, ut ex vi talis dilectionis, peccatum mortale detestaretur super omnia, si de eo cogitaret. Cum hoc tamen discriminè, quod contritio in amore illo Dei inclusa, ex vi motivis se extendit ad omnia peccata mortalia, atque adeò omnia excludit; attritio vero inclusa virtualiter in amore specialis cuiusdam virtutis, non se extendit nisi ad peccatum tali virtuti oppositum, ac proinde solum illud expellit. Quare ut omnia deleantur, necesse est ut attritio ad omnia se extendat.

Ex dictis etiam collige, peccatum veniale nunquam remitti in hac vita, sine infusione gratiae habitualis; vel enim remittitur simul cum mortali, & tunc manifestum

DE POENITENTIA CAP. VII. 285

nifestum est infundi gratiam, ad remissionem mortalis, ex ordinaria lege necessariam. Vel remittitur per se solum in homine justo, & hoc cum non fiat nisi per attritionem supernaturalem, aut formalē, aut virtualem, qui actus est de condigno meritorius augmenti gratiae, certum etiam est remissionem peccati venialis non contingere, sine infusione gratiae. Dixi, in hac vita: nam de alia secus sentiendum est, ut ex 5. Resolutione patebit.

RESOLUTIO IV. *Veniale coniunctum cum mortali, nunquam remittitur in alia vita.*] PROBATUR, nam postquam peccatum veniale patratum est, remanet in anima quædam macula, quæ deleri non potest, sine retractatione aliqua voluntatis. Ille autem qui in mortali interiit, cum sit damnatus, ita obstinatus est in malo, ut nullum actum retractationis verae & supernaturalis, qualem exigimus, elicere possit. Quare remissionem peccati venialis consequi non potest.

Dices ex ea sententia sequi, peccatum veniale puniri poena aeterna, quod absurdum est, cum non meretur nisi temporalem. Responderi potest, peccatum veniale, ex se quidem non mereri nisi poenam temporalem, per accidentem tamen puniri aeterna: eò quod coniunctum mortali in aeternum durat, & tandem poenam meretur, quamdiu est.

Verum alii malunt negare consequentiam. Quia et si peccatum veniale quoad culpam in inferno non deleatur; non tamen appetit ratio, cur homo pro poena ei debita, quæ tantum est temporalis, satis pati non possit. Justitia enim vindicativa exigit dumtaxat, ut homo tantam poenam subeat, quanta illius culpe debetur: atqui pro culpa veniali debetur illi, verbi causa, poena unius diei dumtaxat. Ergo si talem poenam subeat, dicetur tantum pati, quantum justitia exigebat, & consequenter satis pati.

Neque refert quod culpa maneat. Nam cum homo

causa

cam tollere non possit, à ratione alienum videtur, ut tamdiu puniatur, quamdiu illa manet; sicut a quum non est, ut fur cœdatur flagris. donec ablata sit pecuniam referat, si nihil habet unde restituat. Aliud est de viatoribus: nam cum facile possint gratia adjuti, culpam tollere, verisimile est Deum eis nunquam remittere pœnam, donec remissionem culpæ consecutum sint, esto gravibus pœnis eos afficiat. eas enim ob alios fines infligere potest.

R E S O L U T I O V. *Veniale peccatum remittitur justis in alia vita, mediante contritione quam statim post mortem eleciunt.* EST communis, & probatur: nam cum anima separata hominis justi fide, & charitate praedita sit, & ab affectibus ac perturbationibus partis sensitivæ libera, nihil obstatere potest, quominus tunc per veram detestationem, in peccatum suum feratur, illiusque remissionem à Deo obtineat. Et vice versa, cum peccatum non soleat deleri in hac vita, nisi posita illius retractatione, verisimile est neque deleri in alia, nisi etiam retractetur per detestationem. Quare cum anima separata hominis justi possit ejusmodi actum elicere, nulla ratio est, cur sine illa credamus remissionem peccati ei conferri.

Hinc primò refelluntur qui existimant peccatum veniale remitti paulatim per tolerantiam pœnarum purgatorii: ea enim tolerantia, et si ad satisfactionem pro pœnis debitibus conducat: non tamen prodest ad remissionem culpæ, quia ea non obtinetur nisi accedit retractatio voluntatis, quæ in dicta tolerantia, ut sic, non coninetur.

Secundò refelluntur ii qui docent, culpam veniam tolli per bona opera, quæ successivè fiunt in purgatorio. Nam cum eodem instanti quo anima est separata, ea perfectè statum suum cognoscat, & Deum perfectè diligat, negari non potest, quin tunc in verum actum contritionis erumpat. Eo autem posito, statim remittitur veniale, neque opus est ut ad illius remissio-

DE POENITENTIA CAP. VII. 287

remissionem obtainendam , anima per ulteriores
actus se disponat.

Verum hic nota , per actum illum contritionis ani-
mam non mereri augmentum gratiae , neque remis-
sionem peccati venialis , quia ad meritum requiritur
status viæ , ut alias dictum est . Item neque ratione il-
lius , quicquam condonari ex poena debita peccato
veniali , quia ex ordinatione divina , sicut neque me-
ritum , ita neque satisfactio habet locum in alia vita ,
sed tantum satis passio .

R E S O L U T I O VI. Peccata dimissa non rede-
unt quoad habitualem maculam , quando post eorum re-
missionem aliquod peccatum committitur .] DICO quo-
ad habitualem maculam : nam quod non redcat idem
actuale peccatum quoad substantiam , nimis perspi-
cuum est ; cum homo non possit eundem numero
actum qui transiit , naturæ viribus reproducere ; ac
sapè accidat , ut peccatum quod de novo committit ,
sit non tantum numero , sed etiam specie distinctum
ab eo , quod ipsi est remissum .

Itaque probatur assertio de peccato , seu culpa habi-
tuali : illa enim dicit ordinem intrinsecum ad actum
præteritum , qui cùm de novo non ponatur ab homi-
ne , sequitur neque etiam illam redire , nisi quis dice-
re velit , eam à solo Deo produci , quod apud Catho-
licos inauditum est .

Dices , maculam illam resultare ex peccato , quod
de novo fit , ad eum modum quo , peccatum origi-
nale resultat in homine , ex taligeneratione : non
autem quod illud à Deo , vel ab homine cui inest ,
producatur . Respondeo negando paritatem : nam
Deus peccatum primo parenti remisit , sub ea con-
ditione , ut qui ex illius stirpe via ordinaria nasce-
rentur . Virginem beatissimam excipio , essent in-
ferti peccato originali . Quare mirum non est , quod
posita tali conditione , ejusmodi peccatum resultet .
At verò quando Deus alicui remittit peccatum
mortale , carmissio est absoluta , & independens

ab

ab omni conditione de futuro , ut patet tum ex variis testimoniis Scripturæ , quæ nullam conditio nem adjunctam habent ; tum ex forma hujus sacramenti , quæ absolutam remissionem peccatorum significat. Quare etsi homo post obtentam remissionem peccet , non propterea redit peccatum ante remissum.

Instabis, quenidam Regem Matth. 18. omne debitum servo remisisse , ac postea revocasse , & statim subditur ; sic & Pater meus cœlestis faciet vobis , nisi remiseritis unusquisque fratri suo , de cordibus vestris . Verum non est necesse ut intelligamus , in parabola illa idem reddisse debitum secundum se simpliciter ; sed aliud simile esse impositum servo , propter crudelitatem qua usus fuerat erga conservum suum . Ita ergo non repetit Deus peccata , quæ semel remissa sunt , sed in ierdum peccantem subjicit graviori pœnæ , quam si priorum peccatorum remissionem non obtinuisset : eo quod ingrato animo se gerat erga benefactorem suum , & eatenus peccata priora dicuntur redire .

RESOLUTIO VII. Peccata dimissa non eriam redirent , quoad reatum pœnae æternæ .] PROBatur , nam homo non est debitor pœnae , nisi propter culpam , sed prior culpa non redit . Ergo nec pœna illi debita . Confirmatur , nam sicut culpa ita & pœna æterna absolute remissa fuit , & non tantum sub conditione , non amplius peccandi . Ergo etsi homo postea peccet , non ideo redit reatus pœnae prædictæ . Nam ut hoc fieret , vel Deus deberet revocare decretum suum absolute , vel homo inefficax illud redderet , quod dici non potest .

Dices , peccata mortalia remissa quoad culpam , & pœnam æternam duntaxat , & non quoad pœnam temporalem , puniuntur in inferno pœna æterna . Ergo pœna æterna redit ob subsequens peccatum . Respondent aliqui concedendo antecedens , & negando consequentiam . Nam quando homo iterum peccat , nulla

DE POENITENTIA CAP. VII. 289

nulla ex parte Dei imponitur poena ob peccatum prius remissum, sed ipse per peccatum mortale quod perpetrat, constituit se in eo statu, in quo non potest satisfacere, nec satispati pro poena temporali, debita peccato remisso. Quare quandiu durat status praedictus, tamdiu durat poena illa.

Respondent alii negando antecedens. Quia etsi homo constitutus sit in peccato mortali, sive in hac, sive in alia vita; non apparet ratio, cur non possit satispati propter poenam temporalem, quæ peccato remisso subeunda restat; si Deus tantam poenam illi infligat, quantum est obnoxius, idque in vindictam peccati præteriti. Justitia enim vindicativa non aliud, quam æ qualitatem inter poenam, & debitum exigere videtur, ut supra dicebamus.

Adverte tamen priorem respcionem eam pari difficultatem, quod cum doceat, poenam temporalem secundum se totam durare in æternum, ex ea aperte sequitur, hominem tantum pati in inferno pro culpa remissa, quantum pateretur si ea non esset remissa. quod sanè nimis durum videtur. Sequela patet, nam per remissionem culpæ, poena aeterna mutatur in temporalem; Ergo si accidente alio peccato, hæc poena iterum fit aeterna ea redit ad priorem suum statum: & consequenter homo æ quæ plectitur, ac si culpa non esset remissa.

Contra posterioriem verò respcionem illud objici potest, quod Ecclesia strictè prohibet, ne quis oret, aut sacrificium offerat pro damnatis; ex quo non leviter conjicitur, poenas eorum omnes esse aeternas: si enim aliqua finiri posset, cur piissima mater Ecclesia vellet eos privare fructu orationum & sacrificii, quo citius poena illa liberari possent? Objectio sanè non spernenda, cui tamen satisfiet, si dicas, damnatos, quia perpetuè sunt obstinati in malo, & in odio Dei, indignos esse qui fidelium suffragiis juventur; & æquum esse, ut poenæ temporales quibus sunt obnoxii, non finiantur, donec satispassi fuerint.

n

RE-

RESOLUTIO VIII. Peccata remissa redescunt secundum quid, ib peccatum subsequens, tam quoad culpam, quoad quamnam.] PRIOR PAR SPATET, nā peccatum sequens ratione ingratitudinis, continet maiorem malitiam, quam si priora non fuissent remissa; unde fieri potest, ut praeier propriam malitiam, contineat tantam deformitatem, quantam continebat unum aut alterum peccatum ex remissis: quō fit ut hæc peccata secundum quid redire dicantur, etiam quoad culpam. Imò tantus posset esse contemptus remissionis perceptæ, ut sequens peccatum a quaeret, vel etiam superaret malitiam peccatorum præcedentium; præsertim si ea non ita multa essent, aut valde gravia.

Posterior pars ostenditur: nam per præcedentia peccata homo merebatur pœnam aeternam sensus, & damni: intraque vero hæc pœna redit quoad speciem, per sequens peccatum mortale, cum per quod libet ejusmodi peccatum homo mereatur cruciatus ignis perpetuos, & privationem visionis beatificæ. Et in hoc generatim peccata omnia lethalia convenientiuntur, quamvis hoc discrimen inter illa sit quod peccata omnino similia simili pœna mulcentur, graviora velo majori secundum intentionem; quod maxime locum habet in pœna sensus, quam manifestum est cum illa in qualitate. juxta peccatorum exigentiam, infligi posse. Idem autem dici potest de pœna damni, quantum ad effectus positivos, qui ex privatione visionis beatificæ, & negatione auxiliorum gratiarum sequuntur, quamquam verisimile sit, privationem ipsam non suscipere magis & minus, sed in omnibus damnatis aequaliter reperi: ad eum modum quo omnes qui visu carent, sunt aequaliter caci, neque dici potest quod unius cæcitas intensior, aut remissior sit cæcitate alterius.

RESOLUTIO IX. Opera mortificata per penitentiam reviviscunt.] EST communis & ita certa, ut opposita à multis judicetur temeraria, aut erronea.

Præ-

DE POENITENTIA CAP. VII. 291

Probatur primum ex illo loco Ez. ch. 33. Impietas impii non nocet ei, in quaunque die conversus fuerit ab impietate sua: At valde nocet ei, si merita mortificata non reviviscerent, quia privaret eum tota gratia & gloria meritis illis debita.

Secundo idem ratione ostenditur. Opera mortificata reviviscere nihil est aliud, quam hominem in talis statu constitui, ut praedicta opera recuperent efficaciam perducendi illum. In vitam aeternam, ex S. Tho. 3. p. q. 89. art 5. Atqui hoc fit per poenitentiam, ergo opera mortificata per poenitentiam reviviscunt. Probatur minor: nam et si bona opera in se transcant, manent tamen in acceptatione divina; tum quia sunt dona Dei, ex illius motione & auxilio facta, tum quia habent efficaciam ex Christi meritis, quae et si transcirent, manent tamen semper Deo accepta, & habent in nobis effectum, ablato obice peccati. Porro peccatum superveniens impedit, quo minus opera illa bona sint efficacia in actu exercito, ut ita loquar, ad perducendum hominem, qui ea elicuit, ad vitam aeternam. Quare cum per poenitentiam impedimentum illud tollatur, nihil obest quominus dicta opera reviviscant, & eandem vim, quam prius habebant, recuperent.

Dices, peccata remissa per poenitentiam non redunt ob subsequens peccatum, ut supra dictum est: Ergo nec opera per peccatum mortificata, reviviscunt per poenitentiam. Respondeo negando sequelam: Et ratio discriminis est, quia per poenitentiam peccata abolentur, & destruuntur secundum se, quare ea non redeunt sive quoad culpam, sive quoad reatum poenae. At verò bona opera non abolentur secundum se, sed manent in acceptatione divina, & peccatum superveniens impedit tantum eorum effectum: quare peccato remisso, incipiunt habere efficaciam sicut ante obicem.

RESOLUTIO X. Homo per poenitentiam recuperat unam gratiam desperitam. Et tunc ius ad gloriam,

quod ex præcedentibus meritis sibi comparaverat.] SE-
QUITUR ex dictis : nam per pœnitentiam bona
opera reviviscunt, quod de omnibus sine discriminē
intelligendum est, cum nulla sit ratio cur unum po-
tius reviviscat, quam aliud; siquidem omnia & quæ di-
cuntur manere in acceptatione divina, & sola pecca-
ti præsentia impediri, quominus vim suam exerant.
Si ergo omnia opera bona reviviscunt, eandem vitam
quam ante habebant, recipiunt: & consequenter ean-
dem gratiam. & idem jus ad gloriam.

Confirmatur : nam si homō non recuperet totum
id , quod per peccatum amisiit , sed partem ali-
quam duntaxat , sequeretur peccatum valde illi
nocere , etiam peracta pœnitentia , quia privaret
illum parte aliqua gratiæ & gloriæ . Consequens
autem repugnat Ezechieli supra citato . Item ne-
que Deus redderet peccatori annos integros , quos
locuta , & bruchus comedenterunt , ut habetur Joel. 2.
id est, ut explicant Hieronym. & alii, peccator non
reformaretur in pristinum statum . Rursus multa
bona opera illi forent inutilia , & eatenus frustra
laborasse diceretur : cuius oppositum tradit Paulus
ad Gal. 3. Ut ergo hæc vitentur , fatentur est to-
ram gratiam deperditam, & totum jus ad gloriam re-
stitui.

Atque hinc refelluntur , non modo qui docent,
hominem ita resurgere , ut tantam solum recipiat
gratiæ , quanta est illius contritio : sed etiam qui
putant , hominem resurgentem à peccato , tantam
recipere novam gratiam , quanta est illius contri-
tritio , & præterea & qualem ex deperdita recuperare:
Juxta hoc enim merita præcedentia non revivis-
cunt per pœnitentiam nisi ex parte . Adde quod,
præter alia , illud absurdum sequitur , quod si duo
homines , quorum unus innumera ferè merita cu-
mulasset, aliis verò pauca, peccarent mortaliter , &
cum contritione ut duo resurgerent, & morerentur,
& qualem gratiam & gloriam obtinerent: quod re-
pugnat

DE POENITENTIA CAP. VII. 293
pugnat suavi providentiæ , qua Deus res humanas
gubernat.

*Adversus prædicta objici potest. Concilium Trident.
sess.6.cap.7. ubi dicitur, unumquemque recipere suam
justitiam , secundum mensuram quam Spiritus san-
ctus partitur singulis prout vult , & secundum pro-
priam eujusque dispositionem . Cui consonat vul-
gatum illud axiom Philosophorum, formæ inten-
sionis , & remissionis capaces eō producuntur in-
tensiores , aut remissiores , quō dispositio subjecti
est intensior , aut remissior. Gratia ergo confertur
homini in justificatione , secundum dispositionem
qua prædictus est , non secundum merita præceden-
tia.*

*Respondeo cum distinctione, Duobus modis contri-
tio potest concurrere ad productionem gratiæ. Pri-
mò tanquam dispositio ad productionem illius per
se, ex ordinatione Dei requisita. Secundò tanquam
removens prohibens , seu veluti causa per accidens
qua tollitur peccatum cūjus præsentia obest quomí-
nus merita antiqua per se producant gratiam. Porrò
gratia ad quam contritio priori modo concurrit, da-
tur secundum modum illius: ita ut quō intensior, vel
remissior est contritio , eō gratia sit intensior, aut re-
missior: & eo sensu intelligenda, quæ in objectione
allata sunt. Quæ verò confertur posteriori modo,
non datur juxta modum contritionis, sed potius jux-
ta modum meritorum præcedentium, quæ sunt cau-
sa illius per se.*

RESOLUTIO XI. Merita omnia mortificata rede-
nt, per quantumvis minimam contritionem homo resur-
get.] RATIO potest colligi ex dictis: nam contritio
non concurrit ad reviviscentiam meritorum, eo mo-
do quo concurrit ad novam gratiam conferendam;
ad hanc enim concurrit, ut dispositio quædam per se
necessaria, ex ordinatione divina; ad illam vero tan-
tum ut removens impedimentum peccati , quod
quandiu præsens est, impedit quominus merita effe-

Etum aliquem vitæ habeant. Cæterum quilibet gradus contritionis, quantumvis exiguis, sufficit ad tollendum peccatum mortale, ut liquet ex supradictis, Ergo, eo ablato, merita omnia reviviscunt, sive per valde intensam, sive per admodum remissam contritionem ablatum sit. Imò cùm per solam attritionem peccatum remittatur in sacramento, ea sufficiens est ad revivificantiam meritorum omnium.

Confirmatur hæc ratio auctoritate Concilii Trident. sess. 6. cap. 16. ubi docet, nihil amplius deesse justificatis, ut ob bona opera quæ in Deo sunt facta, vitam æternam consequantur, quam ut in gratia decedant. Possunt autem in gratia constitui per minimam contritionem; ergo hæc contritio sufficit ad revivificantiam meritorum omnium. Sequela patet: nam per illam homo constituitur in eo statu, in quo si moreretur, reciperet gloriam essentialem, præcedentibus bonis operibus debitam, quod aliud nihil est quam præcedentia merita reviviscere.

Ex quibus duo collige; Primo, merita omnia reviviscere. statim atque homo elicit actum contritionis: cum enim per talem actum auferatur peccatum, & consequenter homo fiat capax totius gratiae deperditæ, aliorumque habituum illam comitantium, nulla est ratio cur statim ea non recuperet. Eò vel maximè quod cùm ex tunc acceptus maneat ad gloriam essentialem, prioribus meritis ex justitia debitam, consequenter illi debetur tunc etiam ex justitia, gratia proportionata meritis & gloriæ: & cum sit sufficienter dispositus ob remotionem peccati, ad eam recipiendam, non est cur in aliud tempus differatur.

Secundo collige, hominem qui post peccatum mortale justificatur, resurgere semper ad majorem gratiam, quam unquam habuerit. *Ratio est,* quia ex una parte recipit totam gratiam deperditam, ut probatum

DE POENITENTIA CAP. VIII. 295
tum fuit, ex alia verò novam recipit gratiam, proportionatam suæ contritionis.

C A P U T V I I I .

De Sacramento Extrema-Untionis.

RESOLUTIO I. *Extrema-unctionio est Sacramentum novæ legis, à Christo institutum.*] PRIOR PARS EST DE FIDE, ut patet ex dictis, de Sacrementis in genere. Probatur autem i. ex illo Jacobi 5. Infirmitur quis in vobis, inslucat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis est, dimittentur ei. In quibus verbis continentur omnia, quæ possunt requiri ad rationem sacramenti, nimirum materia, forma, Minister, subjectum, & effectus. Quare negari non debet, quin inde sufficienter colligatur, Extremam unctionem esse sacramentum propriè dictum.

Confirmatur: nam locus ille Jacobi intellectus semper fuit ab Ecclesia de hoc sacramento, ut colligi potest ex variis authoribus, ac maximè ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 1. ubi docet, ex Apostolica traditione didicisse Ecclesiam, in verbis citatis Jacobi tradidit materiam, formam, proprium ministerium, & effectum hujus salutaris sacramenti.

Secundo eadem veritas ostenditur ex definitione Ecclesiæ: Concilium Florentinum in litteris unionis: *Quintum, inquit, sacramentum Extrema unctionio est, cuius materia est oleum olivæ per Episcopum benedictum.* Et Trident. sess. citata can. 1. hæc habet. Si quis dixerit, Extremam unctionem non esse verè & propriè sacramentum, à Christo Domino nostro institutum, & à Beato Jacobo Apostolo promulgatum; sed ritum tantum acceptum à Patribus, aut figuratum humanum, anathema sit.

Posterior pars est etiam de fide, ut ex jam dictis intelligi potest, tum quia Concilium Tridentinum, diserte damnat negantes hoc sacramentum fuisse à

Christo institutum : tum quia si Christus illud non instituit , dicendum est cum nonnullis antiquioribus, à Iacobo fuisse institutum , hoc autem non obscurè repugnat verbis allatis Concilii Tridentini, quibus sola Extrema unctionis promulgatio Jacobo tribuitur.

Quando verò instituta fuerit Extrema unctione, vix certo determinari potest. Verisimile autem existimo , Christum in nocte cœnæ , docuisse Apostolos modum observandum in hujus sacramenti administratione : Post resurrectionem verò , dum illis dedit potestatem peccata remittendi , dedisse etiam potestatem conferendi Extremam unctionem. Quia cùm hoc sacramentum sit veluti consummativum Pœnitentiæ , ut docet Concilium Trident. probabile est Christum non dedisse Apostolis potestatem illud administrandi , antequam illis fecerit facultatem absolvendi à peccatis in sacramento Pœnitentiæ .

RESOLUTIO II. *Sicut in reliquis, ita & in isto sacramento duplex materia reperitur, remota nimis et proxima.] REMOTA est oleum olivarum ab Episcopo benedictum : Concilia enim absolutè requirunt oleum, quo nomine intelligitur oleum ex olivis confectum, quodque retinet naturam & usum olei. Exigunt etiam oleum ab Episcopo benedictum, quo loquendi modo indicant, ejusmodi benedictione esse de essentia sacramenti: alias non dicent materiam hujus sacramenti esse oleum ab Episcopo benedictum, sicut non dicunt materiam Baptismi esse aquam benedictam, et si ex præcepto Ecclesiæ ea benedicenda fit.*

Quia verò hoc sacramentum non consistit in re aliqua permanente, sed in actione transeunte; ideo cùm materia remota sit oleum , proxima est unctione ex tali oleo. Quemadmodum materia proxima baptismi est ablutio ex aqua naturali , & materia proxima Confirmationis est unctione ex chrismate. Benedicatio

DE POENITENTIA CAP.VIII. 297

benedictio autem olei quæ sit ab Episcopo, non est forma hujus sacramenti, sed quædam materia præparatio: sicut benedictio chrismatis est præpatio materiæ Confirmationis. Et in his nulla ferè est difficultas.

Jam dubium est quot requirantur unctiones ad hoc sacramentum. Respondeo Concilium Florent. septem numerare, nimirum unctionem oculorum, aurium, narium, oris, manuum, pedum & renum. Inter quas duæ posteriores non sunt de necessitate sacramenti, cum omittantur in fœminis. Non sunt etiam necessaria ex præcepto, nisi ex consuetudine in quibusdam Ecclesiis, ubi observari solent. Quinque autem priores sunt haud dubiè de necessitate præcepti, ut constat ex constanti usu universalis Ecclesiæ, à quo in re gravi nefas est discedere.

An autem sint de necessitate sacramenti, in dubium vertitur. Nos omissis controversiis, partem affirmantem sequimur ut probabiliorem, & in praxi securiorrem, et si opposita aliqua probabilitate non careat. Probatur verò tum ex communi Theologorum consensu; tum ex eo quod videmus non esse eam consuetudinem in Ecclesia receptam, ut unica tantum fiat unctionio, dum hoc sacramentum conferatur laborantibus morbo contagioso, sed quinque adhiberi; quod signum est eas omnes pertinere ad sacramenti essentiam. Alias enim possent quædam earum omitti, quando periculum esset ne Sacerdos inficeretur, aut agrotus expiraret, antequam omnes unctiones perfectæ essent. Tum denique quia sacramentum hoc significat perfectam sanationem hominis, ad quam ordinatum est: ista autem integra sanatio perfectè non repræsentatur, nisi per unctiones quinque sensuum, qui sunt veluti radices morborum spirituallium. Quare concludendum est, ejusmodi unctiones pertinere ad essentiam sacramenti; ita ut si vel unica omittatur, sacramentum non valeat, nullumque effectum conferat.

Dices,

Dices, sunt aliqui privati à nativitate und, aut altero sensu, qui tamen sunt capaces Extremæ unctionis. Non igitur ad valorem hujus sacramenti, requiruntur unctiones quinque sensuum. Respondeo in eo casu debere ungi eam partem; in qua naturaliter sensus esse debebat; Verbi causa oculos, aures, &c. & ita servatur in praxi. Quod si aliquæ desint, partes propinquiores ungenda sunt.

Cæterum hic *adversendum* est circa prædictas unctiones, primò non spectare ad essentiam sacramenti, ut fiat juxta ritum in Conc. & Florent. & in Rituall Romano præstitutum. ut scilicet primo loco visus, secundo auditus ungatur, & sic de aliis. Quamquam ex consuetudine Ecclesiæ talis ordo servandus est. Secundò, non etiam spectare ad essentiam hujus sacramenti, quod eterq; oculus, vel utraque auris, &c. ungatur, atque adeò in gravi necessitate sufficere, si unctionio fiat in uno oculo, in una aure, & sic deinceps. Tertiò neque esse de sacramenti essentia, quod unctionio fiat in modum crucis: Concilia enim nihil hac de re statuunt, neque ex Scriptura, aut traditione colligi potest, signum illud ut necessarium ad valorem sacramenti requiri; unde in necessitate omitti potest, ut celerius unctiones fiant. Quarto denique sufficere ad valorem hujus sacramenti, quamlibet vel minimam unctionem, si vera sit unctionio, qua scilicet pars corporis oleo liniatur: sicut ad essentiam baptismi sufficit vera hominis ablutio, quæ talis meritò ex usu communi censerri potest.

RESOLUTIO III. Hæc est vulgaris forma Extreme unctionis. Per illam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulget ribi Deus quicquid peccasti per visum, auditum; gustum, odoratum, & tactum.] Ea sumitur ex Concilio Florent. in instruotione Armenorum, & coincidit cum illa quæ traditur in Cathechismo Romano p. 2. cap. 2. n. 6.

Observandum est autem primò formam hujus Sacramenti esse deprecatoriam, ut colligitur tum ex Jacobo, qui

DE POENITENTIA CAP. VIII. 299

bo , qui jubet ut Sacerdotes orent super infirmum: tum ex Concilio Florent. & Catech. Rom. locis citatis: tum denique ex traditione , & constanti usu Ecclesie. Porro cum sacramenta valide administrari nequeant, nisi adhibeantur formæ præscriptæ, aut eis æquivalentes, hinc sit ut Extrema unctione non valeat, si adhibeatur forma indicativi modi, sine ulla oratione , cum ejusmodi forma deprecationi æquivalere nequeat, ut constat, tum ex vario earum sensu, tum maximè quia in aliis sacramentis, quæ exigunt formas in modo indicativo , formæ deprecatoria sunt insufficientes.

Secundò observandum est verba illa quæ referuntur in Concilio Florent : & suam piissimam misericordiam, non videri essentialia. Eo ipso enim quod Sacerdos dicit, indulget tibi Deus, satis postulat misericordiam divinam , in qua nititur deprecatione, cum Deus peccatoribus veniam concedat ex misericordia. Cum autem Catech. Rom. illas particulas omitat, signum est eas non cadere sub præcepto : non tamen sunt prætermittendæ, cum Theologi communiter sentiant proferendas esse, & videamus eas ubique usurpari. Quamvis autem pro, indulget, diceret quis parcat, vel ignoscat, aut aliud æquivalentem, mutantatio formæ non esset nisi accidentalis. Item si omitteret sanctam vel sacram, & etiam invocationem Trinitatis, quæ post unctionem singulorum sensuum adhiberi solet.

Tertiò observandum, probabile mihi esse , ad essentialiam formæ non spectare , ut sensus qui ungitur nominetur, sed sufficere ad valorem sacramenti, si dum oculus, verbi causa , ungitur, Sacerdos dicat, per istam sanctam unctionem , &c. Indulget tibi Deus quicquid peccasti, & idem in aliis sensibus repeat, eos minimè exprimendo. Sicut enim in forma Confirmationis frons non exprimitur, etsi illius unctione sit essentialis ; ita quamvis unctione sensuum sit necessaria ad substantiam hujus sacramenti,

LIBER III.

non sequitur quod in forma sensus essentialiter exprimi debeant.

Confirmatur; nam si dum oculus ungitur, proferat Sacerdos formam modo jam dicto, sufficienter indicabit te à Deo petere, ut remittat a groto quicquid per visum peccavit, & sic de aliis. Imo si inter ungendum omnes sensus, dicat Sacerdos verba illa tantum semel, per istas sanctas unctiones indulgeat tibi Deus quicquid peccasti, probabile est sacramentum valere, propter rationem jam dictam; quia scilicet sufficienter videtur peti remissio peccatorum omnium, quæ à quinque sensibus originem duxerunt.

Moneo tamen standum esse praxi, & consuetudini Romanæ Ecclesiæ, quæ sensum qui ungitur nominat, & formam quinque repetit, mutato uno verbo. Inde enim sufficienter colligitur, hunc ritum cedere sub præcepto, quia consuetudo habet vim legis; & non esse immutandum, nisi extrema necessitas quæ legem non haberet, exigeret interdum ut mutaretur.

RESOLUTIO IV. Sacerdos est Minister hujus Sacramenti, iisque omnino necessarius, ita ut in nullo casu validè à non Sacerdote administrari queat.] PRIMA PAR SE est de fide, & probatur ex institutione Christi, qui voluit solum Sacerdotem esse Ministrum hujus sacramenti, ut constat auctoritate Jacobi, qui nomine non intelliguntur seniores, ut volunt haeretici; sed si tantum qui charactere Sacerdotali sunt insigniti, ut explicant Patres & Concilia. De ea etiam institutione satis constat ex Conciliis Florent. & Trident. quæ pro ministro hujus sacramenti, solum Sacerdotem assignant: ac denique ex praxi Ecclesiæ, quæ per solos Sacerdotes hoc sacramentum administrare solet,

Posterior pars videtur etiam certa ex fide. Nam Concilium Florent. agens de ministro Extremæ unctionis

DE POENITENTIA. CAP. VIII. 301

tionis, absolute dicit eum esse Sacerdotem, quod signum est esse ministrum necessitatis. Nam si in aliquo casu posset non Sacerdos hoc sacramentum conferre. Concilium dixisset, Sacerdotem esse ministru ordinarium illius sicut dixit sacerdotem esse ministrum ordinarium Baptismi, & Episcopum Confirmationis.

Concilium etiam Trident. sess. 14. can. 4. de Extrema unctione hoc statuit. Si quis dixerit Presbyteros Ecclesiarum, quos beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed aetate seniores in quavis communitate, ob idque proprium Extrema unctionis ministrum non esse solum Sacerdotem, anathema sit. Quibus verbis aperte excluduntur omnes non Sacerdotes a ministerio hujus sacramenti.

Quo loco adverte, simplicem Sacerdotem esse sufficientem ministrum hujus sacramenti, et si jurisdictione careat. Quia cum non administretur per modum judicii, non opus est jurisdictione ad illud validè conferendum, sed sola ordinis potestas ad hoc sufficit. Ut tamen licet administretur, necessaria est licentia Parochi, quia ad illum spectat pascere gregem sibi commissum, & officium illius usurpari nequit sine peccato. Imo Religiosi qui hoc sacramentum administrare presumunt, sine licentia Parochi aut expressa, aut verisimiliter presumpta, excommunicantur ipso facto per Clementin. I. De privilegiis. Quod intelligendum est de Religiosis qui administrant hoc sacramentum secularibus, non autem de iis qui aliis Religiosis illud conferunt.

RESOLUTIO V. Potest hoc sacramentum a pluribus Sacerdotibus valide confici, si unus aliquam unctionem efficiat, & formam ei respondentem proferat, alter vero reliquum perficiat.] Est communis Doctorum qui docent, quod quemadmodum sacramenta Eucharistiae, & Ordinis ab uno ministro incepta, ab alio valide perfici possunt, si verbi causa, prior mini-

ster consecrato solo pane, aut collata sola potestate consecrandi corpus Christi, moriatur. Ita Extrema-unctionio ab uno ministro incepta, quoad unam vel alteram unctionem, & formas respondentes, ab alio quoad reliquas validè absolvit potest. Licet enim hæc sacramenta in eo discrepent, quod in confe-
tione Eucharistiae, & Ordinis collatione, priora verba habent efficaciam ad aliquid producendum, nimurum corpus Christi sub specie panis, & char-
acterem spiritualem in anima ordinati; in extrema verò unctione priores unctiones, cum formis par-
tialibus iis respondentibus nihil efficiant, donec per-
fectum sit sacramentum: In eo tamen est similitudo,
quod sicut consecratio panis, & collatio potestatis consecrandi corpus Christi, sunt veræ confectiones sacramenti partialis; ita cùm unctiones priores Ex-
tremæ-unctionis habeant significationem partialē:
& aptæ sint unum cum aliis sacramentum integrum constituere, earum administratio est vera confectio sacramenti partialis. Quare cùm in sacramentorum administratione, id quod valide factum est, iterari nō debeat, sed potius suppleri quod deest, hinc sequitur Extremam-unctionem ab uno Sacerdote incepitam, ab alio posse perfici, & consequenter plures esse pos-
se illius ministros.

Ubi nota, quod et si hoc modo valide administrari possit hoc sacramentum, non licet tamen ita, illud extra necessitatem conferre, propter consuetudinem Ecclesiæ, quæ per unum ministrum non minus hoc, quam alia sacramenta administrare solet. Si tamen post unam vel alteram unctionem peractam, & for-
mas partiales eis respondentes prolatas, minister interiret, posset alius Sacerdos reliqua absolvere. Se-
cūs si absolvisset quidem unctionē aliquam, nullam tamen formam adhuc protulisset, tunc enim totum repetendum esset. Eò quod sola unctionio sine forma, non habet perfectionem partialem sacramenti, ne-
que aliquid confessum relinquit.

Imò

DE POENITENTIA. CAP. VIII. 303

Imò si periculum esset ne ægrotus interiret, antequam omnes unctiones ab uno peractæ essent, posset unus unum sensum ungere, & alius alium diversæ rationis. Si enim propter necessitatem conferentis sacramentum, plures ministri successivè adhiberi possunt: cur etiam licet simul adhiberi non poterūt, propter necessitatem ipsius suscipientis. Maximè quia sicut nec ordo, ita nec successio inter istas unctiones est essentialis. Quare cùm sit accidentalis, in necessitate prætermitti potest.

Non tamen in dicta necessitate, secundus minister ita admittendus est, ut unus ungat unum oculum, & alius alium, & sic de reliquis sensibus. Et ratio est, quia secundus admitti non debet, nisi, eo juvante, res citius peracta fit. At hoc non habet locum in gravi necessitate, in qua potest Sacerdos ungere tantum unum oculum, unam aurem, &c. Si ergo alter simul inungat alium oculum, & aliam audem, sacramentū non erit citius confectum quām si prior illud solus administraret, & ita secundus minister frustrè adhibebitur. Quare quamdiu unus inungit oculum, aliud audem, vel alium sensum diversæ rationis inungere debet.

RESOLUTIO VI. *Habentes curam animarum, tenentur hoc sacramentum administrare suis subditis, quando necesse postular.] Quia cùm illi teneantur ex officio, oves suas pascere, consequenter tenentur eis administrare sacramenta, quæ sunt ordinaria media à Christo instituta ad hominum salutem; si ea saltem opportuno tempore postulent. Atque hæc obligatio proximè afficit immediatos Pastores, remotè verò istorum superiores, qui iis deficientibus tenentur, vel per seipso sacramenta suis subditis administrare, vel curare ut non desint Sacerdotes, qui ea convenienter conferre possint.*

Imò si in extrema aliquujus necessitate, neque adsit Pastor mediatus, neque immediatus, quilibet simplex Sacerdos tenetur ex charitate, hoc sacramentū admi-

administrare, si potest sine gravi incommodo, aut periculo; etiam si agrotus confessus sit, & Eucharistiam acceperit, ac multò magis si hæc sacramenta recipere non potuit. Fieri enim potest, ut persuptionem Extremæ unctionis ex attrito fiat contritus & salvetur, alias damnandus defectu veræ con-tritionis.

Sciscitaberis forte, an Parochus tempore pestis, tenetur hoc sacramentum administrare. Respondeo 1. teneri, si id conferre potest, sine probabili propriæ vitæ periculo. *Ratio est*, quia cum Parochus ex proprio officio, atque adeò ex justitia, hoc sacramentum administrare teneatur, ut dictum est; ea obligatio per se loquendo est perpetua, atque adeò ligat etiam tempore pestis; saltem si non sit probabile vitæ periculum, nimirum si ex loco in quo agrotus jacet, ex antidotis quibus Parochus uti potest, & debet, ex modo jungendi infirmum, scilicet virga oblonga, accidentariis prætermissis, &c. Medicorum judicio non sit periculum, quod ungens inficiatur cum vitæ discriminé.

Respondeo 2. Non teneri, si periculum vitæ imminent. *Ratio est*, quia cum Extrema-unctionio non sit medium ad salutem necessarium, neque etiam sit necessaria ex præcepto divino, juxta communiorē sententiam, verisimile est Parochum non teneri illum conferre, cum periculo propriæ vitæ, nisi in casu quo æterna agroti salus ab eo sacramento penderet, ut si alia non posset suscipere, & esset tantum attritus. Tunc enim non modo Parochus, sed etiam quivis alius Sacerdos tenetur ex charitate, proximo subvenire, cum periculo propriæ vitæ, ex communī sententia.

RESOLUTIO VII. Infantes non sunt capaces hujus sacramenti, sed tantum adulti, qui vel habent aëtu, vel aliquando habuerunt usum rationis.] Siquidem Extrema-unctionio est sacramentum consummativum pœnitentiarum, & vitæ Christianæ, ex Concilio Trid. Infantes

DE POENITENTIA CAP. VIII. 305

fantes autem ante usum rationis, non sunt capaces poenitentiae, neque vita Christiana inchoatur, nisi per actus à ratione procedentes. Praterquam quod Extrema unctio est instituta, ad confirmandum animum infirmi, adversus tentationes dæmonum: infantes autem non sunt capaces ejusmodi effectus, cum nec tentari queant, nec temptationibus resistere. Denique usus & praxis Ecclesie hoc ipsum sufficienter confirmat, cum in nullo casu hoc sacramentum infantibus dari soleat. Quod mirum esset si iis validè conferri posset. Videatur Catech. Rom. n. 9. de hoc Sacramento.

Objicies, hoc sacramentum institutum est, ad conferendum augmentum gratiæ, & sanitatem corporis, quorum effectuum infantes sunt capaces: cur ergo iis dari non poterit? *Respondeo* hoc sacramentum esse institutum ad varios effectus, primò, ad conferendam gratiam sanctificantem, non quomodocunque, sed quatenus adiunctas secum habet gratias articulares, quibus confirmari possit animus infirmi, contra temptationes, quæ occurrere solent in articulo mortis. Secundo; quando primarius ille effectus non speratur, ad conferendam attrito, qui alia sacramenta recipere nequit, primam gratiam, & remittendam ei peccata mortalia. Tertio ad remittendas poenas temporales, quæ post remissionem culpx luendæ supersunt. Infantes autem ante usum rationis, non sunt capaces ejusmodi effectuum. Quare mirum non est, si hoc sacramentum pro iis institutum non sit, esto sanitatis corporalis sint capaces, qui est effectus valdè secundarius hujus sacramenti.

R E S O L U T I O V I I I . Hoc sacramentum validè conferri non potest, nisi agrotis graviter laborantibus, & in probabili vita periculo constitutis.] PROBATUR ex Concilio Florent. ubi ita habetur. Hoc sacramentum dari non debet nisi infirmo, de cuius morte timetur. His enim verbis ostenditur, & que necessarium esse, ut ille

ut ille cui datur extrema-unctionio sit in vita periculo positus, ac necessarium est ut sit infirmus. Hoc autem posterius est omnino necessarium ad valorem sacramenti, ut omnes concedunt. Tum quia Jacobus dicit, ut qui infirmantur vocent Presbyteros, à quibus ungantur; quod signum est, sanos non esse capaces hujus sacramenti, et si alioqui in vita periculo constituti sint, ut qui periculosa navigatione n suscipiant aut prelium aggrediantur, &c. Tum quia oleum, quo administratur hoc sacramentum, vocatur oleum infirmorum. Tum de iisque quia hoc sacramentum institutum est ad confortandum infirmum & sanitatem ei, si opus sit, restituendam: ergo etiam prius, ad eundem sacramenti valorem, necessarium est. Quod non obscure innuitur in Concilio Trident. sess. 14. cap. 3. ubi dicitur, Extremam unctionem sacramentum exeuntium appellari.

Hic porro pro praxi *observandum* est, eos gravissime peccare ex Catech. Rom. p. 2. c. 6. n. 9. qui illud tempus ægroti inungendi observare solent, cum jam omni salutis spe amissa, vita & sensibus carere incipit. Constat enim, ad ubiorem sacramenti gratiam percipiendam, plurimum valere, si ægrotus sacro oleo unctionatur, cum in eo adhuc integra mens & ratio viget, fidemque & Religiosam animi voluntatem afferre potest. Quænam autem volūtas sufficiat, ad hoc sacramentum validè suscipiendum, dictum est ubi de sacramentis in genere.

Observandum etiam est, ad hanc unctionem administrandum, non esse expectandum tempus illud, in quo ægroti salus omnino est desperata, ut patet, tum ex verbis mox citatis, tum ex loco prædicto Concil. Trident. ubi indicatur eos, qui in periculo vita versantur, cito inungendos; neque expectandum donec constet eos mox animam acturos. Tum denique, quia cum hoc sacramentum secundariò institutum sit, ad sanitatem conferendam; si quis data opera expectaret illud ultimum tempus, in quo salus ægroti est

DE POENITENTIA CAP. VIII. 307

est omnino desperata , ita ut sine miraculo sanari non possit; videretur ille ungendo ægrotum , miraculum postulare, quod esset quodammodo tentare Deum.

Observandum. Hoc sacramentum iterari posse in eodem homine , non modo in variis infirmitatibus, in quibus de vita periclitatur, sed etiam in eodē morbo, si status illius ita varietur, ut pluries vitæ periculum immineat. Ut enim ante dictum est, subiectum hujus sacramenti est homo infirmus, adeò graviter laborans, ut ex prudenti judicio in vitæ periculo constitutus sit. Sicut ergo qui ex diversis morbis specie incidit intale peticulum, sæpe inungi potest, ita & qui eadem infirmitate laborans, sæpius de vita periclitatur , sæpius hoc sacramentum recipere potest. Quia moraliter loquendo ægritudo illa diuturna, quæ ita variatur, perinde se habet ac morbi omnino distincti. Videatur Catechismus Romanus nūm. 11. de hoc sacramento.

Denique *observandum* est, per se loquendo non esse obligationem sumendi hoc sacramentum , sub peccato mortali, cum illud ex una parte non sit medium necessarium ad salutem , ut omnes concedunt: ex alia verò non sit impositum à Christo, vel ab Ecclesia præceptum suscipiendi hoc sacramentum. Si quis tamen illud ex negligentia prætermittat , peccabit venialiter, si ex gravi contemptu & scandalo mortaliter.

RESOLUTIO IX. Effectus hujus sacramentis sunt collatio gratiae, cum auxilio proportionatis, ad roboran- dum animum ægroti , & remissio peccatorum quoad cul- pam.] PRIOR PARS traditur à Concilio Trident. in prefat. & cap. 2. de Extrema-unctione , & proba- tur ratione ibi insinuata , quia nimis sacramenta novæ legis à Christo instituta sunt , tanquam me- dia & præsidia, quibus toto vitæ curriculo homines muniri possint , ad superandas difficultates , quæ occurtere possunt. Reliqua autem sex sacramenta sufficien-

sufficientia auxilia suppeditant, quibus homines integrum conservare possint, quamdiu sani sunt. Quare et quum erat ut Extrema-unctionio, constitutis in extremo vita discrimine, ob infirmitatem corporis, datur tanquam remedium eo tempore opportunum, ad subveniendum variis necessitatibus spiritualibus, quae tunc occurrere solent: videlicet ad erigendam spem, quae ex memoria peccatorum interdum languescit, & ferè emortua est; item ad roborandum animum contra dolores ex morbo provenientes, ut infirmus eos hilari yultu ferat: ac denique ad fortiter resistendum dæmoni tunc maximè insidianti.

Posterior pars suadetur, quia cum in hujus sacramenti institutione, mentio fiat remissionis peccatorum, et si sub conditione, hinc sequitur, effectum illum esse saltem secundariò intentum in hoc sacramento. Cur enim diceret Jacobus. Et si in peccatis fuerit dimittentur ei? Cur diceret Concilium Trident. hac unctione delicta, si quae sunt expianda, abstergi? Cur in forma diceretur, indulget tibi Deus, quicquid, id est, si quid peccasti per visum, &c. Profectò ex his evidenter colligitur, Christum instituendo sacram unctionem, dedisse illi peculiarem vim remittendi peccata, si quae forte remittenda supersint, non quidem tantum per accidens, sicut aliis sacramentis, quae habent eam vim, ex ipso quod possunt conferre gratiam, sed ex secundaria intentione ipsius institutionis.

Cujus rei et ratio non parum congrua, quod ex una parte contingere potest, ut qui in extremo vita discrimine versantur, aut invalidè confessi sint, & tamen potenter eam confessionem valere, aut non possint confiteri peccata, & solum sint attriti. Ex alia vero, si quis existens in peccato mortali, cum sola attritione è vita migrat, certum est illum ab aeterna salute excludi. Ut ergo Christus qua est bonitate & misericordia, hominibus in tali necessitate positis abundè succurreret; voluit ut sacramentum illud,

quod

DE POENITENTIA. CAP. VIII. 309

quod instituit ad roborandos homines in extremis agentes , & ritè disponendos ad introitum gloriæ, haberet vim expellendi ab eis , quicquid potest ingressum in cœlum, vel omnino impedire, vel ad tempus retardare ; & consequenter supplendi defectum sacramenti Pœnitentiaæ, quod tunc usurpari non potest, vel valide usurpatum existimatur.

Unde colligi potest, interdum hoc sacramentum infundere primam gratiam , & consequenter facere hominem ex attrito contritum. Hoc autem minimè intelligendum est respectu illius , qui ad hoc sacramentum cum sola attritione cognita scienter accedit. Cùm enim Extrema-uncio sit sacramentum vivorum , per se loquendo gratiam supponit in suscipiente. Unde contra illius institutionem est, ad eam scienter accedere in statu peccati mortalis , ad cuius remissionem non est primariò instituta. Prædicta ergo locum habent dumtaxat , quando attritus ungitur sine novo peccato, ut contingit tum quando invincibiliter putat se contritum , aut attritionem sufficeret, tum quando ungitur , postquam sensibus desitus est.

RESOLUTIO X. Possunt etiam remissio pœnæ, que culpâ remissa remanet , & corporis sanitas, inter uncio-nis extrema effectus numerari.] PRIOR PARS PRO-BATUR ex dictis. Nam cùm hoc sacramentum secundario institutum sit ad remissionem culparum , consequenter etiam institutum est, ad remissionem pœnarum; primò quia nunquam in sacramento remittitur culpa lethalis , cum pœna æterna , quin simul cum ea remittatur aliquid pœnæ temporalis. Secundò quia hoc sacramentum non modo institutum est ad delenda peccata , verùm etiam ad abstergendas eorum reliquias, ut constat ex Concil. Trident. sess. 24. de hoc sacramento cap. 2. Hoc autem propriè non potest competere nisi poenis prædictis, que etenim sunt quædam reliquiae peccatorum , quatenus post peccata supersunt. Habitus enim pravi ex peccatis

peccatis præteritis reliquiæ , et si reliquiæ peccatorum à nonnullis vocentur , non tamen hoc sacramento tolluntur , cùm experientia constet , eos vigere in iis qui suscepta semel & iterum Extrema-unctione convalescent .

Quæri hic potest , quonam tempore , & quomodo producantur dicti effectus , an partialiter post singulas unctiones ; an vero totaliter , postquam totum sacramentum consummatum est . Respondet hoc posterius affirmandum esse , ex communiori sententia , vel ea sola ratione , quod illa generalis sacramento rum lex est , ut quæ in usu consistunt , non conferant effectus suos , donec essentialiter perfecta , & consummata sint . Quare cùm Extrema-unctionio in usu posita sit , ea sub prædicta regula comprehenditur . Eò vel maximè , quod sine ullo fundamento dicitur , eam toties gratiam sanctificantem , peccatorum & penitentiationem , & auxilia actualia conferre , quot fiunt unctiones .

Dices , cùm quælibet unctione habeat suam partialē materiam , formam , & significationem , idque independenter ab aliis unctionibus , suum etiam habet effectum independenter ab illis . Ergo statim atque unctione aliqua perfecta est , effectus ei respondens producitur . Respondet non sequi , quia illud quod per omnes unctiones in isto sacramento intenditur , est aliquo modo indivisibile , & convenienter per partes dari nequit : iis enim confertur auxilium , tum contra reliquias peccatorum , tum ad peccata ipsa delenda ; at auxilium quod datur contra reliquias peccati , ab uno sensu procedentis , valet contra eas quæ originem ducunt à peccatis aliorum sensuum . Peccata vero mortalia ita inter se connexa sunt , ut unum non remittatur sine alio . Quare cum omnia non possint remitti per unam unctionem , nullum ex iis remittitur , donec omnes perfectæ sint .

Posterior pars colligitur , tum ex verbis Jacobi , tum ex Concil . Trid . cap . 2 . citato , ubi docetur , hunc etiam effectum

DE POENITENTIA. CAP. VIII. 31
effectum infirmo conferri, si id saluti illius expedierit. Ex quibus verbis intelligere est, promissionem
hujus effectus non esse absolute annexam unctioni
extremæ, sed tantum sub conditione. Unde sequitur,
effectum illum dari infallibiliter, quando subsistat
lis conditione, juxta ordinem divinæ providentiaæ &
præscientiaæ, tunc enim promissio fit absoluta, ob existentiam conditionis, & non alias.

Dices, multi post unctionem extremam moriuntur, qui si sanitatem recuperarent, ea rectè uterentur in bonum animæ. Ergo posita illa conditione boni usus futuri, Extrema-unctionio non confert infallibiliter sanitatem corpoream. Respondeo incertum valde esse, an qui ita decedunt, usuri fuissent sanitatem in bonum salutis æternæ, si eam recuperassent. Quamvis enim nos probabiliter ita conjiciamus; Deus tamen (cujus cognitio omnia pervadit) aliter fortè judicat. Vulgatum est illud Sap. 4. Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.

Deinde non absolute dicimus, eos recipere sanitatem beneficio illius sacramenti, qui ea bene usuri sunt; sed qui ea usuri sunt, juxta ordinem & modum à divina providentia, & sapientia præstitutum, qui nobis incognitus est. Unde in Concilio Colonensi

ea conditio apponitur, si Deo visum fuerit. & in

Catech. Rom. refertur hic effectus ad
consilium, & voluntatem

Dei.

Liber.